

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zemědělská fakulta
Katedra cestovního ruchu

Studijní program: M 6208 Ekonomika a management

Studijní obor: obchodně podnikatelský obor

**„PRODUKTY CESTOVNÍHO RUCHU
V OBLASTI
ČESKÉHO RÁJE“**

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Vladimír Dvořák

Autorka:

Gabriela Švecová

2006

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno a příjmení: **Gabriela Švecová**

Diplomový program: M 6208 Ekonomika a management

Diplomový obor: Obchodně podnikatelský obor

Název tématu: **Produkty cestovního ruchu v oblasti Českého ráje**

Zásady pro vypracování:

(v zásadách pro vypracování uveďte cíl práce a metodický postup)

Cíl práce:

Provedení analýzy vývoje současného stavu a zjištění nových produktů CR.

Průzkum spokojenosti klientů i samotných obyvatel Českého ráje s nabídkou produktů CR.

Metodický postup:

Studium odborné literatury

Provedení situační analýzy a její vyhodnocení

Provedení průzkumu spokojenosti klientů s nabídkou produktů CR

SWOT analýza

Doporučení a návrhy

Štábová osnova:

1. Úvod, 2. Literární přehled, 3. Řešení problematiky, 4. Metodika, 5. Provedení analýzy,

6. Diskuse, 7. Závěr, 8. Resumé, 9. Použitá literatura, 10. Přílohy.

Rozsah grafických prací: dle potřeby

Rozsah průvodní zprávy: 60 – 70 stran

Seznam odborné literatury:

- Čertík, M. a kol.: Cestovní ruch – vývoj, organizace a řízení. Praha: OFF, 2001
Petrů, Z.- Holubová, J.: Ekonomika cestovního ruchu. Praha: Idea Servis, 1994
Pouzarová, I.: Řízení služeb-vybrané kapitoly. Č. Budějovice: ZF JU, 1998
Foret, M.: Jak rozvíjet místní cestovní ruch. Praha: Grada, 2001
Střída, M.: Český ráj. Praha: Olympia, 2002
Odborné časopisy (C.O.T., Všudybyl)

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Vladimír Dvořák

Konzultant:

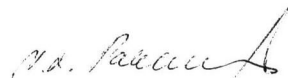
Datum zadání diplomové práce: 2. 3. 2004

Termín odevzdání diplomové práce: 30. 4. 2006

JIHOČESKÁ UNIVERZITA
V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
studijní oddělení
VANČUROVA 2904 390 01 TÁBOR

doc. Ing. Marie Hesková, CSc.
Vedoucí katedry

doc. Ing. Magdalena Hrabánková, CSc.
Děkanka

V Českých Budějovicích dne 12. 3. 2004

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Produkty cestovního ruchu v oblasti Českého ráje“ vypracovala samostatně na základě vlastních poznatků a za odborného vedení vedoucího diplomové práce Mgr. Vladimíra Dvořáka. Veškerá použitá literatura a jiné podkladové materiály jsou uvedeny v seznamu zdrojů a použité literatury.

V Táboře dne *25. dubna 2006*.....

Gabriela Švecová
Gabriela Švecová

Poděkování:

Touto cestou bych ráda poděkovala Mgr. Vladimíru Dvořákovi za jeho odbornou spolupráci, cenné připomínky a ochotu při vedení mé diplomové práce. Rovněž bych chtěla poděkovat všem ostatním, kteří mi poskytli cenné informace pro mou práci a za jejich ochotný přístup.

Obsah:

Kapitola I.....	3
1. Úvod.....	3
2. Metodika a cíl diplomové práce.....	4
3. Struktura práce.....	6
4. Literární rešerše.....	7
Kapitola II.....	9
5. Nabídka turistického regionu Český ráj.....	9
5.1. Identita turistického regionu Český ráj /31/.....	9
5.1.1. Vymezení řešeného území.....	9
5.1.2. Regionální vztahy.....	9
5.1.3. Hodnocení polohy regionu.....	10
5.1.4. Dostupnost regionu.....	11
6. Prostorové charakteristiky a předpoklady rozvoje CR.....	12
6.1. Fyzicko-geografická charakteristika /31/, /28/.....	12
6.1.1. Geomorfologie a geologie území.....	12
6.1.2. Klimatické podmínky.....	12
6.1.3. Hydrologické a hydrogeologické podmínky.....	13
6.1.4. Rekreační využití rybníků.....	13
6.1.5. Estetika krajiny.....	13
6.2. Socio-ekonomické charakteristiky /31/, /28/.....	14
6.2.1. Ekonomická charakteristika regionu.....	14
6.2.2. Demografie.....	14
6.3. Dopravní charakteristika /31/.....	15
6.3.1. Koridory.....	15
6.3.2. Železnice.....	16
6.3.3. Silnice.....	17
7. Ochrana přírody a limity rozvoje /33/.....	18
7.1. Kvalita životního prostředí.....	18
7.1.1. Kvalita ovzduší.....	18
7.1.2. Kvalita vody.....	18
7.1.3. Půdní eroze.....	19
7.1.4. Těžba písku.....	19
7.2. Ochrana přírody.....	19
7.2.1. CHKO Český ráj /23/.....	19
7.2.2. Další přírodní chráněná území /28/.....	19
7.3. Nominace na UNESCO /21/.....	21
8. Turistické atraktivity v Českém ráji /35/.....	22
8.1. Po stopách historie.....	22
8.2. Vybrané kulturně-historické atraktivity (viz. příloha č. 11).....	23
8.2.1. Zámky.....	23
8.2.2. Pravěká sídliště, hrady a zříceniny.....	24
8.2.3. Muzea, galerie, lidová architektura.....	25
8.3. Památkové rezervace a zóny, národní a nemovité kulturní památky.....	25
8.4. Cesty za poznáním – tématické trasy a tipy na výlety.....	26
8.4.1. Po stopách Albrechta z Valdštejna /23/.....	26
8.4.2. Svět baroka v Českém ráji.....	26
8.4.3. Významné církevní památky.....	27
8.4.4. Prusko-rakouská válka roku 1866.....	27
8.4.5. Putování za řemeslem.....	27
8.5. Prázdninová dobrodružství.....	27
8.5.1. Pěší turistika.....	28
8.5.2. Cykloturistika.....	28
8.5.3. Horolezectví.....	28
8.5.4. Paragliding.....	29
8.5.5. Vodní sporty.....	29
8.5.6. Sportoviště.....	30
8.5.7. Zimní sporty.....	30

8.6. Dovolená s dětmi.....	30
9. Nejrozšířenější druhy turistiky a jejich využití v regionu /31/	31
9.1. Cykloturistické trasy.....	32
9.2. Střety zájmů v území.....	32
10. Analýza nabídky /31/.....	33
10.1. Ubytovací služby.....	33
10.2. Stravovací služby	33
10.3. Kultura.....	34
11. Subjekty a organizace CR působící v regionu Český ráj.....	34
11.1. Sdružení Český ráj.....	34
11.1.1. Základní charakteristika Sdružení /28/	34
11.1.2. Jednotlivé činnosti Sdružení /37/.....	34
11.1.3. Způsoby financování /37/	35
11.1.4. Analýza současných aktivit Sdružení /37/	37
11.2. Hodnocení role hlavních institucí při organizaci a podpoře CR v turistickém regionu Český ráj ..37	37
11.3. Informační centra /32/	41
11.4. Internetová prezentace.....	41
12. Programy a projekty	42
12.1. Program trvale udržitelného rozvoje a tvorba programových rozvojových dokumentů /37/	42
12.2. Další dokumenty /37/	45
12.3. Současný stav realizace Programu a budoucnost /36/	46
12.4. Vývoj tvorby produktů /37/	46
12.5. Katalog produktů pro rok 2005	48
12.6. Slevová pohlednice /29/	51
Kapitola III. Vlastní šetření	52
13. Analýza využití podmínek CR v regionu Český ráj	52
13.1. Marketingový výzkum	52
13.1.1. Dotazníkové šetření.....	52
13.1.2. Výsledky výzkumu.....	53
13.2. Závěry a doporučení.....	63
Kapitola IV. Shrnutí, návrhy na zlepšení	65
14. SWOT analýza /1/, /12/	65
14.1. Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení v Českém ráji	66
15. Návrhy na zlepšení současné situace trhu CR v regionu Český ráj.....	71
15.1. Souhrnné hodnocení organizace a řízení cestovního ruchu v turistickém regionu Český ráj.....	71
15.1.1. Destinační management.....	73
15.2. Marketing	73
15.3. Regionální informační systém	74
15.4. Propagace a prezentace regionu	75
15.5. Podpora nových forem CR šetrných k životnímu prostředí	78
16. Závěr	79
Summary	82
Použitá literatura	84
Seznam příloh.....	86

Kapitola I.

1. Úvod

Ve světě je považován cestovní ruch (dále CR) za odvětví budoucnosti. Často bývá označován za nejvýznamnější obor, ve kterém vzniká řada pracovních příležitostí. Mimo zaměstnanost ovlivňuje podstatným způsobem dalších zhruba pět oblastí. Podílí se na tvorbě hrubého domácího produktu, pozitivně ovlivňuje platební bilanci státu, tvoří příjmy státního rozpočtu, má vliv na příjmy místních rozpočtů a jeho rozvoj podporuje investiční aktivity. Z toho všeho vyplývá i význam CR pro rozvoj regionů. CR přispívá k rozvoji místa, protože vytváří pracovní podmínky a podnikatelské příležitosti, přináší potřebné investice a zvyšuje životní úroveň. Na druhé straně však také vyžaduje určitou úroveň infrastruktury služeb. Významná je též úloha veřejné správy a samosprávy, která spočívá v koordinaci místních aktivit, v iniciování podpůrných projektů i v preventivní ochraně podmínek života /1/.

CR a cestování mají velmi dlouhou historii. První výpravy vedly po souši i po vodě, později také vzduchem a nakonec i vesmírným prostorem. K nejznámějším postavám počátků cestování nepochybně patří Marco Polo a Kryštof Kolumbus. S novodobým rozvojem CR a jeho hromadným organizováním je nezapomenutelně spojeno jméno Angličana Thomase Cooka /1/.

Dnes je CR neodmyslitelně součástí života každého z nás. Je trendem moderní doby. Každoročně roste počet těch, kteří za účelem odpočinku, dobrodružství, relaxace, poznání nových kultur a zvyklostí opouštějí svá trvalá bydliště. Cestování nepřispívá pouze k rozvoji osobnosti člověka, ale napomáhá také odstraňovat bariéry mezi lidmi.

Vedle pozitivního působení CR je ale nutné brát v úvahu také negativní vlivy, které s sebou přináší případná nadměrná koncentrace návštěvníků v destinaci. V této souvislosti je nutná určitá regulace CR tak, aby byl dlouhodobě udržitelným.

Těchto dvou zdánlivě protichůdných cílů mnohých turisticky vyspělých destinací, může být dosaženo pouze kvalitním systémovým managementem destinace, který využívá moderní formy marketingu.

Česká republika má předpoklady a dosud nevyužitý potenciál k téměř celoplošnému rozvoji CR, který zejména ve venkovských oblastech může sehrát významnou úlohu při jejich ekonomickém oživení /6/.

Rok 2005 byl z hlediska příjezdového CR České republiky rokem rekordním a to v celé historii od doby, kdy Český statistický úřad začal sledovat počty zahraničních turistů v

hromadných ubytovacích zařízeních. Českou republiku navštívilo 6 336 128 zahraničních turistů, což je o 4,5% více než v roce 2004. Jejich útraty se oproti roku 2004 zvýšily o 3,5% a dosáhly hodnoty 110,9 mld. Kč /26/.

Český ráj představuje atraktivní, turisty vyhledávanou destinaci s mnohaletou tradicí, která má svým návštěvníkům do nabídnout.

Protože mě problematika CR velmi zajímala již na střední škole vykonávala jsem praxi na Městském úřadě Jičín, odboru kultury a cestovního ruchu. Většinu času jsem pomáhala s přípravou a organizací festivalu Valdštejnské dny, konaného na počest Albrechta z Valdštejna, s přípravou informačních materiálů týkajících se města Jičína a jeho okolí a propagací kulturních akcí, které se v nejbližších měsících v Jičíně uskuteční.

2. Metodika a cíl diplomové práce

Hlavním cílem práce je analýza současného stavu a zjištění nových produktů CR v regionu Český ráj. Zabývat se průzkumem spokojenosti klientů i samotných obyvatel Českého ráje s nabídkou produktů CR a provést analýzu silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb v rámci CR.

Druhotným cílem této práce je zhodnotit, jak se s výzvami a nástrahami současného trhu potýká Sdružení Český ráj, které bylo založeno za účelem zajištění koordinovaného rozvoje CR ve stejnojmenném turistickém regionu.

Vzhledem k unikátnímu přírodnímu prostředí a nutnosti jeho zachování pro příští generace je zde věnována také velká pozornost ochraně životního prostředí, protože tento aspekt je vždy nedílnou součástí všech analytických i strategických dokumentů.

První krok, který přímo souvisí s přípravou práce, se týká vytvoření určité představy o tom, jaký by práce měla mít obsah a k jakým výsledkům by měla dospět. V následující počáteční fázi příprav jde hlavně o získávání potřebných informací a statistických dat, které by bylo možno použít. Ke sběru primárních informací mohou sloužit různé státní i soukromé instituce. Patří sem k tomu i shromažďování brožur a informačních materiálů a v neposlední řadě prozkoumání potřebných internetových stran. Pro vymezení oblasti posloužily rozvojové koncepce a strategie, které byly vytvořeny pro Český ráj. Aktuální informace týkající se statistických údajů pochází ze zdrojů Českého statistického úřadu nebo aktuálních dat na webových stránkách oblasti Českého ráje. Historické podrobnosti o oblasti získáme z dostupné literatury.

Pro přiblížení zkoumané destinace, jejímu dobrému porozumění a shromáždění dostatečného množství informace, na základě kterých byla provedena analýza turistických cílů, bylo třeba získat nejen aktuální informace o destinaci, ale zaměřit se i na její vývoj a historii.

Analýza využívání podmínek CR v destinaci nám umožnila lépe poznat účastníka CR. Za tímto účelem jsme provedli v letní sezóně 2005 terénní dotazníkové šetření, které jsme zaměřili převážně na přímé navštěvování oblastí Českého ráje (**příloha č. 1 – Vzor dotazníku**). Návštěvníci byli dotazováni náhodně. V dotazníku byly použity otázky **dichotomické** (ano/ne), **trichotomické** (ano/ne/nevím), **polytomické - výběrové** (jedna odpověď, výběr ze seznamu) i **otevřené**. Na otevřené otázky měli respondenti odpovídat spontánně, jelikož bylo složité pro tento typ otázek vymyslet škálu možných odpovědí. Dotazování bylo vedeno buď tazatelem nebo respondenti dotazníky vyplňovali sami na základě instrukcí tazatele. Distribuce dotazníků byla zajištěna skupinou vybraných osob, které byly seznámeny s dotazníkem. Záměrem bylo vytvořit pestrý vzorek respondentů z hlediska věku, vzdělání a trvalého bydliště. Při oslovení respondentů se objevila v některých případech i neochota dotazníky vyplnit.

Tento marketingový výzkum měl zajistit aktuální profil návštěvníků v Českém ráji. Dílčím cílem bylo objektivní zhodnocení úrovně služeb, které oblast nabízí. Podle výsledků bude možno posoudit využitelnost oblasti jako atraktivity CR v celé republice. Součástí tohoto průzkumu byl v několika případech i řízený rozhovor, který byl využit především při komunikaci s pracovníci Městského úřadu Jičín, odboru kultury a cestovního ruchu.

V návaznosti na analýzu silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb poukážeme na problémy, které jsou s CR v oblasti Českého ráje úzce spojené.

Dalším úkolem bude v souvislosti s problémy navrhnout, co je třeba udělat na minimalizaci anebo jejich negování a jaké je další využití a uplatnění Českého ráje v CR.

3. Struktura práce

V *úvodní části* jsou stanoveny cíle práce. Literární rešerše obsahuje definice pojmů, s nimiž se budeme v práci setkávat, a to z pohledu jednotlivých autorů, kteří se danou problematikou zabývají. Zmíněna je zde také metodika práce.

Následuje *teoretická část* věnovaná tématu Nabídka turistického regionu Český ráj. Kapitola poskytuje základní charakteristiky Českého ráje. Najdeme v ní údaje shrnující nabídku přírodních, společenských a kulturních atraktivit. Uvedeny jsou také sekundární nabídka destinace (turistická a dopravní infrastruktura), ekonomická a demografická charakteristika a formy CR provozované v oblasti. Dále nastiňuje současný stav turistické infrastruktury a ochrany přírody v regionu.

Kapitola věnovaná *Subjektům a organizacím CR působících v regionu* nejprve hodnotí roli Sdružení Český ráj a dále pak role ostatních institucí při organizaci a podpoře CR v turistickém regionu Český ráj. Podrobně jsou zde rozebrány i způsoby financování včetně využívání zdrojů EU. Na konci kapitoly jsou uvedeny hodnocení stávající situace a plány Sdružení do budoucna.

Následuje podrobný popis zpracování *Programu trvale udržitelného rozvoje*.

Velmi důležitou kapitolou je *Vlastní šetření*, po které následuje závěrečná část - *Shrnutí a návrhy na zlepšení*.

Součástí práce jsou také *Závěr v anglickém jazyce, Použitá literatura a Seznam příloh*.

4. Literární rešerše

Destinace cestovního ruchu (www.world-tourism.org) představuje místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami cestovního ruchu, které si účastník cestovního ruchu nebo skupina vybírá pro svou návštěvu a které poskytovatelé, přinášejí na trh.

Je přirozeným celkem, který má z hlediska podmínek rozvoje cestovního ruchu jedinečné vlastnosti, odlišné od jiných destinací (Királová,A.,2003).

Destinačním managementem (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) rozumíme soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci cestovního ruchu v dané destinaci. Výsledkem takového procesu jsou udržitelné a konkurenceschopné produkty cestovního ruchu, společné sdílené logo, značka kvality, společný (sdílený) informačně-rezervační systém, tvorba cenové politiky, provádění výzkumu a sběru statistických dat z oblasti cestovního ruchu, iniciace partnerství soukromého a veřejného sektoru cestovního ruchu i podpora vzniku profesních spolků, sdružení a organizací.

Nabídka cestovního ruchu (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je charakterizována jako maximální množství produktu cestovního ruchu na trhu cestovního ruchu, které má určitý subjekt (nebo souhrn subjektů) v úmyslu prodat za danou cenu.

Marketing cestovního ruchu (Morrison,A.M.,1995) je plynulý proces plánování, zkoumání, naplňování, kontroly a vyhodnocování činností potřebných k zajištění jak zákaznických potřeb a požadavků, tak i cílů organizace. K dosažení největší účinnosti vyžaduje marketing úsilí každého jednotlivce a jeho účinnost se dále může zvýšit či snížit činnostmi dalších komplementárních organizací.

Produkt cestovního ruchu (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je souhrn veškeré nabídky soukromého či veřejného subjektu podnikajícího v cestovním ruchu nebo cestovní ruch koordinujícího.

Z pohledu návštěvníka je produktem cestovního ruchu kompletní zážitek od chvíle, kdy opustil domov, do doby návratu.

Turistika (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je druh cestovního ruchu, kdy se účastník pohybuje vlastní silou (případně s využitím síly zvířat, ale nemotorizovaně). Jde tedy o aktivní formu účasti návštěvníků na cestovním ruchu.

Turistický region (www.czechtourism.cz) je v této souvislosti chápán jako oblast, pro níž je typický určitý druh turistiky, který jednotlivé prvky dané oblasti spojuje a sjednocuje, ale zároveň i odlišuje od ostatních regionů. Hranice turistických regionů nejsou vymezeny

striktně a většinou nekorespondují s územněsprávním členěním státu. Základem pro uplatnění turistických regionů na trhu je existence turistických produktů a turistické nabídky.

Cestovní ruch (www.world-tourism.org) je činnost lidí, spočívající v cestování a pobytu v místech mimo místa jejich obvyklého pobytu po dobu kratší jednoho uceleného roku z účelem využití volného času, obchodu a jinými účely.

Návštěvník (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je jakákoli osoba, která cestuje do jiného místa než je místo jejího obvyklého pobytu na dobu nepřevyšující dvanáct po sobě jdoucích měsíců, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon činnosti odměňované z navštívení místa.

Přírodní památka (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je přírodní útvar menší rozlohy, zejména geologický či geomorfologický útvar, naleziště vzácných nerostů nebo ohrožených druhů.

Kulturní památka (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) jsou movité a nemovité věci, popřípadě jejich soubory, které jsou významnými doklady historického vývoje, životního stylu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, nebo mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.

Přírodní rezervace (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je území na zemi nebo na vodě, které je chráněno pro své geologické, fyziogeografické, botanické nebo zoologické hodnoty.

Chráněné území (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je obecné označení pro území, jedinečné nebo velmi významné pro svou přírodní, estetickou, archeologickou nebo kulturní hodnotu a s různým stupněm kvalitativních, resp. Kvantitativních omezení antropogenních činností.

Udržitelným rozvojem turistického regionu (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) rozumíme rozvoj turistického regionu, který je založen na takovém řízení všech zdrojů a aktivit CR, které vede k uspokojení současných i budoucích ekonomických, sociálních a zážitkových potřeb návštěvníků a rezidentů (obyvatel regionu) se zachováním kulturní integrity, biodiversity, procesů a vazeb v ekosystémech a rozvíjení systému životních hodnot návštěvníků i obyvatel regionu.

Klub českých turistů (Pásková,M.,Zelenka,J.,2002) je organizace sdružující zájemce o aktivní turistiku, vlastní turistické chaty a ubytovny pro levné ubytování na přitažlivých místech České republiky.

Kapitola II.

5. Nabídka turistického regionu Český ráj

5.1. Identita turistického regionu Český ráj /31/

5.1.1. Vymezení řešeného území

Turistický region Český ráj se rozkládá na území 118 obcí, které jsou podle administrativního členění na území 5 okresů, 3 krajů a 2 regionů NUTS II.

Pomyslnou osu regionu tvoří spojnice měst Turnov – Jičín. Tato města jsou propojena červenou turistickou značkou – Zlatou stezkou Českého ráje, která svými doplňkovými okruhy a odbočkami vytváří vnitřní turistickou kostru. Další větší města jsou rozložena po okraji – Mnichovo Hradiště, Sobotka, Lomnice nad Popelkou.

Za jádrové území turistického regionu pokládáme obce, jejichž části území se nacházejí v hranicích Chráněné krajinné oblasti Český ráj a další chráněná území. Další prsteneč území tvoří obce s kvalitním přírodním prostředím, většinou s nižším stupněm ochrany přírody než zmíněná CHKO a maloplošná chráněná území. Třetí okruh je tvořen obcemi, které byly do území zahrnuty zejména z důvodu prověření potenciálu území pro možný rozptyl turistických aktivit.

5.1.2. Regionální vztahy

Specifikum Českého ráje – komplikovaná struktura veřejné správy, kde se rozhodnutí musí v současnosti koordinovat mezi představiteli 3 krajů a 5 okresů.

Se zřízením nových krajů se těžiště Českého ráje posunulo mírně na západ, protože okres Semily se stal součástí Libereckého kraje. Podle dřívějšího členění přináležel statisticky do východočeského kraje tak jako okres Jičín, který je i nadále nejzápadnějším okresem Královéhradeckého kraje.

Český ráj, tak jak je vnímán historicky a podle přírodních hodnot, je vymezen územím mezi městy Turnov, Železný Brod, Semily, Lomnice n/Popelkou, Jičín, Sobotka a Mnichovo Hradiště. Po zrušení okresních úřadů mají státní správu v území vykonávat „obce s rozšířenou působností“, tj. městské úřady v tzv. pověřených obcích. Na území turistického regionu Český ráj to podle vládního návrhu jsou spádová města Turnov, Liberec, Semily, Jičín, Mnichovo Hradiště a Mladá Boleslav.

Turistického regionu Český ráj je rozčleněn na tři zóny, které jsou vymezeny jako jádrová, spádová a okrajová. V jádrové se nachází 25 obcí, v spádové 61 obcí a v okrajové 32 obcí.

Tabulka č. 1: Rozloha základních ploch

Území	Plocha(km ²)
Turistický region Český ráj	1026,0
Český ráj (tradiční pojetí)	220,0
Chráněná krajinná oblast Český ráj	92,0
Skalní města	17,0
I. zóna	219,3
II. zóna	476,5
III. zóna	330,6

Zdroj: Analýza potenciálu území turistického regionu Český ráj, interní materiál Sdružení Český ráj

5.1.3. Hodnocení polohy regionu

Pojem Český ráj je pojmenování turistického regionu. Není to pouze Chráněná krajinná oblast, jak by se mohlo zdát. Území Českého ráje v širokém povědomí hranice CHKO překračuje. Vyplývá to už z historického vývoje osídlení této části země od středověku až po současnost /14/.

Z hlediska regionálního členění Čech se jedná o souhrn okrajových území více regionů. Tvoří rozhraní středních, severních a východních Čech, odděluje vnitrozemí od pohraničí, historicky česky osídlené střední a východní území od donedávna německého severozápadu. Turistická přitažlivost a výjimečnost území je právě v této koncentraci okrajových území, vymezených vzdáleností od center osídlení i charakterem území Českého ráje jako přírodní bariéry. V Čechách jsou turistickými regiony převážně příhraniční území, zde jde o prostor vnitrozemský, jasně vymezený vůči ostatním a přitom velmi dobře dostupný. Dostupnost Českého ráje je jeho příležitostí – je snadno dostupný autem z celé Evropy či vlakem z celé České republiky.

Území regionu Českého ráje je tvořeno západní částí Jičínské pahorkatiny, severně navazuje Ještědsko – Kozákovský hřbet a Jizerské hory – severozápadně Krkonošské podhůří. Jádrem Českého ráje tvoří pískovcové plošiny, které jsou výraznou krajinnou bariérou a také dopravní bariérou ohraničující jižně a západně ležící plochá území křídové tabule. Krajinný reliéf předurčil hlavní dopravní koridory: údolím Jizery (železnice 070 a 030, silnice R10, I/10 II/292) a údolím Libuňky (železnice 041 a silnice I/35 a povodím Klenice trať 064 a silnice I/16).

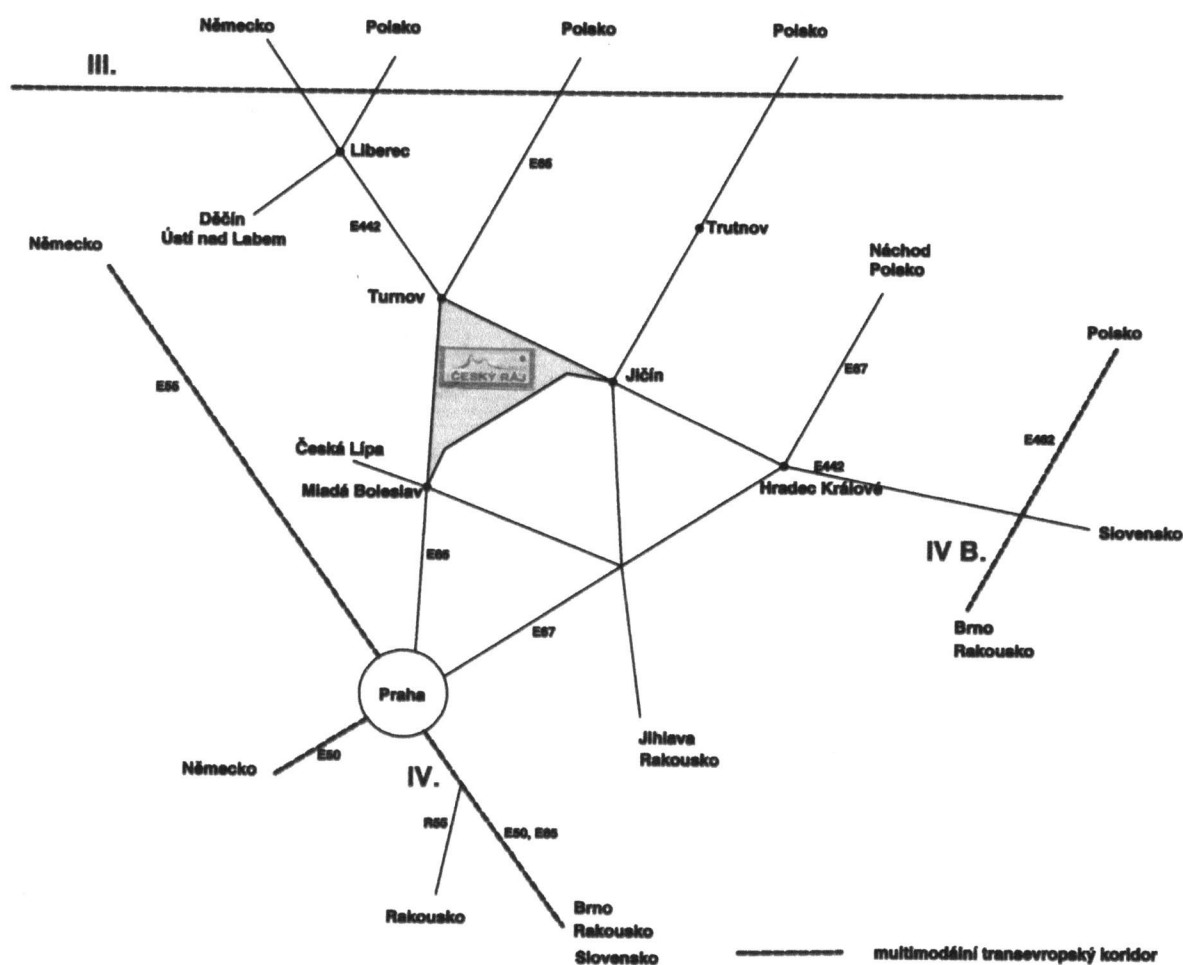
5.1.4. Dostupnost regionu

Doprava zahrnuje služby, které jsou spojeny se zabezpečením vlastní přepravy účastníků CR a jejich zavazadel, včetně poskytování informací o dopravních spojích, rezervování míst v dopravních prostředcích, prodeje cenin apod. /15/.

Dnešní vynikající dopravní dostupnost Českého ráje je důsledkem vedení spojníc lidnatých měst přes okrajové části jeho území v dotyku jádrového území CHKO Český ráj.

Schéma č. 1

Schéma silniční dostupnosti Českého Ráje

Zdroj: www.cesky-raj.cz

6. Prostorové charakteristiky a předpoklady rozvoje CR

6.1. Fyzicko-geografická charakteristika /31/, /28/

Území Českého ráje není přesně vymezeno. Z hlediska přírodních hodnot se označení „Český ráj“ obvykle používá pro území skalních měst v hranicích CHKO Český ráj i mimo ně. Z hlediska turistické atraktivnosti je nejvýznamnější částí území Chráněné krajinné oblasti Český ráj.

6.1.1. Geomorfologie a geologie území

Území turistického regionu Český ráj je tvořeno pestrým komplexem krajinných typů. Jsou zde zastoupeny pískovcové skály, lokální sopečné výlevy, rybníky, lesy a údolí a, v části jižní v okolí Jičína, rovinaté oblasti. Jičínský okres přechází od polabské nížiny do zvlněné roviny a pískovcových plošin a dále stoupá do krkonošského podhůří. Celé území bylo rozděleno poruchovou linií tzv. Lužickým zlomem, na část podhorskou (*plošinu o průměrné výšce 600 m n. m.*) a část rovinnou.

Území Českého ráje je převážně tvořeno horopisnými celky České tabule. Z hlediska geomorfologického se území řadí do provincie Česká vysočina. Zasahuje sem zejména Jičínská pahorkatina.

Na severním okraji popisované území také ovlivňují části Krkonošsko-jesenické soustavy, především Ještědsko-kozákovský hřbet, který opisuje linii Kopanina-Kozákov-Tábor, a Krkonošské podhůří s podcelky Železnobrodská a Podkrkonošská pahorkatina.

Nejvyšším vrcholem popisovaného území je Kozákov (744 m) a následují Tábor (678 m) a Kopanina (657 m). Železnobrodská a Podkrkonošská pahorkatina dosahují nižších výšek, některé vrchy v ní však tvoří významné krajinné dominanty – např. Kumburk (642 m), Medenec (544 m). Významnou krajinnou dominantou Jičínské pahorkatiny je vrch Trosky (488 m).

6.1.2. Klimatické podmínky

Roční průměrná teplota v Českém ráji se pohybuje mezi 7° až 8°C. Pro oblast v nejsevernější části tohoto území je tato hodnota asi o stupeň nižší. Roční úhrn srážek je značně nevyrovnaný. Jihozápadní část patří mezi místa s nejnižším úhrnem – pro okolí Mnichovo Hradiště byla hodnota ročního úhrnu srážek stanovena na 550 mm. Oproti tomu oblast s nejvyšší hodnotou – 880 mm, se nachází v okolí Železného Brodu. Počet dní se souvislou sněhovou pokrývkou se pohybuje mezi 45 až 60 dny.

6.1.3. Hydrologické a hydrogeologické podmínky

Řešené území patří do povodí Labe a dílčích povodí:

Jizera pod Kamenicí s přítoky Oleška, Vošmenda, Kamenice, Černá Desná a Bílá Desná.

Jizera od Kamenice po Klenici s přítoky Libuňka, Žehrovka, Mohelka, Malá Mohelka, Zábrdka, Bělá, Kněžmostka a Klenice.

Jizera od Klenice po ústí do Labe s přítokem Střenický potok.

Cidlina po Bystřici s přítoky Výrovka, Bohuňovický potok, Bečvářka, Blinka, Šembera a Jezírkový potok.

6.1.4. Rekreační využití rybníků

Na území CHKO Český ráj je pro rekreační využití veden zejména rybník Věžický, zv. Věžák. Koupání pro veřejnost je dále dle Plánu péče CHKO Český ráj /33/ umožněno na rybnících Rokytnickém, Nebákovském a rybníku Hrůdka. Největším rybníkem na území CHKO Český ráj je Žabakor, který je přírodní rezervací významnou zejména z hlediska výskytu hnízdišť vodního ptactva. V blízkosti hranic CHKO se nachází Komárovský rybník, hojně využívaný k rekreaci a ke koupání. Ke koupání a rekreaci je využíván také rybník Bažantník u Semihorek.

Jinolické rybníky – Oborský a Němeček a dále rybník Pařezský se využívají k rekreaci a v současné době již turisticky přetížené. Vyhledávanou lokalitou ke koupání v Prachovských skalách je koupaliště Pelíšek. Třetí z Jinolických rybníků, rybník Vražda, byl vyhlášen chráněnou přírodní památkou, zejména pro vlhké louky u rybníka a výskyt chráněných druhů rostlin a živočichů.

6.1.5. Estetika krajiny

Pestrost skalních útvarů Českého ráje, rozloha území, na kterém se skalní města střídají s vysokým a nízkým lesem a loukami a také s historicky zabydlenými plochami, Jizera a další menší vodní toky a vodní plochy rybníků tvoří estetickou hodnotu krajiny, která byla podnětem pro zavedení pojmu Český ráj. V 19. století byly skalní věže i mohutnější skalní útvary obnažené a působily zejména svojí dominantností v krajině. Romantický charakter krajiny, který odpovídal duchu tehdejší doby – dramatické skalní věže, zříceniny středověkých hradů, chátrající renesanční a barokové stavby zámků, osamělé stromy v lukách – už není tak výrazný. Postupným obnovováním lesních porostů se mnohé skály opět skrývají ve vysokém lese a krajina už nepůsobí tak výjimečným dojmem.

Obdobným problémem jsou výhledy, jejich udržení či vytvoření nových panoramatických či komponovaných výhledů na krajinné či historické dominanty.

6.2. Socio-ekonomické charakteristiky /31/, /28/

6.2.1. Ekonomická charakteristika regionu

Území turistického regionu Český ráj lze z hlediska hospodářské orientace charakterizovat jako výrazně různorodý. Kromě několika městských center (s výjimkou Mladé Boleslavi, která je na okraji vymezeného území) nelze mluvit o dominantní ekonomické orientaci. Smíšený zemědělsko-průmyslový či průmyslovo-zemědělský charakter vytváří dobrý potenciál pro rozvoj sektoru služeb pro cestovní ruch, včetně orientace zemědělství na agroturistiku a udržování krajiny, tj. mimoprodukční funkce zemědělství.

6.2.2. Demografie

Území regionu jako celek netrpí vylidňováním, protože rozdíl mezi počtem obyvatel podle Sčítání 1991 a počtem obyvatel podle výsledků Sčítání 2001 je přibližně plus 600 obyvatel. Charakteristické pro region, tak jako pro většinu měst a obcí v České republice, je zvyšující se počet osob ve věku nad 60 let.

Optimální hodnota věkového indexu, tj. poměru počtu obyvatel v předproduktivním věku (0 – 14 let) a obyvatel v poproduktivním věku (nad 60 let) by se měla pohybovat nad hodnotou jedna celá. Tedy mladých obyvatel by mělo být více než starých. V České republice dosahuje průměr hodnoty 0,9. V obcích Českého ráje najdeme hodnoty i mnohem nižší, což vypovídá o vysokém věkovém průměru jeho obyvatel. Celková průměrná hodnota věkového indexu (za 118 obcí) je 0,8.

Míra nezaměstnanosti v turistickém regionu byla naposledy zjišťována v květnu roku 2001, kdy dosahovala výše 5,13%.

Tabulka č. 2: Počty obyvatel v regionu

Okres	1991	2001	Věkový index
Semily	41 865	41 310	0,76
Jičín	38 951	38 768	0,76
Liberec	4 230	4 295	0,86
Jablonec n/Nisou	10 601	10 495	0,79
Mladá Boleslav	66 721	67 736	0,83
Celkem	162 008	162 604	0,80

Zdroj: interní údaje Městského úřadu Turnov

Tabulka č. 3: Počet obyvatel a věková struktura

	Rok 2001			Věková struktura			
	Počet obyvatel	Počet mužů	Počet žen	0 -14	15 - 59	60 a více	Věkový index
Region Český ráj celkem	162 604	79 787	82 817	26 349	106 411	29 844	0,88

Zdroj : interní údaje Městského úřadu Turnov

6.2.3. Nezaměstnanost a trh práce

Tabulka č. 4: Nezaměstnanost na území turistického regionu Český ráj

Okres	Údaje za květen/červen 2001		
	Míra nezaměstnanosti [%]	Počet uchazečů o práci v obcích na území regionu Český ráj	Počet uchazečů o práci za okresy celkem
Semily	5,63	978	2 141
Jičín	4,95	1 011	1 980
Liberec	6,90	69	5 402
Jablonec n/Nisou	4,90	179	2 218
Mladá Boleslav	3,25	984	1 935
Celkem	průměr 5,13%	3 221	13 676

Zdroj : Úřady práce okresů SM, JC, LB, JN, MB

6.3. Dopravní charakteristika /31/

Limitujícím faktorem rozvoje CR je stav dopravní infrastruktury, zejména hustota a kvalita silniční a železniční sítě, možnosti rozvoje lodní a letecké dopravy, hustota, kvalita a vybavenost cyklostezek, tras pro pěší a jízdu na koních.

6.3.1. Koridory

Dopravní politika Evropské Unie obsahuje zřízení multimodálních (železničních a silničních) transevropských koridorů pro připojení přístupujících zemí. Tyto koridory se Českému ráji spolehlivě vyhýbají, přístupnost z nich je však opět poměrně snadná, především pro automobilovou dopravu.

Jedná se o koridory :

- **III. multimodální transevropský koridor** Berlin/Dresden (Weißeneberg – Legnica) / (Bautzen - Wrocław) – Kraków – Lviv
- **IV. multimodální transevropský koridor** Berlin/Nürnberg – Praha – (Jihlava – Velká Bíteš)/Pardubice – Brno – Bratislava – Budapest – Constanta/Istanbul/Thessaloníki
- **větev B VI. multimodálního transevropského koridoru** Katowice – Ostrava – Olomouc – Brno/Břeclav

Doplňující síť, zvanou TINA, tvoří tyto trasy vedené v kontaktu s řešeným územím:

TINA – silnice: Praha – Turnov a Hrádek nad Nisou – Liberec – Hradec Králové – Olomouc – Lipník nad Bečvou a Jawor – Jelenia Góra

TINA – železnice: Ústí nad Labem - Všetaty – Kolín

6.3.2. Železnice

První moderní dopravní komunikace, které byly vybudovány v prostoru Českého ráje, byly železnice spojující významná česká města.

Jihoseveroněmecká spojovací dráha, dnes **trať 030** od Pardubic: otevřena 1.12.1858 Horka u Staré Paky – Turnov – (1.5.1859 Liberec) (projíždí Semily , Železný Brod , Turnov, Sychrov)

Trat' 070 od Prahy – 16.10.1865 Všetaty – Turnov (projíždí Mnichovo Hradiště – Píšťovice – Turnov)

Trat' 040 17.12.1871 Jičín – Ostroměř – Stará Paka – Lomnice nad Popelkou

Trat' 063 26.3.1883 Kopidlno – Bakov

Trat' 061 15.11.1883 Nymburk – Kopidlno – Jičín

Místní železnice vedené přes Český ráj přišly na řadu až ke konci éry výstavby železnic. Na území Českého ráje se od té doby staly již součástí krajiny a udržení provozu na nich by mělo být jednou z priorit regionu:

Trat' 041 Jičín - Turnov 19.10.1903 (Železnice, Libuň, Rovensko pod Troskami, Hrubá Skála)

Trat' 064 Mladá Boleslav – Stará Paka – Lomnice nad Popelkou 24.9.1906 (Sobotka, Libošovice-Kost, Mladějov, Libuň, Plouznice-Tábor)

Struktura sítě železnic umožňuje příjezdy ze směrů od Prahy, od Liberce a od Pardubic. Region není přímo napojen na žádnou mezinárodní železnici, proto vlak není vhodný pro příjezd zahraničních turistů.

Železniční uzly: Mladá Boleslav, Bakov nad Jizerou, Turnov, Železný Brod, Stará Paka, Dolní Bousov, Kopidlno, Libuň, Jičín, Ostroměň

Krajem probíhají **dvě dálkové železniční rychlíkové trasy**, tratě však neumožňují dosažení velkých rychlostí: Dálková D3 Liberec – Hradec Králové - Pardubice – Brno

Dálková D7 Praha Turnov - Liberec

6.3.3. Silnice

Silniční síť obklopuje Český ráj a prochází hustě jeho okrajovými částmi, regionem vede mnoho významných mezinárodních i národních silničních komunikací. Silnice přivádějí návštěvníky i ekonomické oživení, na většině tras se však jedná o čistý průjezd území, jen 5 % cest má začátek či konce na území Českého ráje. Pro potřeby rozvedení dopravy do území a realizaci místních vztahů je k dispozici síť silnic II. třídy různé kvality od relativně velmi kvalitních úseků až po šířkově nevyhovující silnice a silnice s narušeným povrchem.

Silniční vzdálenosti svědčí o ideální poloze jádra Českého ráje z hlediska dopravní dostupnosti:

- od centra Prahy 75 km po R10 - (též od Bavorska a Rakouska)
- od Liberce 20 km po R35 - (též od Saska a Dolnoslezského vojvodství)
- od Polska (přes Harrachov) 30 km po I/10
- od Trutnova – 50 km po I/16 - (též od Polska přes Královec)
- od Hradce Králové 40 km po I/35 - (též od Polska přes Náchod, z Moravy, od Polska přes Bohumín a Český Těšín, od Slovenska)
- od Jihlavy 155 km po I/38 a R/10 - (též od Rakouska a Slovenska)

Hlavní silnice zpřístupňující území Českého ráje jsou:

Mezinárodní trasy:

E65 Malmö - Swinoujscie – Szczecin – Jelenia Góra - Železný Brod – Turnov – Mnichov Hradiště – Mladá Boleslav – Praha - Brno – Bratislava – Zagreb – Rijeka – Split – Podgorica – Priština – Bitola – Pátra - Megalopoli

E442 Karlovy Vary – Ústí nad Labem – Liberec – Turnov – Jičín – Ostroměň – Hradec Králové – Olomouc

Státní silnice I. třídy:

R10-I/10 Praha – Mladá Boleslav – Mnichovo Hradiště – Turnov – Železný Brod – Harrachov

R35-I/35 Hrádek nad Nisou – Liberec – Turnov – Hrubá Skála – Libuň – Jičín – Ostroměň – Hradec Králové – Litomyšl – Olomouc – Lipník nad Bečvou

I/16 Řevničov – Mladá Boleslav – Sobotka – Jičín - Nová Paka – Trutnov - Královec

I/32 Poděbrady – Kopidlno - Jičín

Silnice I/35 se plánuje v úseku od Turnova přes Jičín a Hradec Králové až do Mohelnice přestavět na čtyřpruhovou rychlostní komunikaci. Prvním úsekem je přetížená část silnic I/35 a I/16 Jičín – Úlibice, na které již v současné době probíhá přestavba. Další prioritou bude zřejmě úsek Jičín – Hradec Králové. Úsek Turnov – Jičín bude zřejmě posledním úsekem silnice R35 budovaným kolem roku 2010. Nově trasovaná čtyřpruhová komunikace vedená v blízkosti chráněných území a přírodních památek bude jistě kontroverzním tématem, zkldnění obcí na dnešní I/35 však je velmi žádoucí.

7. Ochrana přírody a limity rozvoje /33/

7.1. Kvalita životního prostředí

7.1.1. Kvalita ovzduší

Území Českého ráje patří z hlediska kvality ovzduší a čistoty mezi oblasti s nejčistším životním prostředím v České republice. V dalších kapitolách je popsán monitoring a zjištěné výsledky měření kvality životního prostředí prováděné v blízkosti řešeného území. Jedním ze způsobů monitorování kvality ovzduší v oblasti libereckého, mladoboleslavského, jičínského a semilského okresu je systémem AIM – automatizovaný imisní monitoring, který provádí Český hydrometeorologický ústav (dále jen ČHMÚ). Dle naměřených výsledků na stanicích, které se nacházejí řešeného území, bylo zjištěno, že hodnoty ročních aritmetických průměrů koncentrací oxidu siřičitého (SO₂), oxidu dusnatého (NO), oxidu dusičitého (NO₂) a prašného aerosolu (PM₁₀) nepřesahují stanovené roční limity znečišťujících látek.

7.1.2. Kvalita vody

Kvalita vody je v oblasti CHKO Český ráj dle Správy CHKO negativně ovlivňována smyvem z polí a to jak mechanickým znečištěním (plaveniny), tak vnosem živin, které se pak projevují zvýšenou eutrofizací nádrží. Čistírny odpadních vod v oblasti převážně

schází. Odkanalizování objektů je na mnoha místech provedeno přes biologický septik do drenážního podmoku. Často však také do jímek které nejsou nepropustné.

Dle dokumentu Plán péče o CHKO Český ráj /33/ se, vzhledem k charakteru obcí, nepředpokládá výstavba čistíren odpadních vod pro jednotlivé obce. Řešením této situace zejména na území CHKO Český ráj by mohla být výstavba sdružených čistíren pro jednotlivé enklávy. Vybudování centrální čistírny odpadních vod je reálné v Doubravici (část obce Hrubá Skála). Pro realizaci této čistírny již bylo zahájeno vodoprávní řízení.

7.1.3. Půdní eroze

Z hlediska využití území pro rozvoj cestovního ruchu mohou být jeho omezujícím faktorem také erozně ohrožené plochy. V oblasti CHKO Českého ráje dochází vlivem nevhodného užívání pozemků ohrožených erozí ke vzniku plošné a rýhové eroze.

7.1.4. Těžba písku

V současné době probíhá těžba písku v blízkosti obce Hrdoňovice. Jedná se o ložisko Střeleč, jehož vytěžení je dle informací referátu životního prostředí, Městského úřadu Jičín, předpokládáno za třicet let. Po ukončení těžebních činností by měla být provedena rekultivace vytěžených prostor. Zpracovaný asanační plán je k dispozici na Městském úřadu Jičín. Součástí návrhu asanačního plánu je využití vytěžených prostor pro umístění vodní nádrže. Pokud bude tento návrh realizován je možno do budoucna počítat v této lokalitě se vznikem významných rekreačních ploch.

7.2. Ochrana přírody

7.2.1. CHKO Český ráj /23/

Nejdůležitější oblastí z hlediska ochrany přírody a krajiny ve sledovaném území je Chráněná krajinná oblast Český ráj. Zasahuje do okresů Semily, Jičín a Mladá Boleslav. Jeho stávající rozloha je 92,53 km². Je nejstarší chráněnou krajinnou oblastí v České republice. CHKO Český ráj byla zřízena Výnosem ministerstva kultury ČSR čj. 70.261/54 dne 1. 3. 1955.

Definice chráněné krajinné oblasti, základní ochranné podmínky CHKO, jejich zóny a plány péče jsou stanoveny v zákoně č. 114/92 Sb., o ochraně přírody a krajiny.

Za chráněné krajinné oblasti lze vyhlásit rozsáhlá území s harmonicky utvářenou krajinou, charakteristicky vyvinutým reliéfem, významným podílem přirozených ekosystémů lesních a

trvalých travních porostů, s hojným zastoupením dřevin, popřípadě s dochovanými památkami historického osídlení.

Hospodářské využívání těchto území se provádí podle zón odstupňované ochrany tak, aby se udržoval a zlepšoval jejich přírodní stav a byly zachovány a vytvářeny optimální ekologické funkce těchto území. Rekreační využití je přípustné, pokud nepoškozuje přírodní hodnoty chráněných krajinných oblastí. /27/

Území CHKO Český ráj je členěno do 4 zón odstupňované ochrany.

K usměrňování a ovlivňování lidské činnosti s ohledem na poslání chráněných krajinných oblastí a ke stanovení střednědobých a dlouhodobých úkolů ochrany přírody v těchto oblastech, jsou dle zákona o ochraně přírody a krajiny navrhovány a schvalovány plány péče v chráněných krajinných oblastech (dále jen plány péče), a to zpravidla na období deseti až patnácti let.

Plány péče vycházejí z ochranných podmínek a z režimu zón ochrany přírody chráněných krajinných oblastí. Jsou výchozím podkladem pro územně plánovací dokumentaci, lesní hospodářské plány, směrný vodohospodářský plán a jiné druhy plánovací dokumentace.

Návrh o rozšíření CHKO již byl nejednou podán, ale dosud nedošlo k jeho přijetí. Jednalo se o zahrnutí přírodní rezervace Prachovské skály, národní přírodní památky Kozákov, národní přírodní památky Suché skály a přírodní rezervace Klokočské skály.

Plán péče CHKO /33/ obsahuje kapitolu, která popisuje základní dva principy regulace rekreačních aktivit na území CHKO Český ráj.

Prvním způsobem je **aktivní ochrana** území (údržba cest, asanace erozních ploch, úpravy hospodaření, instalace informačních tabulí, přesměrování části zátěže z přetížených ploch a další).

Způsobem druhým je **pasivní ochrana** území, do které patří např.:

- ♦ uzavření území,
- ♦ usměrnění pohybu na vybranou síť cest (cesty s cyklistickým značením, cesty s pevným povrchem apod.),
- ♦ časové omezení pohybu (orientační běh mimo květen a červen)
- ♦ vyloučení některých aktivit (orientační běh v první zóně, vjezd automobilů mimo silnice a místní komunikace, horolezectví v poškozených lokalitách a pod.)
- ♦ vyloučení některých pomůcek a doprovodných činností (horolezectví – nepoužívat magnesium, kontroly orientačního běhu nevést ke skalám a přes paseky)

- poutě, slavnosti a pod. (vyloučení vjezdu automobilů, hudba pouze živá – bez zesilování, doprovodné aktivity mimo přírodní území tzn. na parkovištích)

Stráž přírody /33/

Stráž ochrany přírody dle § 81 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody má být ustanovena okresním úřadem a správami chráněných krajinných oblastí zejména z řad dobrovolných pracovníků. Posláním stráže přírody je kontrola dodržování předpisů o ochraně přírody a krajiny. Stráž se skládá ze strážců a zpravodajů, které jmenuje a odvolává územně příslušný okresní úřad nebo správa.

K účinnějšímu řešení a vyššímu efektu profesionální strážní služby v chráněných územích chybí vyšší autorita, kterou by bylo možné posílit na základě legislativních úprav. Inspiraci je možno hledat v národních parcích, zejména v zahraničí. V Dolomitech např. dohlíží ozbrojená jízdní stráž.

7.2.2. Další přírodní chráněná území /28/

Dalšími z hlediska ochrany přírody a krajiny důležitými celky jsou **maloplošná zvláště chráněná území**. Do této skupiny jsou zahrnovány – národní přírodní rezervace (NPR), národní přírodní památky (NPP), přírodní rezervace (PR) a přírodní památky (PP).

Na vymezeném území turistického regionu Český ráj se vyskytují **národní přírodní památky, přírodní památky a přírodní rezervace (viz. příloha č.4)**.

Pro ochranu krajinného rázu v zájmovém území byl vyhlášen jeden **přírodní park** Maloskalsko – rozkládá se na rozloze 2935 ha.

7.3. Nominace na UNESCO /21/

Nominace měla být projednávána na přelomu června a července 2003 v Číně. Ministerstvo životního prostředí však návrh stáhlo z programu ještě před jednáním. Důvodem rozhodnutí vládních představitelů byly závěry posudku australského experta dr. Chapa vyslaného odbornou organizací IUCN (Mezinárodní svaz pro ochranu přírody a přírodních zdrojů), které by se daly shrnout asi takto: Skalní města Českého ráje, ač mají významné přírodovědné hodnoty a představují neobyčejně působivou krajinu, jsou významná především z hlediska evropského a národního. V celosvětovém měřítku existují místa, která jsou z hlediska geomorfologie, rozsahu, reliéfu v krajině atd. považována za hodnotnější. Rizikem nominace tedy bylo, že v případě zamítnutí by podle platných pravidel již v budoucnu nemohla být znovu předložena. Ministerstvo se tedy raději vyhnulo riziku neúspěchu a ponechalo šanci pro budoucnost.

Situace byla řešena návrhem skalních měst k zařazení do nové kategorie Světové sítě geoparků UNESCO, což by nevyklučovalo případnou budoucí novou nominaci na Seznam světového dědictví UNESCO.

Dne 5.října 2005 rozhodl koordináční výbor evropských geoparků, poradci Světové geologické unie a UNESCO na svém zasedání v Řecku o **zařazení Českého ráje do sítě evropských geoparků UNESCO**. V síti geoparků se v r.2004 nacházelo 21 evropských lokalit. Mezi geoparky patří území, která zahrnují konkrétní výjimečné geologické dědictví a mají strategii udržitelného rozvoje. Hlavním cílem geoparků je vzdělávání, rozvoj šetrné turistiky a ochrana daného území /28/.

8. Turistické atraktivity v Českém ráji /35/

8.1. Po stopách historie

V Českém ráji se lidem líbí. Nejstarší doklady o osídlení lidmi pocházejí ze starší doby kamenné. V 5. tisíciletí před naším letopočtem hospodařili v oblasti první zemědělci a zanedlouho už svahy Kozákova lidem poskytovaly své jaspisy pro výrobu nejrůznějších nástrojů. Koncem 2. tisíciletí před naším letopočtem buduje lid popelnicových polí pevná hradiště a využívá k tomu chytře skalní terén. Před začátkem našeho letopočtu zde o moc soupeřili Keltové a Germáni, které pak v 6. století vystřídali Slované. Později se území stává součástí pražského knížectví. Začíná zemědělská kolonizace a vznikají různě velké feudální celky, staví se hrady, rostou města. Existence města Turnova je datována od roku 1272, města Jičína, Mnichova Hradiště a některých menších trhových. V 15. století ovlivnily i zdejší oblast myšlenky husitského hnutí. 16. století přineslo městům mírný hospodářský vzestup, ale později kraj utrpěl újmu jak za třicetileté války, tak za prusko-rakouské války roku 1866.

V průsečíku Českého ráje a minulých časů se velmi často vynoří jméno Albrechta z Valdštejna. Tento císařský vojevůdce se po bitvě na Bílé hoře zmocnil jičínského panství a postupně vybudoval frýdlantské vévodství, které sahalo od Frýdlantu po Náchod, k Jičínu a Novému Bydžovu. Za hlavní město zvolil Jičín a začal s jeho nákladnou přestavbou. Z Jičína se mohla stát opravdová rezidence a nejspíš by byl i univerzitním městem. Za Albrechta Václava Eusebia z Valdštejna byl vystavěn zámek a předměstí Nové Město, založen nový klášter ve Valdicích (dnešní věznice) a započaty práce na komponované krajině. V okolí města vznikl velký park s lodžii, propojený s Jičínem širokou lipovou

alejí. Valdštejnův rozlet zastavila násilná smrt v Chebu roku 1634 a následně bylo jeho vévodství pleněno Švédy i císařskými vojsky.

Ta doba je dávno pryč, ale se jménem ctižádostivého Albrechta z Valdštejna se v Českém ráji budeme potkávat stále.

Pojmenování této části krajiny „Českým rájem“ se stalo kolem roku 1842, kdy byly zřízeny lázně Sedmihorky. Hosté těchto lázní pak uvedli poprvé název „Český ráj“ zřejmě pro romantické přírodní scenérie /2/.

Období baroka se projevilo v lidové architektuře a stavitelství (Kopicův statek, Dlaskův statek) a přispělo k dotvoření typického obrazu krajiny /13/.

8.2. Vybrané kulturně-historické atraktivity (viz. příloha č. 11)

8.2.1. Zámky

Dětenice – původní tvrz byla koncem 16. století přestavěna na renezanční zámek. Rozsáhlou přestavbu do dnešní podoby v pozdně barokním slohu prodělal zámek v letech 1762 až 1765 za hraběte Kristiána Clam-Gallase. Na konci 19. století získal zámek Řád maltézkých rytířů a Dětenice se staly jediným zámkem, který tento řád v Čechách vlastnil. V letech 1998 – 2000 byl zámek renovován a znovu otevřen pro veřejnost. Při návštěvě můžeme vidět nádherné zámecké interiéry i zažít pohádkově romantickou podívanou při historických programech. Za pozornost stojí také zámecký park s fontánou se sousoším Kentaura s Nymfou. Prostory zámku je možno pronajmout pro rauty, bankety, recepcy, plesy a svatební obřady.

Hrubá Skála – na místě původního hradu ze 14. století, vybudovaného na mohutných vysokých skalách, stojí zámek Hrubá Skála. Vznikl přestavbou hradu na pohodlnější šlechtické renezanční sídlo ve druhé polovině 16. století a v polovině 19. století byl dále regotizován. Na samém kraji pískovcové plošiny stojí kostel, postavený v romantické gotice, od kterého vede spojovací most do zámku s cennými barokními sochami. V areálu zámku je dnes hotel, ale veřejnosti je umožněn vstup na nádvoří a věž s nádherným rozhledem.

Hrubý Rohozec (národní kulturní památka) – zámek stojí na opukové skále tyčící se nad údolím řeky Jizery. Původně raně gotický hrad z konce 13. století, který střežil obchodní stezku, byl několikrát přestavován (pozdně goticky, renezančně a empírově). Původní interiér v části zámku je zachován v několika místnostech (knihovně, neogotické jídelně a společenském salónu). V zámecké barokní kapli se pořádají v letních měsících koncerty.

Prostředí zámku dotváří přírodně-krajinářský park se sochami a kamenickými prvky z 19. století.

Zámek Humprecht - barokní, původně lovecký zámeček byl postaven v 17. století. V hlavním šestnáct metrů vysokém oválném sále, který dříve sloužil jako hodovní síň, je až několikanásobná ozvěna. Najdeme zde expozici o historii, majitelích zámku a muzeum Sobotecka.

Sychrov – ve vsi Svojkově býval poplužní dvůr zvaný Sychrov, který po Bílé hoře získal Albrecht z Valdštejna. Roku 1669 koupil panství rytíř Lamotte z Frintropu a právě Lamottové zde v letech 1690 – 1693 postavili barokní zámek s věží a kaplí. Od roku 1820 patřil významnému francouzskému šlechtickému rodu Rohanů. V druhé polovině 19. století byl jimi přestavěn a rozšířen v romantické gotice. K zámku patří anglický park s exotickými dřevinami. Přístupny veřejnosti jsou neogotické interiéry, Rohanská galerie (největší sbírka francouzského portrétního malířství ve střední Evropě), pamětní síň Antonína Dvořáka. U příležitosti Dnů evropského dědictví 2003 byla zpřístupněna klenotnice, která obsahuje unikátní kolekci plastik, reliéfů a šperků z drahých kovů a drahých kamenů. Na zámku se během roku koná řada akcí (např. koncerty, dobové trhy, šermířská vystoupení, noční prohlídky zámku).

8.2.2. Pravěká sídliště, hrady a zříceniny

Brada – zalesněnému hřebeni nad Jinolickými rybníky vévodí Přivýšina (463 m) a nedaleko, východně pod tímto vrcholem, stával raně gotický hrad Brada ze 13. století. Dnes nalezneme jen velmi skromné zbytky zdi a terénních úprav. Stojí zde kříž a sochy sv. Petra a Pavla na památku bitvy roku 1866.

Drábské světničky – skupina sedmi mohutných vysokých pískovcových bloků východně od Mnichova Hradiště. Ve 13. století byl ve velkém skalním masivu vybudován hrad, skalní bloky byly mezi sebou propojeny dřevěnými mosty, schodišti a ochozy. Po bitvě u Lipan byl hrad opuštěn, zchátral a dnes nalezneme po veškerých nástavbách a mostech jen náznaky v podobě děr do skal.

Frýdštejn – zříceniny středověkého hradu ze 14. století, který byl za husitských válek marně obléhán. Zpusťl v 16. století a zachovány jsou jen některé zbytky zdí a místností tesaných ve skále.

Kost – jeden z nejzachovalejších a nejkrásnějších gotických hradů v Čechách. Byl založen Petrem z Vartenberka ve 14. století na samostatné pískovcové skále v místě, kde se stýkají

tří údolí. Hlavní hradní věž má půdorys lichoběžníka, a proto může pozorného návštěvníka překvapit, když spatří všechny její čtyři hrany najednou.

Trosky – Český ráj bez Trosk by byl jako Paříž bez Eiffelovky. Zříceniny tohoto hradu, vystavěného na dvou sopečných vrcholcích ve 14. století je charakteristickou dominantou kraje a jedním ze symbolů Českého ráje. Dnes ční vysoko nad okolím zbytky hradu dvě věže, nazývané Baba a Panna.

Valdštejn – nejstarší hrad Českého ráje, dnes zřícenina raně gotického hradu, který byl založen na třech pískovcových skalách v letech 1260 –1280. Byl rodových hradem pánů z Valdštejna. Dva kamenné mosty spojují předhradí s prvním nádvořím a s budovou na druhém skalním bloku. Jsou obsazené kopiemi barokních soch (cenné originály z poloviny 18. století jsou umístěny uvnitř kaple).

8.2.3. Muzea, galerie, lidová architektura

Muzea

např. Jičín – Regionální muzeum a galerie, Mladá Boleslav – Škoda Auto muzeum, Sobotka – Muzeum Fráni Šrámka, Turnov – Muzeum Českého ráje

Galerie

např. Lomnice nad Popelkou – Galerie Půda, Malá Skála – Maloskalská galerie, Turnov – Galerie Granát

Lidová architektura

např. Malá Skála – Boučkův statek, Nebákovský mlýn, Sobotka – Šolcův statek, Vesec u Sobotky

8.3. Památkové rezervace a zóny, národní a nemovité kulturní památky

Území jádra Českého ráje, které je vymezeno zejména městy Turnov a Jičín, je plné historických památek. Architektonické a urbanistické památky v kombinaci s přírodním prostředím vytváří koncentraci atraktivit, na nichž je rozvoj cestovního ruchu v regionu založen. Historické jádro Jičína je jedinou **městskou památkovou rezervací** na vymezeném území, **památkové rezervace vesnického typu** jsou zde čtyři : Mužský v okrese MB, Lomnice n/Popelkou-Karlov v okrese Semily, Vesec v okrese Jičín a Železný Brod-Trávníky v okrese Jablonec n/Nisou. Kromě toho se zde nachází několik území s nižším stupněm urbanistické ochrany, a to městské památkové zóny ve městech Mladá Boleslav, Mnichovo Hradiště, Sobotka, Turnov a Železnice u Jičína a památkové

zóny vesnického typu v Karlově (okres Jičín) a Střehomi (Dolní Bousov) v okrese Mladá Boleslav.

V současnosti se na území Českého ráje nachází jediná **národní kulturní památka** – zámek Sychrov. Vláda ČR ji projednala a odsouhlasila statut národní kulturní památky pro hrad Trosky a zámek Hrubý Rohozec, s účinností nařízení vlády od 1. února 2002.

Nemovité kulturní památky jsou zapsány na Ústředním seznamu, který vede Státní ústav památkové péče. Tyto památky jsou dokladem úrovně historického osídlení obcí v tomto prostoru. Na jedné straně je statut kulturní památky určitým limitem rozvoje, protože například stát má prostřednictvím Městských úřadů předkupní právo na kulturní památky nebo při užívání staveb, jež jsou na seznamu, je nutné dodržovat požadavky památkářů na náklady vlastníka, na druhé straně právě tyto historické objekty jsou atraktivní pro turisty a vytváří předpoklad vyšší kvality služeb v oblasti ubytování, stravování, apod.

8.4. Cesty za poznáním – tématické trasy a tipy na výlety

8.4.1. Po stopách Albrechta z Valdštejna /23/

Albrecht z Valdštejna byl nejpozoruhodnějším ekonomem své doby a z centra svého frýdlantského vévodství, kterým byl Jičín, vytvořil ukázkou raně barokní architektury. Jeho smrtí končí nejenom kariéra jedné z nejvýraznějších postav našich dějin, ale na dlouhou dobu se zastavil i další vývoj samotného Jičína, který byl v té době zmítán událostmi třicetileté války.

Sdružení Český ráj vydalo turistického průvodce, mapu a propojilo zúčastněné subjekty motivační hrou.

8.4.2. Svět baroka v Českém ráji

Přestože je Český ráj mimořádně bohatý na stavební památky nejrůznějších slohů a časových období, nejvíce jej poznamenala doba baroka s nákladnými stavebními podniky šlechty i desítkami kostelů a kaplí vybudovaných v období rekatolizace. Sdružení Český ráj vydalo souhrnnou publikaci „Svět baroka v Českém ráji“.

např. Turnov – kostel sv. Františka z Assisi, kostel sv. Mikuláše, dům U Zlatého bažanta

Mnichovo Hradiště – kapucínský klášter s kostelem Tří králů a kaplí sv. Anny

Jičín – valdštejnský zámek, kostel sv. Jakuba Většího

Lomnice nad Popelkou – kostel sv. Mikuláše, kostel Proměnění Páně

Železný Brod – kostel sv. Jakuba Většího, kostelík sv. Jana „Na poušti“

8.4.3. Významné církevní památky

Milovníkům historických památek a věřícím Český ráj nabízí řadu sakrálních památek. Vstup do kostelů, pokud není uvedeno jinak, je mimo konání bohoslužeb možný pouze pro organizované a předem objednané skupiny.

např. Kosmonosy – Loreta, Malá Skála – kaple sv. Vavřince, Mnichovo Hradiště – kaple sv. Anny, Turnov – chrám Narození Panny Marie.

8.4.4. Prusko-rakouská válka roku 1866

V tomto roce zde proti sobě stály armády Rakouska a Pruska. Válka byla „řešením“ sporů o moc v tzv. Německém spolku a Rakousko v této válce prohrálo bitvou u Hradce Králové. Je zde Muzeum – památník války, rozhledna, Pruský hřbitov, monumentální pomník, kostnice a mnoho dalších pomníků a památek, vše spojeno do válečné stezky. Každoročně se zde konají vzpomínkové akce s rekonstrukcemi bitev.

8.4.5. Putování za řemeslem

1. *Za drahými kameny a minerály* – např. Turnov, Rovensko pod Troskami, Libuň, Kozákov, Jizerka
2. *Skleněná cesta* – např. Frýdštejn, Železný Brod, Jablonec nad Nisou, Harrachov

8.5. Prázdninová dobrodružství

Mnoho svých nejkrásnějších míst ukryl Český ráj tak, aby je objevili jen ti nejzdatnější poutníci – pěší turisté a horolezci. Cykloturisté se mohou radovat z 300 km nově vyznačených cyklotras, které je provedou celým rájem a jen na některé skalní lahůdky si odskočí pěšky.

Pokud chcete vyzkoušet některou z aktivních forem poznávání ráje, ale chybí vám zkušenosti, vybavení nebo obojí, pak jsou tu specializované cestovní kanceláře a půjčovny, díky kterým se vše podaří. Půjčíte si kolo, třeba i s průvodcem, který vám vybere trasu na míru. Kdo zatouží, ač nehorolezec, po autogramu do vrcholové knížky na skalní věži, najme si horolezeckého instruktora. Dopřát si můžete i splutí Jizery na kanoích či raftech.

8.5.1. Pěší turistika

Český ráj nabízí turistům přepestrou síť značených cest, jednu trasu krásnější než druhou. Síť značených cest patří k nejhustějším v České republice a pečlivě se o ni stará Klub českých turistů. Čím víckrát projde člověk pěšiny Českého ráje, tím častěji se mu chce na ně vracet. Dají se vymyslet jejich nekonečné kombinace, okruhy krátké i dlouhé a je mezi nimi několik výletů, které se dají označit slůvkem „klasické“. Určitě to jsou i následující doporučené trasy.

1. Prachovské skály (4,1 km)
2. Kolem Mužského (16,5 km)
3. Hruboskalsko a kraj pod Troskami (29,5 km)
4. Maloskalsko (19 km)

8.5.2. Cykloturistika

Rozhodneme-li se pro kolo, pak na nás v Českém ráji čeká mnoho báječných kilometrů vyznačených cyklotras. Usednout na kolo se nemusí bát ani méně trénovaní cyklisté. Terén Českého ráje sice vypadá, že je stvořen leda tak pro cyklisty sebevrahy, ale opak je pravdou. Na vyznačených cyklotrasách si užijeme kopečků, ale jinak jsou pohodlné a bezpečné. Díky kolu se dostaneme i na odlehlejší místa, která by nám jinak zůstala navěky utajena, a za několik dnů se budeme v ráji cítit jako doma, protože ho projedíme křížem krážem.

Doporučené cyklotrasy:

1. Maloskalsko – cesta krásných rozhledů (48 km)
2. Cesta rájem (55 km)
3. Nad Skalákem (32 km)
4. Jičínská vyjížďka (45 km)
5. Tříkopcová (48 km)

8.5.3. Horolezectví

Pro mnoho horolezců je Český ráj druhým domovem. Zdejší historie lezení vydá na tlustou knihu, všechny krásné věže už byly zdolány mnoha cestami a jejich seznamy včetně jmen prvovýstupců jsou zaznamenány v tištěných horolezeckých průvodcích. Úplně nahoře na věžích spatříme plechové krabičky vrcholových knížek. Zejména pro mladé lezce je podpis do vrcholové knížky a stisk ruky s kamarádem na laně nejkrásnějším zakončením výstupu.

Několik generací horolezců se podílelo na vytvoření psaných i nepsaných pravidel lezení v Českém ráji. Jedním z vážných důvodů je i ochrana skal, které jsou často z velmi měkkého pískovce a jsou daleko zranitelnější, než by se na první pohled zdálo.

Lezení je povoleno jen registrovaným horolezcům, případně pod vedením akreditovaných instruktorů.

Nejznámější lezecké oblasti:

1. Hruboskalsko
2. Prachovské skály
3. Skály na Mužském
4. Suché skály a Vranovský hřeben (Pantheon)

8.5.4. Paragliding

Když létat z kopce, tak z pořádného! Největším kopcem Českého ráje je Kozákov (744 m) a právě ten je dobrým sportovním místem pestrobarevných svahových kluzáků. Je zde možnost kurzů paraglidingu a letů na tandemu.

8.5.5. Vodní sporty

Řeka Jizera

V překrásném úseku řeky Jizery ze Semil do Spálova se konají na jaře závody ve sjezdu na divoké vodě na kánoích a nafukovacích člunech. Nejlepší podmínky jsou na řece v době, kdy na horách taje sníh. Každého určitě mile překvapí, že voda Jizera v prostoru Českého ráje je krásně čistá.

Rybníky

V Českém ráji nenalezneme obří jezera a přehrady, ale o to romantičtější malé rybníky poschovávané ve skalnatých údolích. Často mají písčité břehy, příjemně teplou vodu a přímo lákají ke koupání. Větší rybníky jsou vyhledávanými rekreačními středisky a jsou u nich autokempy. Jsou to dva rybníky v Jinolicích (Oborský a Němeček), Komárovský a Drhlenský rybník a Bažantník v Sedmihorkách.

Kromě koupání je zde možné provozovat i windsurfing. Dalšími možnostmi jsou dva Rokytnické rybníky, Pařezský rybník, Krčák a Vidlák.

Koupaliště a kryté bazény

V horkém létě přijdou vhod všechna koupaliště, kterých je v oblasti mnoho. Kdo si chce zaplavat za každého počasí, může skočit do některého z krytých bazénů.

Rybolov

Český ráj nabízí pro rybolov vynikající podmínky. Povolenky vydávají místní organizace rybářského svazu, které obhospodařují dané revíry a lze je zakoupit i v některých informačních střediscích. Povolenky jsou rozlišeny dle délky platnosti na denní, týdenní, 14 denní a roční pro občany ČR i pro cizí státní příslušníky.

8.5.6. Sportoviště

Na své si přijdou i vyznavači dalších sportů. Je zde pestrá nabídka dalších možností sportovního vyžití, která přijde určitě vhod, když se třeba zhorší počasí: bowling, kuželky, squash, minigolf, aerobik, tenis, beach volleyball, golf, atd.

8.5.7. Zimní sporty

V Českém ráji, když se zima vydaří, bývají výborné podmínky především pro lyžařskou turistiku. Nejvíce vyjetých stop bývá na svazích Ještědsko-Kozákovského hřbetu, včetně Tábora a Kumburku. Sjezduje se v Turnově, Koberovech, Líšném, Semilech, Frýdštejně, Kozákově, Lomnici nad Popelkou. Jedná se především o menší a lehčí sjezdovky, ideální pro dovádění s dětmi a nenáročné lyžaře – začátečníky. Český ráj má ale za sousedy Jizerské hory a Krkonoše, a tak není o blížká lyžařská střediska nouze.

8.6. Dovolená s dětmi

Český ráj je opředen spoustou pověstí, bájí a legend. A právě pověsti se staly základem putování „Za pověstmi Českého ráje“. Patronát a záštitu nad celým projektem převzal pan Josef Dvořák, všem známý herec /23/.

V Jičíně můžeme navštívit Rumcajsovu ševcovnu, kde se setkáme nejen s Rumcajsem, Mankou a Cipískem, ale začíná zde i Rumcajsova stezka. Tradiční zářijový festival „Jičín – město pohádky“ přináší obrovské množství představení, koncertů a aktivit, ale také možnosti výtvarně se projevit.

Zpestření pobytu zajistí návštěva ZOO. Nejsou daleko – jedna v Liberci, druhá ve Dvoře Králové nad Labem. V Liberci pak na nás ještě čeká botanická zahrada, krytý bazén, lanovka na Ještěd a centrum rodinné zábavy Babylon.

9. Nejrozšířenější druhy turistiky a jejich využití v regionu /31/

Region Český ráj je podle tohoto třídění typickým regionem speciálních forem turistiky. Hlavními formami jsou pěší turistika a cykloturistika v jarní, podzimní a zejména letní sezóně. Zimní formy se využívají v mnohem menší míře. Podle údajů z obcí je sice v území 14 lyžařských vleků a 3 běžecké areály, ale jejich využití klimatické a sportovní parametry nezaručují celosezónní využití.

Jiné, podrobnější třídění, je pro kategorizaci forem cestovního ruchu v Českém ráji více odpovídající. Z hlavních forem jsou pro Český ráj typické: rekreační CR, kulturně-poznávací CR, sportovně-turistický CR, cestovní ruch pro juniory a seniory a víceméně všechny specifické formy CR.

Přírodní a společenský potenciál regionu poskytuje předpoklady jak pro kombinaci těchto forem, tak pro jejich kvalitativně vysokou specializaci. Podle Sofres-Factum pouze 8,5% všech turistů a návštěvníků udává, že sport nepatří mezi atraktivitu, kvůli kterým do Českého ráje přijeli.

Ze sportovních činností, které v podstatě charakterizují sportovní formy cestovního ruchu v regionu, **73% turistů pěstuje pěší turistiku**, která má v regionu nejdelší tradici a je u obyvatel České republiky i zahraničních turistů stále nesmírně oblíbená, **28% cykloturistiku**, **30% plavání** – koupání v přírodě je obecně jednou ze základních podmínek pro letní rodinnou dovolenou v České republice, **7% horolezectví** – podmínky provozování horolezectví na vybraných skalách je upraveno pravidly Českého horolezeckého svazu, **3% vodáctví**. Kompletní přehled je v grafu (**viz. příloha č. 6**).

Dohromady necelé jedno procento lidí uvádělo sporty jako paragliding, rybaření a další tzv. nové sporty. Zde je příležitost pro zpestření nabídky a přilákání dalšího okruhu návštěvníků, protože jak je zřejmé z analýzy nabídky v další kapitole, tak paragliding se nabízí v jediné lokalitě, golf také v jedné, skatepark dvakrát, jízda na koni 7-krát, ale pouze 2-krát v I.zóně.

Potenciál území celého turistického regionu však umožní další rozvoj všech forem turistiky, která se váže jak na přírodní, tak na venkovské či městské prostředí.

Z hlediska ochrany přírody a krajiny je jednou z nejpříjemnějších rozvojových forem cestovního ruchu v celém turistickém regionu Český ráj agroturistika, označovaná často jako měkká nebo zelená turistika. Kriteria pro provozování agroturistiky by dokázaly po nenáročných úpravách splnit mnohá zařízení ve všech třech zónách vymezeného území.

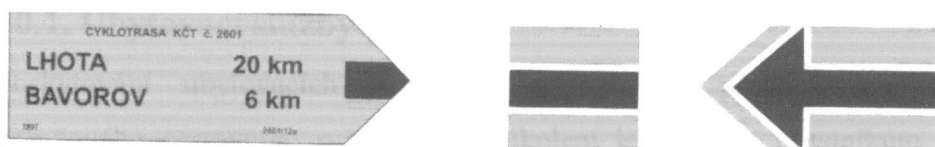
Podporou eko-agroturistiky se zabývá hlavně Nadace ECEAT (European Centre for Eco-Agro Tourism).

9.1. Cykloturistické trasy

Značení turistických cest pásovým značením zřízené a udržované Klubem českých turistů poskytuje v Českém ráji turistům vynikajícím způsobem značenou síť turistických cest zpřístupňující pro každého po posledních úpravách prakticky veškeré atraktivní cesty a lokality. Turistické cesty jsou vedeny především po pěšinách a vozových cestách mimo silniční síť, v některých úsecích však dochází k souběhu se silnicemi III.třídy, ale v některých případech též frekventovanými silnicemi II.třídy, krátce též I. třídy. Nevhodná jsou i křížení turistických tras se silnicemi I. třídy. Většina turistických cest spojuje turisticky atraktivní cíle s východišti cest, jimiž jsou centra měst, železniční stanice a autobusové zastávky.

Český ráj byl jedním z prvních území, kde byla kompletní síť cyklistických tras vyznačena těmito pásovými značkami. Přehled cyklotras a cykloturistických tras (viz. příloha č. 7).

Obrázek č. 1 - Příklad značení pásovými značkami v regionu Český ráj

Zdroj: Analýza potenciálu území turistického regionu Český ráj, interní materiál Sdružení Český ráj

9.2. Střety zájmů v území

V důsledku nárůstu jak počtu turistů, tak zvýšením intenzity automobilového provozu, se dostaly původně vyznačené turistické trasy do kolize se silničním provozem. Díky prudkému rozvoji cykloturistiky vzniklo na území několik kolizních míst, která vytváří zbytečně nebezpečné situace pro oba základní typy turistů v Českém ráji – pro pěší turisty a cykloturisty.

Problematické úseky na značených trasách:

Důležité střety zájmů vznikají z pohledu turistů na používaných turistických trasách a silnicích. V následujícím seznamu byly, ve spolupráci s Janem Peterou, představitelem Klubu českých turistů (KČT) na Jičínsku, vymezeny závažné existující střety zájmů. Za významná jsou považována zejména místa vzájemných střetů pěších a cykloturistů, cyklo nebo pěších turistů a aut a úseky s lokálně sníženou průjezdností terénu (viz. příloha č. 8).

10. Analýza nabídky /31/

Nabídkou se rozumí všechna existující ubytovací, stravovací, kulturní a sportovní zařízení a další služby pro turisty poskytované nebo potenciálně využitelné v řešeném území turistického regionu Český ráj. Byl zpracován přehled jednotlivých zařízení vycházející z dotazníků obcí. Zajímavé jsou zejména počty zařízení v jednotlivých zónách a jejich celkové součty (**viz. příloha č. 9**).

Jak už bylo naznačeno, z pracovních důvodů bylo území turistického regionu rozděleno na 3 zóny podle turistické atraktivity území. Prvním pomocným kritériem pro rozlišení zón byla existence chráněného území v administrativně- správních hranicích obce. S výjimkou obcí Kněžmost a Žďár byly obce s chráněnými územími zařazeny do I. zóny - jádrové. U obcí Kněžmost a Žďár byla problémem jejich značná rozloha. Rozsah II. zóny – spádové – byl vymezen pomocí ukazatele hustoty objektů individuální rekreace na km² území podle správních hranic obcí. Ostatní obce jsou v III. zóně – okrajové. Vymezení zón bylo využito pro analýzu nabídky při srovnání kvantitativních ukazatelů vybavení obcí podle zařízení turistické infrastruktury.

10.1. Ubytovací služby

Poskytování ubytovacích služeb je významným předpokladem rozvoje zejména pobytového cestovního ruchu. Jejich úkolem je umožnit účastníkům cestovního ruchu přenocování nebo přechodné ubytování mimo místo jejich trvalého bydliště, včetně uspokojení dalších potřeb, které s ním souvisejí /15/.

Ze součtů ubytovacích zařízení v jednotlivých zónách (**viz. příloha č. 9**) vyplývá, že centrem ubytování je I. zóna, kde tři nejvýraznější položky výsledného součtu tvoří ubytování v soukromí (83), hotely (25) a penziony (21). Druhá zóna se liší zejména vyšším počtem penzionů (31). Počet ubytování v soukromí ve II. zóně (rodinný dům, chata, chalupa, statek, farma) je také poměrně vysoký (49). Počet možností ubytování ve III. zóně je výrazně nižší ve všech zjišťovaných kategoriích.

10.2. Stravovací služby

Stravovací služby umožňující uspokojování základních potřeb výživy účastníků cestovního ruchu během jejich přepravy i pobytu v cílovém místě /15/.

Zařízení zahrnutá pod pojmem stravování (**viz. příloha č. 9**) jsou nejvýrazněji zastoupena v II. zóně. Absolutně převažuje počet restaurací (58 ve II. zóně, 44 v I. a 18 ve III. zóně).

Další hojně zastoupená zařízení v kategorii stravování jsou hospody (34 ve II., 18 ve III. a 12 v I. zóně). Nutno říci, že rozlišení restaurací a hospod je ve většině případů obtížné, v dotaznících byly většinou uvedeny podle subjektivního názoru starosty nebo podle názvu zařízení.

10.3. Kultura

Skladba kulturních zařízení je velmi pestrá, proto jednoduché srovnání počtu zařízení by mohlo být zavádějící. Počet zařízení základní kulturní vybavenosti pro obyvatele obcí (knihovny, kulturní domy, společenské sály) v zásadě koresponduje s počtem obcí podle zón. Vybavenost pro cestovní ruch převažuje v I. zóně – rozhledny, muzea, veřejný internet.

11. Subjekty a organizace CR působící v regionu Český ráj

11.1. Sdružení Český ráj

11.1.1. Základní charakteristika Sdružení /28/

Sdružení Český ráj je zájmovým sdružením měst, obcí a dalších právnických osob, které se do této podoby transformovalo v r. 1999 z původního sdružení měst a obcí. Účelem vzniku sdružení byla spolupráce členských obcí, měst a dalších právních subjektů s cílem přispět k rozvoji turistického regionu Český ráj především v oblasti CR.

Předmětem jeho činnosti je především koordinace aktivit při propagaci regionu i zajišťování služeb pro turisty, příprava a realizace marketingových produktů a tvorba programových rozvojových dokumentů. Pro dosažení tohoto poslání Sdružení usiluje o spolupráci mezi státem, obcemi, občany a podnikatelskou veřejností zainteresovanou na CR při zachování přírodních a kulturních hodnot. Na základě této spolupráce zastupuje zájmy celého regionu navenek.

11.1.2. Jednotlivé činnosti Sdružení /37/

1. Propagace regionu a zajišťování služeb pro turisty

- vydávání a distribuce regionálních propagačních a informačních materiálů,
- prezentace regionu na veletrzích a výstavách CR (Utrecht, Varšava, Brno, Praha atd.),
- inzerce v odborných i laických časopisech,

- pořádání fam tripů (většinou dvoudenní pobytové programy pro zahraniční novináře a zástupce CK během nichž jsou seznamováni s nabídkou regionu) a dalších propagačních akcí.

2. Příprava a realizace marketingových produktů

- sestavování programů na základě individuálních požadavků zákazníků,
- prodejce těchto programů cestovním kancelářím,
- partner a garant pro jednání a při navazování obchodních kontaktů s jednotlivými provozovateli služeb,
- zprostředkovatel turistických služeb.

3. Regionální informační systém

- provozovatel webových stránek regionu,
- organizátor infocest pro cestovní kanceláře.

Sdružení Český ráj se v rámci své činnosti zabývá především koordinací spolupráce informačních center, zajišťováním internetových prezentací a sjednocováním venkovního orientačního systému – směrových a informačních tabulí a panelů, označení objektů atp.

11.1.3. Způsoby financování /37/

Finanční prostředky na činnosti Sdružení jsou získávány především z těchto zdrojů:

- členské příspěvky
- podpora ze strany krajů
- Ministerstvo pro místní rozvoj
- příjmy z činnosti Sdružení
- fondy Evropské unie
- fond cestovního ruchu

Členské příspěvky

Problematiku příspěvků členů Sdružení řeší příspěvkový řád. Členský příspěvek se stanovuje pro období kalendářního roku a jeho splatnost je každoročně do konce února. Výše členského příspěvku závisí na typu subjektu. V roce 2004 dosáhla výše těchto příspěvků výše 358.083,- Kč.

Podpora ze strany krajů

Finanční prostředky ze strany všech tří krajů, na jejichž území se turistický region Český ráj nachází (Královehradecký, Liberecký a Středočeský) získává Sdružení formou grantů i přímých dotací.

I když se v roce 2004 podařilo od všech krajů získat přímou podporu, nelze zatím mluvit o zásadním úspěchu, neboť tato podpora neodpovídala potřebám. Volbami do krajských zastupitelstev se navíc změnilo obsazení na vedoucích postech pro oblast CR. Z toho vyplývá, že pro rok 2005 muselo Sdružení zahájit veškerá jednání s kraji znovu.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Od Ministerstva pro místní rozvoj získává Sdružení finanční prostředky především formou dotací ze Státního programu podpory cestovního ruchu.

Příjmy z činnosti Sdružení

Tvoří je především příjmy z prodeje propagačních materiálů.

Fondy Evropské unie

- Phare CBC a INTERREG III
- Společný regionální operační program

Phare CBC a INTERREG III

Program podporuje projekty investičního charakteru i aktivity „people to people“ (tzv. měkké projekty).

Sdružení Český ráj čerpá z tohoto programu finanční prostředky především na měkké projekty neinvestičního charakteru, tedy na propagační materiály, studie, pořádané akce atd.

Program Phare CBC jako předvstupní program představuje přípravu na účast v iniciativě Společenství – programu INTERREG III, jehož náplň v podstatě koresponduje s Phare. Program INTERREG III vyhlášený v roce 2005 tedy nahradil finanční prostředky poskytované z Phare CBC.

Společný regionální operační systém (dále SROP)

SROP je jedním z programových dokumentů, které byly vytvořeny za účelem zajištění možnosti využívat Strukturálních fondů a Fondu soudržnosti Evropské unie.

Financování SROP je zabezpečeno nejen ze zdrojů EU, ale i z veřejných národních zdrojů, přičemž částečně se zapojují i zdroje soukromé (princip doplňkovosti – adicionality). Veřejné zdroje Českého ráje jsou zajištěny především ze zdrojů krajů a obcí, částečně pak ze státních fondů:

- Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF)
- Evropský sociální fond (ESF)

Fond cestovního ruchu

Tento fond byl vytvořen v roce 2004 z příspěvků podnikatelů v CR na reklamu, respektive propagaci jejich nabídky v některém ze tří realizovaných projektů. Podnikatelům bylo nabídnuto zařazení do katalogu Ubytování, zapojení do projektu Putování za pověstmi (místa označená logem putování – skřítkem kamenářem) a zveřejnění jejich služeb na internetových stránkách regionu. Celkem bylo v roce 2004 uzavřeno 36 smluv na kompletní inzerci a 22 objednávek na zveřejnění na webu. Ti podnikatelé, kteří se rozhodli zapojit do všech tří projektů, získali služby jako balíček za zvýhodněnou cenu. Do fondu se tak podařilo shromáždit 77.200,- Kč.

Vytvoření fondu CR bylo jistě velmi významným krokem vpřed v oblasti spolupráce s podnikateli a koresponduje také se snahou destinačních managementů využívat vlastních možností a potenciálů.

11.1.4. Analýza současných aktivit Sdružení /37/

Současné aktivity Sdružení jsou z důvodu neexistence stálých zaměstnanců závislé na činnosti pracovníků Městského úřadu Turnov a dalších pracovníků v regionu. Tyto pracovníky můžeme rozdělit do dvou skupin. Marketingová skupina pracuje již třetím rokem a je tvořena ze zástupců jednotlivých informačních center. Mezi její hlavní aktivity patří tvorba regionálních turistických produktů a propagace regionu.

Druhá skupina, označována jako investiční, zahrnuje zástupce mikroregionů a větších měst. Jejím úkolem je koordinace při přípravě regionálních investičních projektů, vyhodnocování priorit a příprava projektových žádostí.

11.2. Hodnocení role hlavních institucí při organizaci a podpoře CR v turistickém regionu Český ráj /32/

Tabulka č. 5: Organizace cestovního ruchu v turistickém regionu Český ráj

Zkratka	Název instituce
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
ČCCR	Česká centrála cestovního ruchu
KRAJE	Kraje (Středočeský, Liberecký, Královehradecký)
OBCE	Obce a města na území turistického regionu
DSO	Dobrovolné svazky obcí
SDRUČR	Sdružení Český ráj
CHKO	Chráněná krajinná oblast
POD	Podnikatelské subjekty

PROF	Profesní sdružení podnikatelů
RRA	Regionální rozvojové agentury
KČT	Klub českých turistů

Zdroj: Analýza potenciálu území turistického regionu Český ráj, interní materiál Sdružení Český ráj

Ministerstvo pro místní rozvoj (MMR)

MMR je centrální orgán státní správy v oblasti koncepčního rozvoje a podpory CR. Východiskem pro činnost sekce CR MMR je Koncepce státní politiky CR na období 2002 – 2007. Součástí opatření je mimo jiné zabezpečení finanční podpory ze strukturálních fondů prostřednictvím Společného regionální operačního programu (SROP). Finančním nástrojem je také Státní program podpory CR, každoročně aktualizovaný vyhlášením podprogramů.

Mezi priority v oblasti rozvoje regionů patří mimo jiné podpora tvorby a realizace regionálních produktů CR a zajištění účinnějšího marketingu CR.

Czech Tourism (Česká centrála cestovního ruchu)

Agentura Czech Tourism je příspěvkovou organizací MMR. V uplynulých letech zajišťovala grantovou podporu regionů, zejména podporu tvorby propagačních materiálů a produktů CR. V souvislosti se zaměřováním se agentury především na zahraniční trhy přešla tato grantová podpora přímo pod MMR (výše zmíněný Státní program podpory CR). Významnou aktivitou agentury Czech Tourism z hlediska regionů byla v roce 2004 podpora ustanovení Asociace turistických regionů – ATUR.

Česká centrála cestovního ruchu zvala na první regionální prezentaci v roce 2006, určenou pro cestovní kanceláře, která se uskutečnila ve **čtvrtek 30. března 2006** a jejím cílem byl region Český ráj /25/.

ATUR CZ – Asociace turistických regionů České republiky

Asociace turistických regionů byla založena v květnu roku 2004 v Praze. Jejími zakládajícími členy byli zástupci pěti turistických regionů: Sdružení Český ráj, Sdružení měst a obcí Východní Čechy, Krkonoše – svazek měst a obcí, Sdružení Region Slovácko a Sdružení cestovního ruchu Šumpersko – Jeseníky.

Hlavním úkolem Asociace je hájit, prosazovat a zastupovat zájmy jejích členů, související s rozvojovými aktivitami turistických regionů, marketingem, tvorbou produktů CR, investicemi CR, dopravou, rozvojem služeb a vzděláváním lidských zdrojů. Tyto záměry pak Asociace bude prosazovat u příslušných orgánů veřejné správy a dalších institucí.

Dosud uskutečněné aktivity byly zaměřeny především na propagaci samotné existence Asociace, za účelem rozšíření členské základny a seznámení vedoucích institucí s jejími cíly úkoly.

Kraje

Ustanovení krajů představuje významný impuls pro řízení a organizaci CR, pokud hranice turistického regionu koresponduje s hranicí kraje např. Středočeský kraj nebo Vysočina. Řada přirozených turistických regionů je ale krajskými hranicemi rozdělena. Extrémní příklad představuje právě Český ráj, v jehož centrální části se nachází krajské trojmezí.

Po počátečních organizačních problémech, kdy byl jednotný koncepční rozvoj turistického regionu Český ráj nekoordinovanou činností krajů spíše komplikován, došlo k určitému posunu. Kraje se postupně začínají zabývat otázkami destinačního managementu a vytvářejí programy finanční podpory na projekty v oblasti CR.

Obce a měst

Obce a města jsou zatím hlavními subjekty rozvoje turistického regionu Český ráj (podobná je situace i v několika dalších turistických regionech). Svoji aktivitu na poli CR realizují také prostřednictvím dobrovolných svazků obcí a Sdružení Český ráj, kde tvoří obce majoritu zakladatelů. Rozhodující část veřejných investic do rozvoje CR v turistickém regionu pochází z rozpočtu obcí. Hlavní část rozvojových aktivit zajišťují města Turnov a Jičín a dále obce v jádrové části Českého ráje.

Z hlediska koordinace aktivit a jednotného řízení turistického regionu představuje určitý problém velký podíl malých (a také spíše chudých) obcí a relativně nízká koordinace aktivit v oblasti turismu mezi městy Turnov a Jičín.

Dobrovolné svazky obcí

V regionu funguje několik mikroregionálních sdružení obcí, která se nacházejí zcela na území Českého ráje nebo sem zasahují svou částí (při širokém vymezení Českého ráje, tzn. včetně 3. zóny je těchto mikroregionů celkem 12). Vznik těchto mikroregionů byl zpravidla iniciován dotačními tituly a ve většině případů nevedl k rozvinutí dlouhodobé spolupráce. Jejich společným znakem je také fakt, že se nějakým způsobem chtějí zabývat rozvojem CR, což je deklarováno v rozvojových strategiích. Pokud však jsou některé záměry na poli CR realizovány, vedou často k velmi nekonceptním řešením (např. značení cyklostezek, které za hranicemi mikroregionu již nepokračují). Vymezení mikroregionů odpovídá účelu sdružování, kterým ve většině případů bylo zpracování projektů v oblasti technické infrastruktury.

Správa chráněné krajinné oblasti (SCHKO)

Správa CHKO jako instituce, která plní funkce spojené s ochranou přírody, musí hrát významnou roli při řízení CR v řešeném území. S ohledem na přírodní hodnoty území a zranitelnost celého ekosystému v případě nekontrolovatelného rozvoje CR by měla Správa CHKO sehrát aktivní roli zejména při prosazování šetrných forem CR a návštěvnickém managementu.

V posledních letech však dochází spíše než ke spolupráci CHKO s ostatními subjekty zainteresovanými na rozvoji CR ke střetům s podnikateli v CR i samotným Sdružením Český ráj. Důvodem těchto střetů je především neústupnost a neochota ze strany Správy CHKO hledat jakýkoli kompromis vedoucí k vyřešení konkrétních problémů.

Podnikatelské subjekty a profesní sdružení

Struktura podnikatelských subjektů působících v oblasti CR (hlavně v oblasti ubytování a stravování) je na území regionu charakteristická vysokým podílem malých firem. V turistickém regionu zatím nepůsobí žádné profesní sdružení místních podnikatelů. Na národní úrovni je aktivita zájmových podnikatelských svazů také poměrně nízká a zatím nelze předpokládat, že by jejich aktivita mohla v krátkodobém horizontu výrazně ovlivňovat rozvojové aktivity na lokální úrovni.

Regionální rozvojové agentury

Regionální rozvojové agentury vznikaly v ČR za podpory MMR, příp. její příspěvkové organizace Centra pro regionální rozvoj. V současné době se jedná o instituce, které nemají vyjasněné funkce a jejich pozice v regionech je spíše nestabilní. Po vzniku krajů se řada z nich pokouší profilovat jako servisní organizace kraje. V případě Českého ráje byla liberecká Agentura regionálního rozvoje, s. r. o. zpracovatelem dokumentů pro Program trvale udržitelného rozvoje.

Klub českých turistů

Klub českých turistů jako zájmová organizace může plnit některé specifické funkce v organizaci CR na území Českého ráje spojené především se značením turistických tras a tvorbou orientačních map v území. Tato organizace by měla být aktivně zapojena do rozvojových aktivit turistického regionu.

11.3. Informační centra /32/

Na území Českého ráje pracuje několik informačních center, která jsou základem pro vybudování koordinovaného turistického informačního systému.

Městské informační středisko v Turnově plní funkce blízké regionálnímu formátu informačního centra. Zřizuje v sezóně pobočky v turisticky nejatraktivnějších lokalitách. Kromě toho spolupracuje se samostatným informačním střediskem Českých drah na železniční stanici Turnov. Má vlastní publikační činnost, provádí sběr dat v území.

Informační centra pracují ve všech větších městech na území Českého ráje: v Jičíně, Semilech, Železném Brodě, Mnichově Hradišti, Sobotce.

V Lomnici nad Popelkou je informační středisko města zároveň informačním centrem pro mládež, v Mladé Boleslavi plní funkci informačního centra městská knihovna.

Informace pro turisty organizovaným způsobem zabezpečují také obecní úřady v obcích Kněžmost, Malá Skála, Rovensko pod Troskami, Bakov, Holín, Koberovy, Mírová pod Kozákovem a Libáň.

11.4. Internetová prezentace

Internetovou prezentaci regionu najdeme na stránkách www.cesky-raj.info. Stránky poskytují informace o regionu, jeho přírodních i kulturně-spoločenských atraktivitách, službách cestovního ruchu, možnostech aktivního trávení volného času atd. Návštěvník zde dále nalezne také seznam informačních center, informace o Sdružení Český ráj, turistických produktech a aktuálním dění v regionu. Svůj odkaz tu mají i hendikepovaní spoluobčané.

Jako hlavní nedostatky bych uvedla absenci map a kvalitních fotografií destinace, chybí informace o dopravních spojích do destinace i v destinaci, není uveden hlavní obsah stránek a výhradu bych měla též k nízké frekvenci aktualizace stránek.

12. Programy a projekty

Vznik partnerství a následně i vznik společných integrovaných produktů bývá nastartován vyhlášením zajímavých projektů, jejichž cílem je propojit společné úsilí více organizací a dát šanci všem, kdo mohou a mají zájem se do těchto společných programů zapojit. Projekty mohou seznámit širokou veřejnost s tím, co se chystá, a posílit účinnost společného úsilí /1/.

Praktická realizace záměrů v oblasti místního rozvoje a CR musí vycházet z velmi těsné spolupráce místní veřejné správy a samosprávy s občany, s podnikateli, s veřejným i soukromým sektorem služeb. Výsledkem této spolupráce by měla být vyšší efektivita vynakládaných prostředků na podporu CR, lepší image regionů i vyšší účinnost propagačních aktivit /1/.

12.1. Program trvale udržitelného rozvoje a tvorba programových rozvojových dokumentů /37/

Jedním ze stěžejních úkolů Sdružení Český ráj bylo v letech 2001 – 2002 zpracování komplexního programu trvale udržitelného rozvoje CR v turistickém regionu Český ráj. Tento záměr vzešel nejen ze stanov, ale byl realizován i v souvislosti s přípravou dokumentace potřebné k nominaci na zápis skalních měst Českého ráje jako přírodní památky na Seznam světového dědictví UNESCO. Program byl nedílnou součástí přípravy všech potřebných dokumentů. Měl mimo jiné prokázat připravenost regionu na případný nárůst počtu turistů a zabezpečení přírodní památky v této situaci.

Žádost o zápis (blíže kapitola 7.3.) byla v roce 2004 krátce před jejím projednáním stažena. Dne 5. října 2005 rozhodl koordinační výbor evropských geoparků, poradci Světové geologické unie a UNESCO na svém zasedání v Řecku o zařazení Českého ráje do sítě evropských geoparků UNESCO.

Vypracování Programu se uskutečnilo ve třech etapách:

I. etapa (květen – říjen 2001)

První etapa spočívala v pečlivém zmapování potenciálu, potřeb a možností rozvoje regionu. Pro plány rozvoje byly zjišťovány záměry obcí, krajů, mikroregionů, nejruznějších organizací i podnikatelů.

Na zpracování této části Programu byla přiznána finanční podpora ve výši cca 420.000,- Kč z Programu obnovy venkova a programu Phare CBC. Nositelem projektu, resp. žadatelem, a příjemcem byla obec Vyskeř (mikroregion Český ráj), potřebný finanční podíl

poskytlo Sdružení Český ráj. Na část území ležící ve Středočeském kraji poskytla Česká centrála cestovního ruchu 160.000,- Kč.

Výsledkem I. etapy je rozsáhlý dokument: **Analýza potenciálu území turistického regionu Český ráj**, který komplexně hodnotí podmínky v destinaci.

II. etapa (říjen 2001 – květen 2002)

Základním výstupem této etapy je **Rámcová strategie rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Český ráj**. Tato strategie vychází ze zjištěných informací a provedených šetření Analýzy a navazujících šetření v rámci 2. etapy – Průzkumu vytíženosti a potenciálu ubytovacích kapacit, Průzkumu podnikatelského prostředí v regionu a Studie optimalizace turistických a cyklistických tras.

V první fázi zpracování strategie bylo vymezeno těchto pět problémových oblastí:

- Ochrana životního prostředí a rozvoj venkova
- Marketing a organizace cestovního ruchu
- Základní a doplňková infrastruktura cestovního ruchu
- Kulturní a historický potenciál
- Dopravní obslužnost a infrastruktura

Následně byly pro každou problémovou oblast ustanoveny výkonné komise sestávající z odborníků působících ve veřejném i soukromém sektoru. Ti se v rámci pravidelných setkání podíleli na zpracování Rámcové strategie. Krom toho byla ustanovena výkonná komise sestávající se z odborníků na regionální rozvoj. Úkolem této komise bylo koordinovat předložené návrhy s plánovaným rozvojem v celém regionu a s ostatními strategickými dokumenty.

V dokumentu byla definována celková vize a od ní odvozeny základní strategické cíle. Následně byla navržena opatření pro jednotlivé problémové oblasti a okruhy vhodných aktivit, tj. specifických činností vedoucích k dosažení strategických cílů. Jednotlivé definované cíle a aktivity by měly eliminovat slabé stránky a ohrožení destinace nebo naopak aktivovat silné stránky. V závěru práce jsou stanoveny indikátory, kterými bude hodnocena realizace opatření.

Zpracovaná strategie je výsledkem úzké spolupráce řady odborníků z regionu jak z veřejného tak privátního sektoru a také externích odborníků na problematiku cestovního ruchu z MMR a MŽP.

III. etapa (červen – prosinec 2002)

Realizace třetí závěrečné etapy zpracování Programu trvale udržitelného rozvoje proběhla za finanční podpory všech tří krajů, především pak Libereckého kraje. Česká centrála CR

přispěla částkou 50.000,- Kč. Celková částka, kterou se podařilo získat na tuto etapu dosáhla výše 622.000,- Kč.

Střednědobý a akční plán

Ve třetí etapě byly konkrétní záměry a projekty obsažené v Rámcové strategii zapracovány především do střednědobého a akčního plánu.

Střednědobý plán se týká realizace projektů s časovým horizontem 5 – 6 let. Obsahuje rozvojové záměry měst, obcí a podnikatelů, zpracovává vybraná opatření do konkrétních aktivit s předběžným odhadem potřebných finančních prostředků a potenciálních finančních zdrojů časového horizontu a možných nositelů projektu.

Akční plán zahrnoval projekty určené k realizaci pro rok 2003 – 2004.

Projekty jsou v těchto plánech dále rozděleny podle důležitosti na projekty pilotní a dílčí:

1. Pilotní projekty

Pilotní projekty by měly mít prioritní význam ve vazbě na zapsání skalních měst na Seznam UNESCO. Tyto projekty byly rozčleněny podle vybraných lokalit, tématických celků. Zároveň byly vyhodnoceny podle důležitosti a naléhavosti řešení a rozděleny na primární, kompenzační a podpůrné.

Do skupiny pilotních projektů primárních bylo zařazeno pět lokalit, které již nyní čelí velkému počtu návštěvníků a lze očekávat jejich další nárůst. Jedná se o lokality Hruboskalsko, Trosky, Prachovsko, Suché skály a Kost. **Projekty pilotní kompenzační** by měly přispět k zvýšení zájmu o lokality zatím méně vyhledávané a zároveň zmírnit zátěž v lokalitách narázových. **Projekty pilotní podpůrné** jsou projekty celoplošného charakteru nezbytné pro kvalitní a efektivní rozvoj CR. Mnohé z nich musí zajistit či iniciovat Sdružení Český ráj, nezbytná je úloha dalších partnerů v regionu či přímo v centrálních institucích.

2. Dílčí projekty

Dílčí projekty jsou tříděny tématicky podle problémových oblastí stanovených v Rámcové strategii jako výčet se základními informacemi.

12.2. Další dokumenty /37/

Marketingová studie propagace a prezentace regionu

Má tyto části:

- 1) Segmentační analýza
- 2) Produkty CR
- 3) Akční plán propagace a prezentace

ad 1) Segmentační analýza

Cílem tohoto dokumentu je navrhnout vhodné segmenty trhu pro oblast Českého ráje. Na základě analýzy primárních a sekundárních dat byl vytvořen nejprve profil návštěvníka Českého ráje. Následoval výběr segmentačních kritérií, zhodnocení současných trendů ve vývoji CR a dále samotná segmentace, při níž byly každému subjektu navrženy vhodné produkty a distribuční cesty.

ad 2) Návrh produktů CR

Podnětem k vytváření produktů CR v Českém ráji je nadměrná koncentrace návštěvníků v některých přírodních oblastech, která způsobuje jejich poškozování. K dalšímu dynamickému nárůstu počtu turistů pravděpodobně dojde v případě zapsání skalních měst na seznam UNESCO.

Návrh produktů CR vychází z potřeby šetrného nakládání s přírodními hodnotami. Přírodní bohatství regionu nemůže být nabízeno jako finální produkt, ale je třeba jej chápat jako silnou stránku pro přilákání turistů, kterým budou nabízeny skutečné produkty. Produkty tedy nejsou chápány jako přírodní lokality či kulturní památky, ale jako soubor služeb, navázaný tématicky či regionálně na vybrané turistické atraktivity.

Produkty navržené v dokumentu jsou členěny dle atraktivit, ke kterým se vztahují (blíže kapitola 12.4.). Ke každému produktu v této studii je připojena jeho stručná charakteristika. Každý navrhovaný produkt je popsán, je mu přiřazen cílový segment, uvedena vazba na profilaci regionu, území lokalizace, současný stav rozpracovanosti a předpokládané výstupy.

ad 3) Akční plán propagace a prezentace

Jedná se o plán účasti na veletrzích, vydávání tiskovin, inzerci, spolupráci s tiskem, propagační akce pro zástupce médií a cestovních kanceláří atd.

Koncept limitů únosnosti

Řeší problematiku sledování toků turistů a vztah k ochraně přírody, možnosti řízení pohybu turistů v regionu atd.

Návrh modelu řízení turistického regionu

Hodnotí úroveň řízení turistického regionu a navrhuje opatření pro řešení stávající situace. Turistická destinace potřebuje být odpovídajícím způsobem řízena, to znamená, že potřebuje profesionální management, který by ji řídil. S ohledem na tu skutečnost, že se v naší republice postupně rozvíjí tržní ekonomika, úzce spojená s marketingem, měl by to být marketingově orientovaný management /6/.

Průzkum veřejného mínění

Týkal se především názoru místních obyvatel a ostatních uživatelů území, tj. především chatařů a chalupářů na zápis Českého ráje na seznam UNESCO.

12.3. Současný stav realizace Programu a budoucnost /36/

Některé projekty stanovené akčním plánem byly již uskutečněny jako akce jednotlivých subjektů díky jejich vlastním zdrojům i dotacím, nebo díky grantům které získalo Sdružení Český ráj – např. na propagaci sezónních turistických autobusů byl získán grant z Phare CBC stejně jako na některé marketingové projekty (Pohádkové putování Českým rájem, Po stopách Albrechta z Valdštejna, tvorba internetových stránek a rezervačního systému). Realizovány jsou i některé investiční akce např. oprava turistických stezek v okolí Turnova, rekonstrukce hradu Valdštejn, revitalizace rybníku Bažantník a řada dalších. Velké množství projektů akčního plánu, které je nezbytně nutné řešit, existuje však pouze v projektech, studiích či záměrech. Zde je nutný aktivní přístup garantů, kteří jsou uvedeni u jednotlivých projektů. Vše samozřejmě závisí na dotačních i vlastních finančních zdrojích, které se podaří nalézt a využít.

12.4. Vývoj tvorby produktů /37/

V roce 2002, kdy byl vypracován Návrh produktů CR v turistickém regionu Český ráj, nebyla většina navrhovaných produktů rozpracována. Za uplynulé 2 roky se ale situace výrazně změnila. Prvním náznakem regionálního turistického produktu byl tematický propagační materiál Kámen a šperk v Českém ráji. Tato skládanka obsahuje seznam a stručný popis muzeí, galerií, brusíren drahých kamenů a uměleckých škol v regionu, tedy všech subjektů, jejichž činnost se vztahuje ke zdejší řemeslné tradici.

Pro sezónu roku 2004 byly připraveny dva zcela nové produkty: Za pověstmi Českého ráje a Po stopách Albrechta z Valdštejna.

Za pověstmi Českého ráje /34/

Jak již jeho název napovídá, jedná se o produkt určený pro děti. Z velkého množství pověstí, které se k Českému ráji váží, jich bylo vybráno celkem 12. Malí návštěvníci tedy mohou v informačních centrech Českého ráje získat dvanáct pohádkových letáčků. Na letáčku je vždy uvedena nejen pověst doplněná obrázky, ale také mapka s vyznačením pohádkové trasy vztahující se k uvedené pověsti. Poslední strana letáku je soutěžní. Jsou zde vyznačena políčka na tři razítka. Ta je možná získat na místech na trase označených logem putování, skřítkem kamenářem. Razítka jsou rozdávána po zakoupení vstupenky, za útratu či splnění úkolu.

Účastníci putování, kteří mají dva vyplněné letáky, vymalovali postavičku z pověsti a správně zodpověděli dvě soutěžní otázky si mohou v kterémkoli informačním centru Českého ráje vyzvednout odměnu. Tou je volná jízdenka na turistický autobus a samolepka loga putování – skřítko kamenáře.

Po stopách Albrechta z Valdštejna /35/

Tento produkt je určen pro segment dospělých návštěvníků se zájmem o historii. Ti mohou s tímto slavným vojevůdcem putovat nejen jeho tehdejšími frýdlantským panstvím, ale navštívit i jeho rodné Heřmanice, Valdštejnský palác v Praze nebo místo jeho zavraždění Cheb. Veškeré informace jsou uvedeny v brožurce, kterou opět nabízejí informační centra. V té najdeme také větší rozkládací mapu. Na každém objektu, který je v mapě popsán a je označen vlaječkou a logem putování, obdrží účastník po jeho prohlídce otisk razítka. Po získání 6 razítek ze šesti různých objektů pak získává odměnu – pamětní mince putování.

Oba výše uvedené produkty byly přijaty s nadšením nejen ze strany návštěvníků ale i odborníků, o čemž svědčí i II. místo produktu Za pověstmi Českého ráje v soutěži Nás kraj 2004, kterou vyhlašuje vydavatelství COT media /23/.

12.5. Katalog produktů pro rok 2005

Přes zjevný úspěch obou produktů v sezóně 2004 je třeba podotknout, že se zatím nejednalo o regionální turistické produkty, ale spíše o tématické zpracování určité části nabídky destinace. Výše uvedené produkty sice mají svůj název a tržní segment, v uplynulé sezóně však nebyly dopracovány do takové formy, aby mohly být předávány k prodeji cestovním kancelářím. Před vytvořením regionálního turistického produktu jako kompletního balíčku služeb je nutné nejdříve zjistit, podobně jako u kteréhokoli jiného produktu, zda bude návštěvníky žádán.

Pro sezónu 2005 byl připraven nový materiál – Nabídkový katalog Český ráj /35/.

Tento materiál je určen cestovním kancelářím, školám, firmám, organizovaným skupinám návštěvníků, ale i individuálním turistům jako pomocník při sestavování jejich dovolené.

Sdružení Český ráj se svými partnery v tomto katalogu připravilo řadu pobytových programů a je připraveno pro zákazníky na základě jejich požadavků ušít zájezd na míru. Katalog současně obsahuje výčet jednotlivých atraktivit a služeb s hlavními informacemi, pomocí nichž jsou zákazníci schopni si program sestavit i sami.

Celá nabídka regionu je v tomto katalogu rozdělena do 6 témat podle typu návštěvníka:

- 1) Po stopách Albrechta z Valdštejna (kulturně-poznávací turistika)
- 2) Venkovská turistika a lidová architektura v Českém ráji (aktivity spojené s pobytem v přírodě)
- 3) Za pověstmi Českého ráje (pro rodiny s dětmi)
- 4) Kámen a šperk v Českém ráji (řemeslná tradice regionu)
- 5) Skalní města Českého ráje (vzdělávací programy z oblasti přírody)
- 6) Aktivní dovolená v Českém ráji (sportovní programy)

Venkovská turistika a lidová architektura v Českém ráji

Prostředí Českého ráje je jako stvořené pro venkovskou turistiku. Mnoho míst neztratilo kontinuitu s přirozeným vesnickým způsobem života, který je v současnosti sám o sobě jedním z léků na přetechnizovanou a uspěchanou dobu. Prostředí farem a chalup přináší „obyčejné“ prožitky, které jsou pro většinu z nás stále vzácnější. Volné chvíle lze trávit na rybách či pěších výletech. Navíc můžete pobyt doplnit o projížďky v koňském sedle nebo na sedle kola, které si zde půjčíte. Také nezapomeňte navštívit řemeslné dílny a muzea, které pro Vás uchovávají umění, dovednost a mistrovství našich předků. Určitě ochutnejte regionální speciality Českého ráje, ke kterým beze sporu patří Lomnické suchary, jablečný

mošt, pivo ze Svijan a z Kláštera. Na Semilsku a Lomnicku má ve všech domácích kuchyních tradici kyselo, sejkory a hubník. Zapomenout můžete nějaký čas i na auto, protože použijeme síť turistických autobusů. Ty nás dopraví do všech nejzajímavějších míst. Dopřejeme si opravdového klidu, čisté vody, vzduchu a trávy, do které se dá bez obav usednout.

Drahý kámen a šperk v Českém ráji

Olivíny, acháty, jaspisy, křišťály, ametysty, chalcedony a především české granáty – drahé kameny, které jsou s krajinou Českého ráje spojeny. Můžete navštívit některou z místních brusíren, vytvořit si vlastní šperk, sami si najít drahý kámen, podívat se na umění šperkařů a kamenářů v muzeích a galeriích či se jen zaposlouchat do pověstí vážících se k hoře Kozákov (naleziště drahých kamenů).

Skalní města Českého ráje

Každému, kdo navštívil zdejší kraj, se při slovech „Český ráj“ vybaví pískovcové skály. Najdete je ve všech částech regionu a vždy Vás překvapí svou rozmanitostí. Prachovské skály jsou rozpukané do tenkých kulis s úzkými chodbami, pro Hruboskalsko jsou naopak typické izolované skalní věže. Velké množství skalních dutin najdete v Klokočských skalách, Příhrazské skály mají nejvyšší skalní stěny. Besedické skály vytvářejí zajímavá bludiště s krásnými vyhlídkami do údolí Jizery. Suché skály a Vranovský hřeben tvoří úzkou a dlouhou skalní hradbu, přerušenu řekou Jizerou. Údolím Plakánku u hradu Kost vede malebná naučná stezka. Řada skalních útvarů nemá ani svoje jméno.

V území jsou i geologicky výjimečné lokality v podobě výlevů vyvěřelých hornin – Kozákov, Trosky, Mužský, Vyskeř. Tvoří z daleka viditelné krajinné dominanty. Jedinečnost přírody s unikátními pískovcovými skalními městy byla již v roce 1955 hlavním důvodem pro vyhlášení Chráněné krajinné oblasti Český ráj.

Aktivní dovolená v Českém ráji

Nádherná krajinná scenérie Českého ráje je ideálním prostorem pro uskutečnění aktivní dovolené pro všechny věkové kategorie. Malé vzdálenosti mezi atraktivitami a hustá síť značených turistických tras nabízí nepřeberné množství tipů na výlety, při kterých se můžete spolehnout na vlastní nohy. Cykloturistiku lze kombinovat s pěšími vycházkami mezi bizarními sklanými útvary a po vyhlídkách na Hruboskalsku, v Prachovských, Příhrazských, Klokočských či Besedických skalách nebo po Riegerově a Palackého stezce. Cykloturistům poslouží četné půjčovny a servisy. Nevšední zážitky zprostředkují agentury, které disponují zkušeným sborem instruktorů. Pískovcové věže skalních měst jsou vyhledávány všemi, kteří milují ticho skal i pocit z pokoření skalních věží. Vždyť

Prachovské skály jsou kolébkou horolezectví v Čechách. Na řece Jizeře a divoké Kamenici si přijdou na své vodáci i milovníci raftingu. V zatopených lomech se provozuje sportovní potápění i podvodní fotografování. Pohled na Český ráj z hřbetu koně umožní návštěvníkům turistické jízďárny. Kozákov, nejvyšší vrchol Českého ráje, je jedním z nejideálnějších míst v Čechách pro provozování paraglidingu. Aktivní pobyt v přírodě lze doplnit koupáním v přírodních koupalištích i krytých bazénech, hraním golfu, tenisu, squashe, bowlingu či lezením na umělé horolezecké stěně. Kompletní pohybové vyžití poskytují sportovní centra, kryté sportovní haly, fitcentra a řada venkovních hřišť, které najdete v hojném počtu po celém regionu.

Příklad 2 – 3 denního balíčku, který nabízí firmy Sporthotel-Outdoorschool:

1. den

- turistický výlet přes skalní město, návštěva hradu
- kanoistika nebo rafting
- lezení na vysokých lanových překážkách

2. den

- výlet na horských kolech
- lezení a slaňování na skalách

Cena 700,- Kč/os. (pro cestovní kanceláře 600,- Kč)

Příklad programu určeného organizovaným skupinám s vlastní dopravou, který zajišťuje Sdružení Český ráj. Aktivní prodloužený víkend v Horním Pojizeří:

1. den

- příjezd, ubytování
- vyjížďka na kole (zapůjčení kola v půjčovně) 200,- Kč

2. den

- seznamovací ponor v lomu Jesenný s instruktorem 900,- Kč
- individuální pěší vycházka Riegrovou stezkou (10 km)
- relaxace (masáže, bowling) 225,-/200,- Kč

3. den

- vyjížďka na koni 150,- Kč
- tandemový seskok padákem z Kozákova 600,- Kč
- odjezd

12.6. Slevová pohlednice /29/

Zajímavou nabídkou pro turisty a návštěvníky Turnova a jeho okolí se již v loňském roce stala tzv. „Slevová pohlednice“.

Obrázek č. 2 – Slevová pohlednice pro návštěvníky Českého ráje

Zdroj: www.turnov.cz

Jedná se o pohlednici se slevovými kupóny, na které je možné získat slevy na atraktivních místech, v kulturně – historických objektech, ve vybraných restauračních zařízeních či na nákup šperků v prodejnách Uměleckého družstva Granát. Na pohlednici se nachází i kupónek s logem Sdružení Český ráj, významným subjektem cestovního ruchu v tomto regionu, na který si návštěvník může vybrat, kde slevu uplatní.

Slevovou pohlednici si můžete zakoupit v Městském informačním středisku v Turnově a v subjektech, které se celého projektu účastní.

Kapitola III. Vlastní šetření

13. Analýza využití podmínek CR v regionu Český ráj

13.1. Marketingový výzkum

V první fázi marketingového výzkumu je třeba přesně stanovit cíl marketingového výzkumu, definovat problém a otázky, které má provádění marketingového výzkumu objasnit a vyjádřit jeho předpokládaný přínos pro zadavatele /3/.

13.1.1. Dotazníkové šetření

Pro dosažení co nejlepších výsledků proběhlo dotazování ve třech vlnách. Celkem bylo dotazováno 250 návštěvníků Českého ráje.

Z důvodu nedostatku informací o struktuře návštěvníků Českého ráje byl pro dotazování zvolen náhodný výběr.

Cíle dotazníkového šetření

Cílem dotazníkového šetření bylo získat údaje o potencionálních návštěvnících Českého ráje. Byla zkoumána cílová skupina populace složená pouze z občanů České republiky a to z důvodu ověřování jejich citění a zájmu o kulturní a přírodní atraktivitu. Záměrem bylo vysledovat povědomí o regionu a hlavní důvod jeho návštěvy.

Zjišťovány byly následující okruhy:

- místo trvalého bydliště návštěvníka
- délka pobytu v Českém ráji
- účel pobytu
- způsoby ubytování a stravování
- zvolený dopravní prostředek
- navštívená místa v Českém ráji
- nejoblíbenější místa
- zdroje informací
- co regionu nejvíce schází
- celková spokojenost
- sociodemografické údaje – pohlaví, věk, vzdělání

Zajištění a průběh dotazníkového šetření

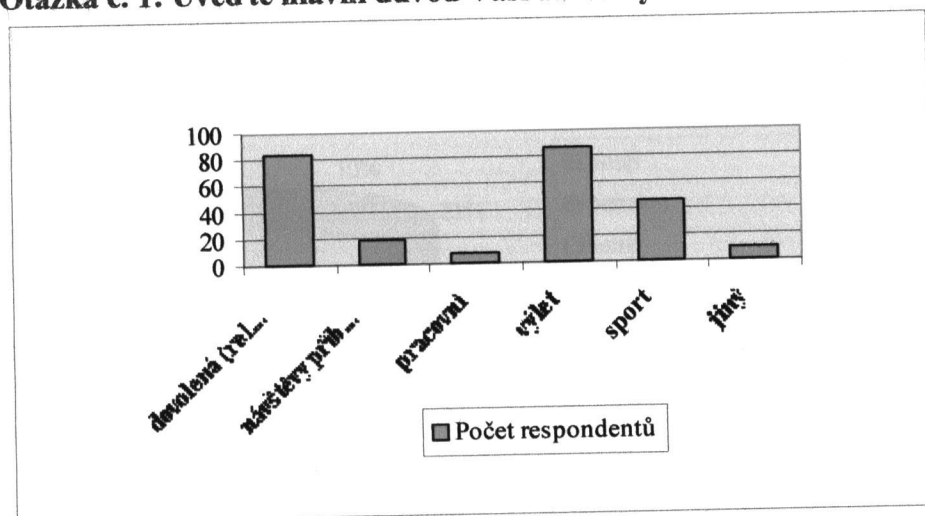
Dotazníkové šetření bylo prováděno v Prachovských skalách, městě Jičín a kempu u Jinolických rybníků. Bylo vedeno tazatelem nebo respondenti dotazníky vyplňovali sami. Dotazníky byly připraveny na základě potřeb tazatele s přihlédnutím k obecným pravidlům tvorby dotazníku /20/.

Rozšiřování a sběr dotazníků bylo prováděno distribuční sítí vytvořenou z vybraných přátel a známých tazatele. Tito přátelé a známí po seznámení s dotazníky dále rozšiřovali dotazníky v jejich okolí. Záměrem bylo vytvořit pestrý vzorek respondentů.

Celé šetření bylo statisticky vyhodnoceno, na základě grafů a jejich popisu byly přiblíženy a charakterizovány jednotlivé výsledky a definovány závěry, které z dotazování plynou.

13.1.2. Výsledky výzkumu

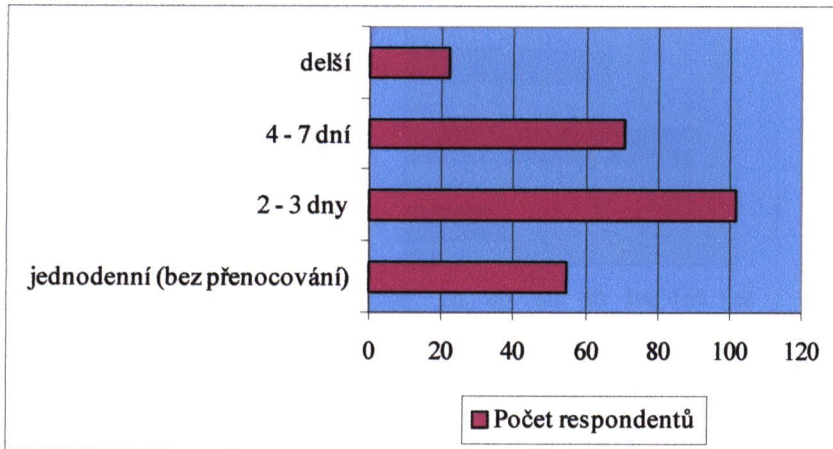
Otázka č. 1: Uveďte hlavní důvod Vaší návštěvy?

Zdroj: vlastní šetření

Z průzkumu vyplynulo, že hlavní důvod návštěvy Českého ráje je výlet (35%) a dovolená (33%). Menší podíl respondentů jezdí do regionu za sportem (18%) nebo navštívit své příbuzné či přátelé (7%). Zbylé dvě možnosti (pracovní a jiný důvod návštěvy) už měly poměrně zanedbatelný podíl.

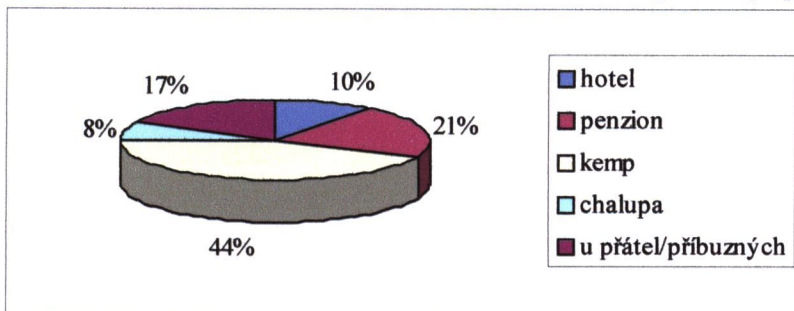
Otázka č. 2: Délka Vašeho pobytu?

Zdroj: vlastní šetření

Necelá polovina návštěvníků zůstane v regionu 2 – 3 dny a téměř třetina zde stráví 4 – 7 dní. Přibližně pětina návštěvníků považuje Český ráj za místo svého krátkodobého pobytu bez přenocování.

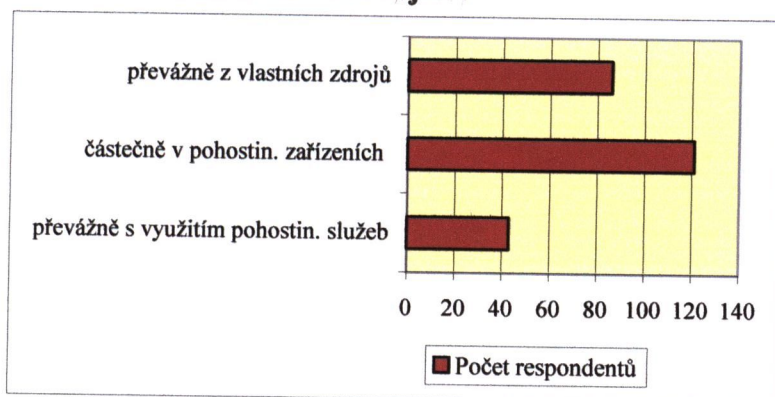
Otázka č. 3: Jaké ubytovací zařízení jste zvolili (pokud je pobyt na více dní)?

Zdroj: vlastní šetření

Na následující otázku odpovídal menší počet dotazovaných (195), neboť jak vyplývá z vyhodnocení druhé otázky, asi pětina z nich navštívily Český ráj pouze v rámci jednodenního výletu. Dominovaly kempy (44%). Velký počet dotázaných také uváděl přenocování v penzionu (17%) nebo u příbuzných či přátel (21%).

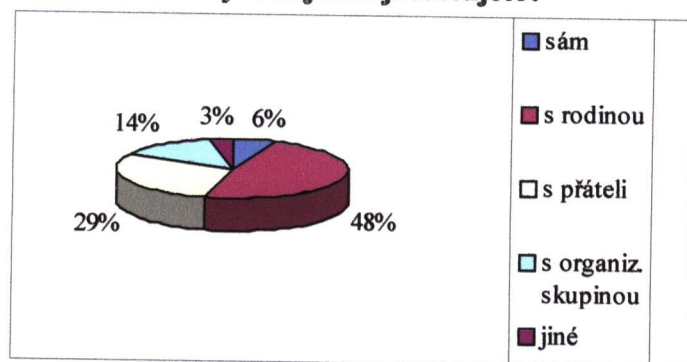
Otázka č. 4: Jak se zde stravujete?

Zdroj: vlastní šetření

Pro hoteliéry a majitele penziónů má význam zjištění, že polovina z ubytovaných návštěvníků se stravuje částečně v pohostinských zařízeních a částečně z vlastních zdrojů. 34% respondentů si zajišťuje stravování převážně z vlastních zdrojů.

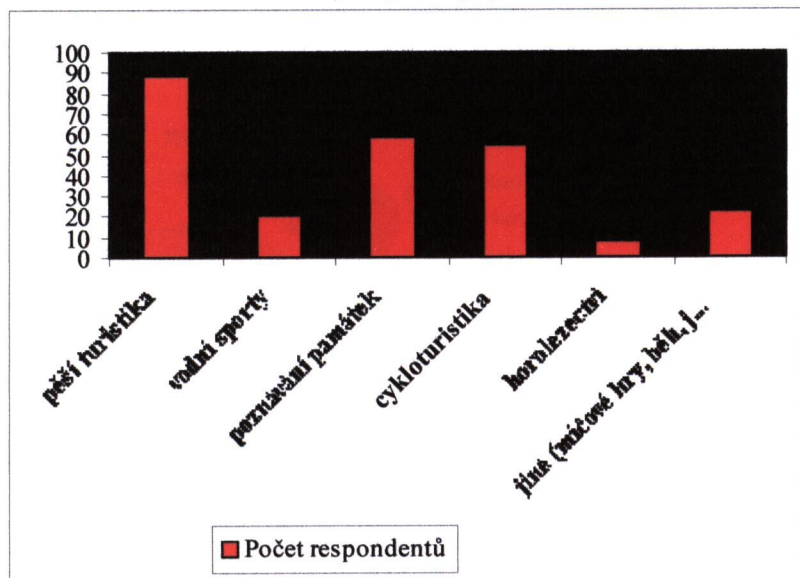
Otázka č. 5: S kým nejčastěji cestujete?

Zdroj: vlastní šetření

Velmi malý počet respondentů navštívil Český ráj samostatně (6%). Většinou to byli ti, kteří se ze zdržovali z pracovních důvodů. Jinak převládaly příjezdy ve skupinách. Z nich téměř polovina (48%) byly návštěvy oblasti s rodinou a 29% návštěvníků cestuje s přáteli.

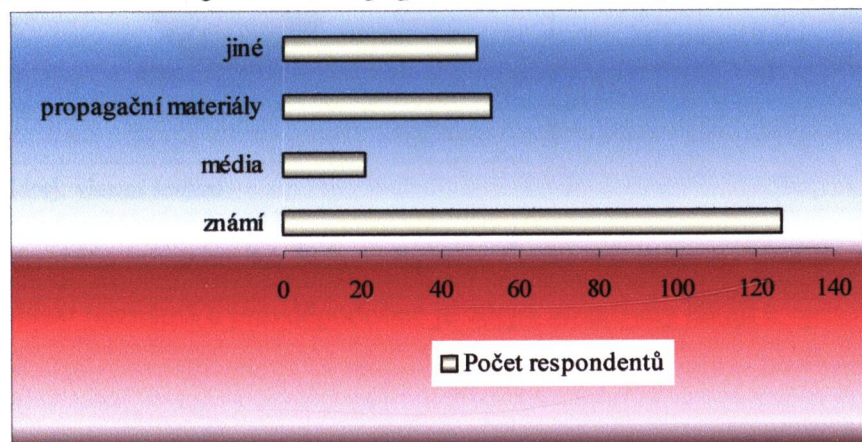
Otázka č. 6: Jaké aktivity nejraději provozujete během návštěvy?

Zdroj: vlastní šetření

35% respondentů pěstuje při návštěvě Českého ráje pěší turistiku, která má v regionu nejdelší tradici a je u obyvatel České republiky stále nesmírně oblíbená. 23% dotazovaných se zaměřilo hlavně na poznávání památek a téměř stejný počet (22%) na cykloturistiku. Vodním sportům se věnovalo 8% návštěvníků a 9% jiným aktivitám (míčové hry, běh, jezdeckví atd.).

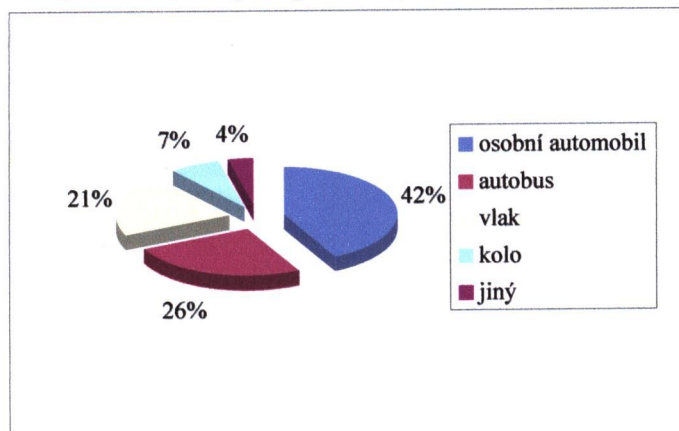
Otázka č. 7: Z jakého zdroje jste se o Českém ráji dozvěděl(a)?

Zdroj: vlastní šetření

Tento graf jasně ukazuje, že více než polovina všech, kteří navštívili region, čerpala informace o Českém ráji od známých (51%). Velmi často se dotazovaní obraceli také na propagační materiály (21%) a jiné zdroje (20%), hlavně internet.

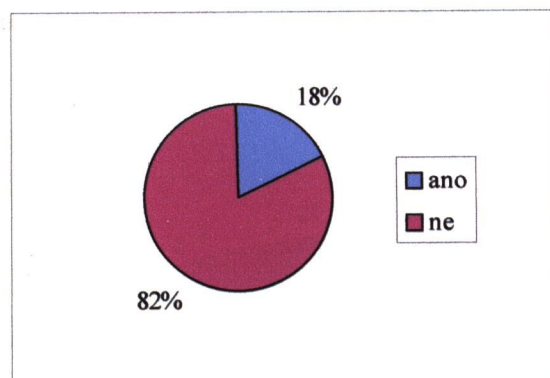
Otázka č. 8: Který dopravní prostředek jste použil(a)?

Zdroj: vlastní šetření

Zde se dozvíme, že necelá polovina respondentů přijela do Českého ráje osobním automobilem (42%), téměř stejný počet návštěvníků využilo autobus (26%) nebo vlak (21%), poměrně zanedbatelný podíl pak mělo kolo (7%) a jiné dopravní prostředky (4%).

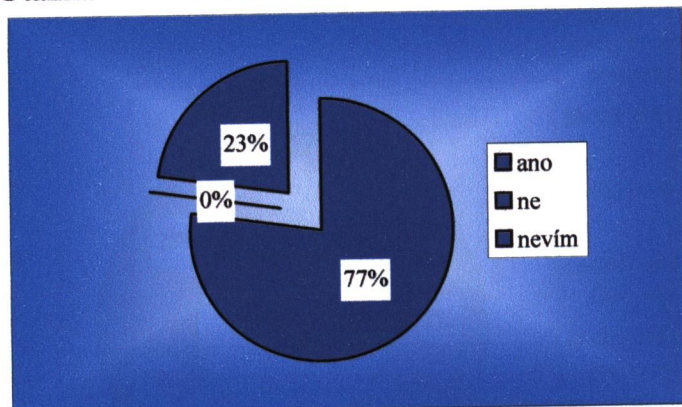
Otázka č. 9: Jste tu poprvé?

Zdroj: vlastní šetření

Jen 18% návštěvníků byla v regionu Český ráj poprvé. Většině respondentů (82%) není oblast neznámá a pravděpodobně je zdejší atraktivita lákají k opětovné návštěvě.

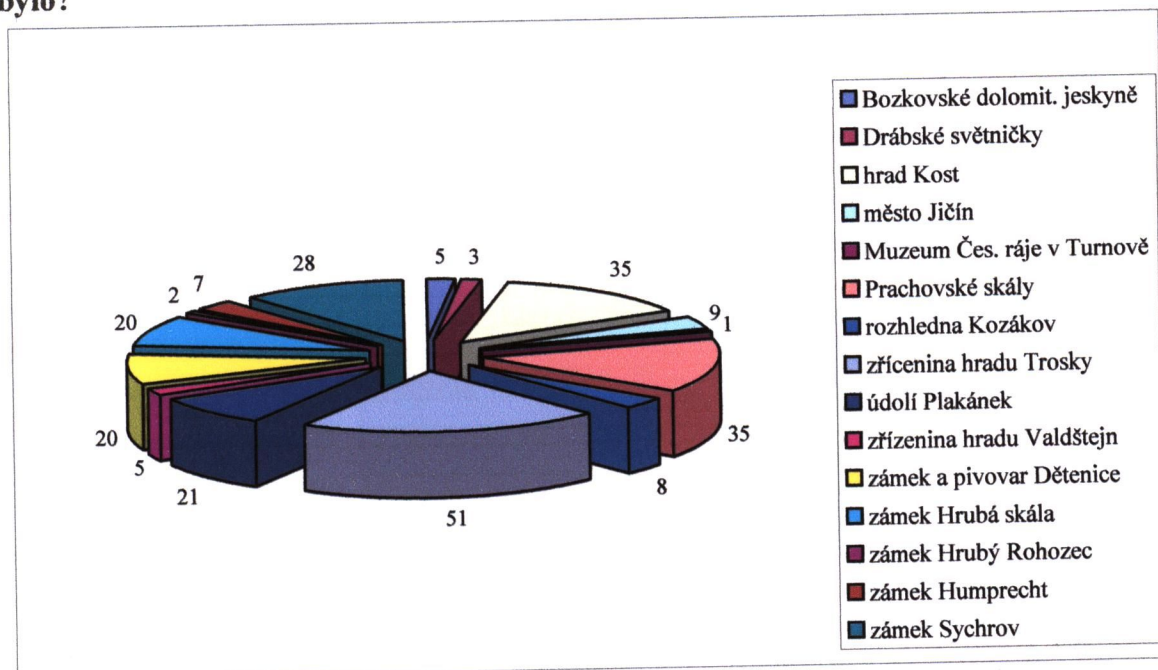
Otázka č. 10: Hodláte znovu navštívit Český ráj?

Zdroj: vlastní šetření

Většina dotazovaných (77%) uvedla, že do Českého ráje přijedou znovu, zbylých 23% nevěděla.

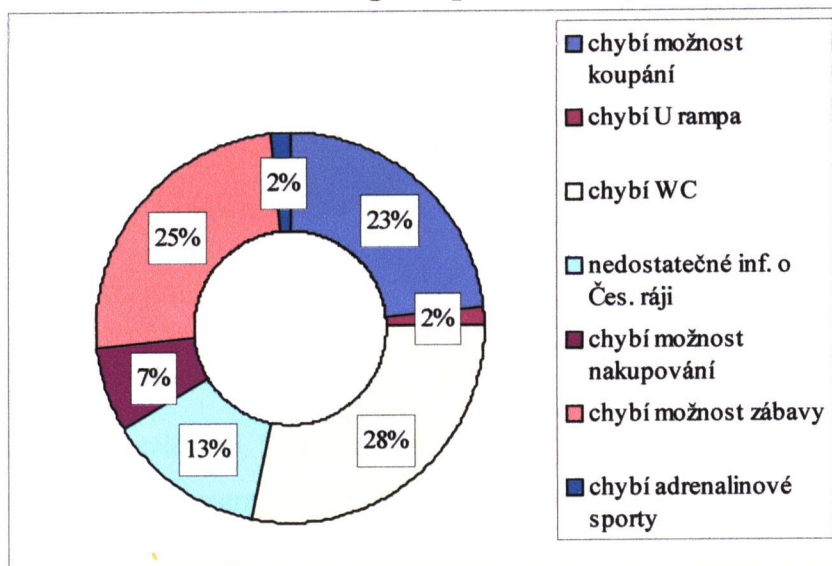
Otázka č. 11: Kdybyste měl(a) označit jedno místo, které se Vám zde líbí, které by to bylo?

Zdroj: vlastní šetření

Jakožto největší atraktivitu Českého ráje byla označena zřícenina hradu Trosky (21%). Jednalo se o otevřenou otázku, aby dotazovaní nebyli ovlivněni nějakým výběrem. Mezi další oblíbená místa patří se stejným počtem odpovědí (14%) Trosky a hrad Kost nebo zámek Sychrov (11%) či údolí Plakánek (8%). Také krásný zámek Hrubá skála (8%) stále láká řadu návštěvníků. Graf ukazuje i zájem o zámek a pivovar Dětenice (8%).

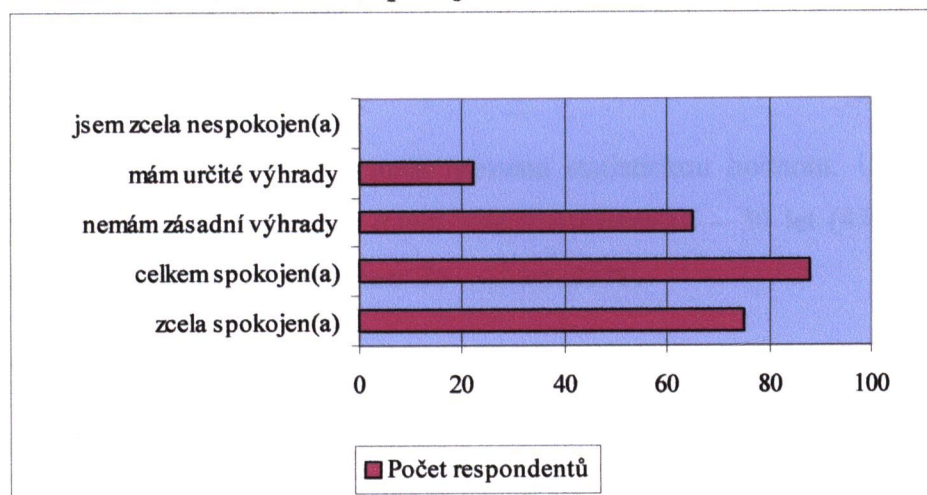
Otázka č. 12: Co tomuto regionu podle Vás nejvíce schází?

Zdroj: vlastní šetření

Také odpovědi na tuto otázku byly otevřené. Mezi nejčastější nedostatky pobytu v regionu návštěvníci řadili chybějící WC (28%) a možnosti zábavy (25%). Velmi postrádány jsou také možnosti koupání (23%) a možnosti nakupování (7%). 13% respondentů si stěžuje na nedostatečné informace o Českém ráji.

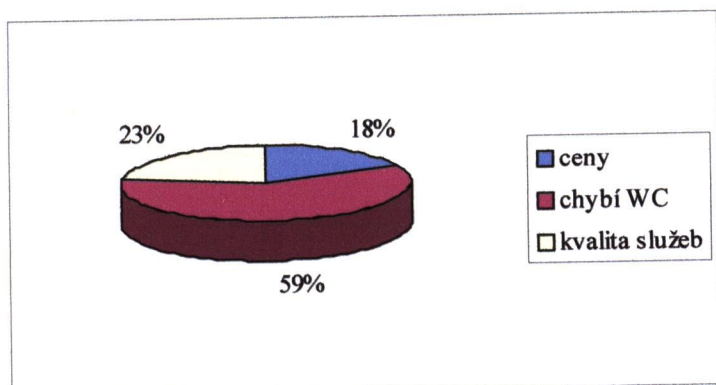
Otázka č. 13: Vaše celková spokojenost?

Zdroj: vlastní šetření

Poslední otázka týkající se Českého ráje vyzněla jasně pozitivně. Většina dotázaných (91%) se vyjádřila kladně. 35% respondentů uvedlo, že byly s návštěvou Českého ráje celkem spokojeni, 30% bylo zcela spokojeno a 26% nemělo zásadní výhrady. Velmi malý počet návštěvníků (9%) mělo určité výhrady, které jsou uvedeny v následujícím grafu.

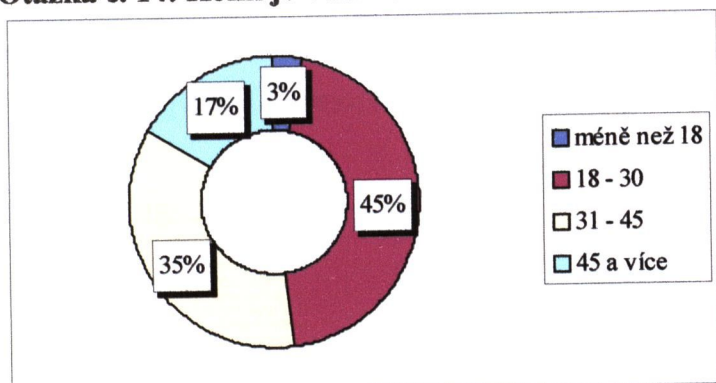

Zdroj: vlastní šetření

Zde se dozvídáme, že nejčastější výhradou k pobytu bylo chybějící WC (59%), dále pak kvalita (23%) a ceny (18%) poskytovaných služeb.

Identifikační otázky:

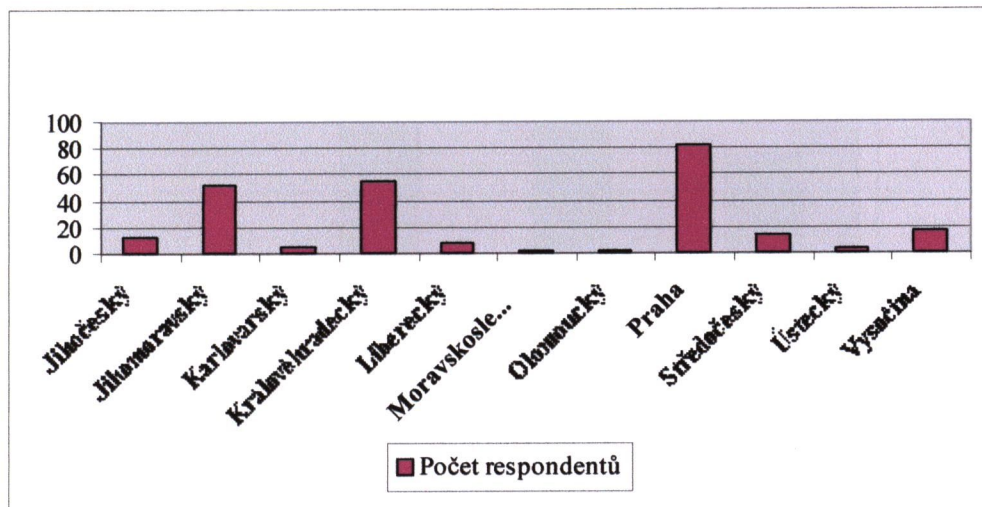
Otázka č. 14: Kolik je Vám let?

Zdroj: vlastní šetření

Tyto závěrečné informace mají zejména statistickou hodnotu. Ukazují, že sledovanou oblast navštěvují nejčastěji mladí lidé v rozmezí 18 – 30 let (45%) společně se střední generací návštěvníků v rozmezí 31 – 45 let (35%).

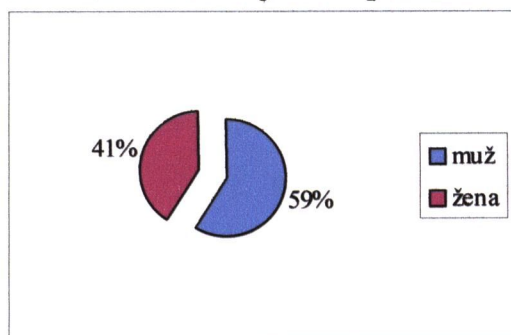
Otázka č. 15: Trvalé bydliště (kraj)?

Zdroj: vlastní šetření

Nejvíce návštěvníků (32%) má své trvalé bydliště v Praze. 30% respondentů pochází z krajů, na nichž se rozkládá Český ráj. 38% respondentů byla z ostatních okresů České republiky, nejvíce z Jihomoravského (21%).

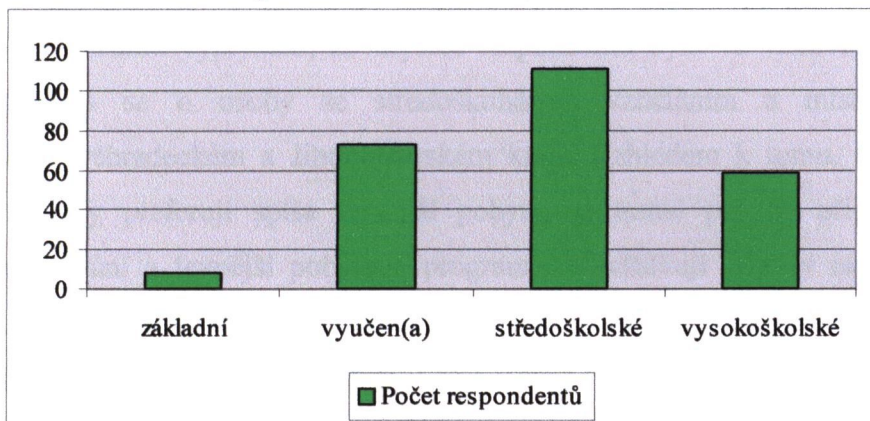
Otázka č. 16: Jaké je Vaše pohlaví?

Zdroj: vlastní šetření

Ze závěrečného shrnutí vyplývá, že mezi návštěvníky mírně převažovaly muži (59%) nad ženami. Nejvíce jich bylo z okolních krajů.

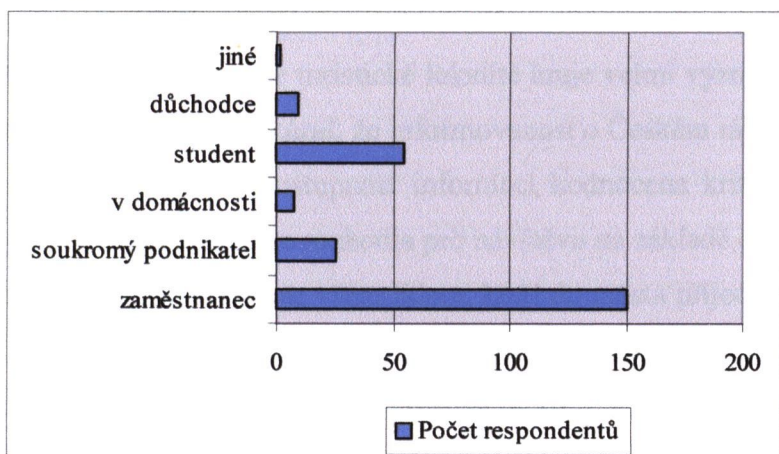
Otázka č. 17: Jaké je Vaše ukončené vzdělání?

Zdroj: vlastní šetření

Pokud budeme přihlížet k dosaženému vzdělání, nejčastějším bylo středoškolské (45%). Následují lidé vyučení (29%) a vysokoškolsky vzdělání (23%).

Otázka č. 18: Vaše zaměstnání?

Zdroj: vlastní šetření

Poslední graf ukazuje, že více jak polovina všech, kteří navštívili Český ráj, byli zaměstnanci (60%). Nemalý počet respondentů tvořili také studenti (22%).

13.2. Závěry a doporučení

Z průzkumu vyplynulo, že nejvíce respondentů bylo ve věkovém rozmezí 18 – 30 let, jednalo se o osoby se středoškolských vzděláním a místem bydliště v Praze, Královéhradeckém a Jihomoravském kraji. Vzhledem k tomu, že zástupci této věkové skupiny preferují spíše levnější pobyty, je nutné pro ně připravit cenově dostupné ubytování a levnější pobytové programy. Navštěvují Český ráj se svými přáteli nebo rodinou, proto by tyto programy měly být zaměřeny zejména na možnosti společného aktivního trávení volného času.

V souvislosti s přejímáním západoevropského životního stylu našimi občany se dá v budoucnu očekávat zvýšení zájmu starších návštěvníků o pobyt v Českém ráji. S touto specifickou skupinou návštěvníků by se proto již nyní mělo počítat a měly by se pro ni připravovat speciální služby a turistické programy.

Vysoký počet návštěvníků z okolních krajů odpovídá tomu, že Český ráj je znám spíše lidem z bližšího okolí.

Informovanost o dané turistické lokalitě hraje velmi významnou roli při rozhodování o její návštěvě. Výzkum ukázal, že informovanost o Českém ráji je na jeho území velmi kvalitní, mimo něj je však dostupnost informací hodnocena kriticky. To potvrzuje i zjištění, že většina návštěvníků se rozhodla pro návštěvu na základě doporučení známých. Vzhledem k tomu je nutné snažit se všem lidem, kteří do města přijedou, nabídnout co nejlepší služby. Pokud se vrátí ze svého výletu či dovolené spokojeni, rádi se ostatním pochlubí. Tato reklama je nejlepší a město vůbec nic nestojí, je tedy vhodnou propagací. Média hrály při jejich rozhodování velmi malý význam, nepoměrný k jejich velkému vlivu na veřejnost. Cílem by se proto mělo stát zlepšení obecné informovanosti o Českém ráji na území České republiky i v zahraničí, zejména prosazení větší prezentace v médiích. Jednou z možností, používanou například v některých alpských zemích, je realizace bezplatných pobytových programů určených pro novináře, kteří poté o dané lokalitě napíší článek nebo natočí reportáž. Tato možnost by byla vhodná zejména pro některá zahraniční média a rovněž pro novináře z České republiky.

Velmi významným prostředkem informování o Českém ráji se stále zřetelněji stává internet. To potvrzuje i výzkum – jako důvod pro rozhodnutí navštívit Český ráj uvedlo téměř 20% všech návštěvníků. Dostatek aktuálních informací na internetu i v cizích jazycích by měl být základem propagace Českého ráje v budoucnu.

Většina respondentů považuje Český ráj za místo svého krátkodobého pobytu (2 – 3 dny). Měla by být tedy vynaložena snaha na vytvoření určitých variabilních programů, které by návštěvníky nejen zdržely v regionu déle, ale přiměly je znovu se v budoucnu vrátit.

Téměř polovina turistů dala přednost pobytu v kempu – to vypovídá o tom, že návštěvníci si stále vybírají místo k přenocování na základě ceny, nikoliv kvality, kterou jim může poskytnout. Považuji za nutnost vytvořit v Českém ráji kvalitní informační systém o možnostech ubytování, například i v podobě „non-stop hotline“, nebo možnosti rezervovat ubytování po internetu.

Pro hoteliéry a majitele penzionů má význam zjištění, že jen 17% dotázaných využívá při stravování převážně pohostinských služeb. Vhodným způsobem volená kampaň (např. zvýhodnění cen jídla pro ubytované hosty, slevové kartičky) by jim mohla přinést k příjmům z ubytování další příjmy z prodeje večeří a obědů.

Lidé volí nejčastěji jako dopravní prostředek osobní automobil.

Pokud se jedná o místa, které respondenti navštívili, vyšly z nich jako nejoblíbenější zřícenina hradu Trosky, Prachovské skály, hrad Kost a zámek Sychrov.

Většina dotazovaných se vyjádřila k celkové spokojenosti s pobytem kladně. Jen 9% respondentů mělo určité výhrady. Jednalo se o kvalitu poskytovaných služeb a též chybějící WC. Mělo by dojít ke zlepšení úrovně a nabídky služeb.

V oblasti chybějících služeb a zařízení se vyskytla celá řada možností pro podnikatele, kteří by mohli na zřízení těchto služeb profitovat. Zajímavou informací je v poměrně velké míře pocíťovaný nedostatek příležitostí se bavit – diskotéky a zábavní podniky. Zejména mladí lidé jsou ochotni při takových aktivitách utratit vysoké částky. Další potenciální možností rozvoje podnikání představuje pocíťovaný nedostatek možností nakupovat a dostupnosti bazénů a koupališť. Zajímavou možností pro větší města by mohlo být zavedení pravidelných historických trhů.

Postoje, názory a chování návštěvníků Českého ráje by měly být i nadále sledovány a měl by být posuzován jejich vývoj.

Kapitola IV. Shrnutí, návrhy na zlepšení

14. SWOT analýza /1/, /12/

Zahrnuje široký okruh problémů, jejichž podstatným jádrem jsou otázky spojené a běžně označované jako marketingové prostředí. Pod pojmem marketingové prostředí se rozumí nikoli pouze samotný vlastní trh, nýbrž souhrn mnohých dalších faktorů, ovlivňujících bezprostředně či zprostředkovaně marketingové možnosti našeho místa.

V zásadě můžeme marketingové prostředí rozdělit do dvou velkých kategorií, na mikroprostředí a na makroprostředí (demografické, ekonomické, technologické, politické, legislativní, sociální a kulturní).

Mikroprostředí se skládá z následujících prvků, jimiž je marketingová atraktivita podnikatelského subjektu v dané lokalitě bezprostředně ovlivňována:

1. fyzické a přírodní prostředí místa, kde se firma nachází (zeměpisná poloha, přírodní zdroje, kvalita životního prostředí, klima),
2. skladba obyvatelstva, hustota osídlení, demografická struktura, nárůst počtu obyvatel, vzdělanost,
3. ekonomika sledovaného místa (zaměstnanost v jednotlivých odvětvích, význam cestovního ruchu, velikostní struktura podniků, profesní skladba jejich zaměstnanců, jejich orientace na fyzickou či duševní práci, rozvojové trendy zaměstnanosti),
4. trh práce, míra nezaměstnanosti, počet volných pracovních míst, počet nových absolventů vysokých a středních škol, problémové skupiny obyvatel, počty dojíždějících do zaměstnání, mzdové tarify,
5. technická infrastruktura a vybavenost, doprava, technické sítě, voda, elektřina, zemní plyn, likvidace odpadů, bytová politika, školství, zdravotnictví, kultura, sport, obchody a služby (včetně zařízení pro cestovní ruch),
6. podnikatelské prostředí, podpora podnikání, vyjasněnost majetkových vztahů,
7. státní správa a samospráva, jejich kvalita, vstřícnost a koncepčnost.

Je nutné též sledovat a vyhodnocovat důležité vývojové trendy.

Hlavním cílem zkoumání prostředí je rozpoznat nové marketingové příležitosti. Některé vývojové trendy ve vnějším prostředí představují nepříjemné možnosti ohrožení. Provádí se analýza příležitostí a hrozeb, anglicky Opportunities and Threats Analysis a od toho zkráceně O-T.

Jedna stránka problému je rozpoznat atraktivní příležitosti a druhá je mít schopnost tyto příležitosti využít. Proto je třeba u každé obchodní jednotky pravidelně vyhodnocovat její silné a slabé stránky.

Aby analýza silných a slabých stránek, anglicky zvaná Strengths and Weaknesses Analysis (od toho zkráceně S-W analýza), měla vysokou vypovídací schopnost, musíme sledovat jednotlivé charakteristiky daného místa s ohledem na tytéž charakteristiky v rámci širšího regionu, státu či kontinentu.

Proces identifikování silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb se nazývá analýza SWOT.

Zatímco analýza silných a slabých stránek je spíše určitým porovnáváním ukazatelů, zařazení sledovaného území či organizace do širšího kontextu, analýza příležitostí a hrozeb je analýzou trendů ovlivňujících obec i organizace v ní působící zvenčí. Mohou to být určité změny v organizaci území – jako je například vytváření nových stupňů samosprávných celků či vytváření mezinárodních regionů, stejně jako nejrůznější nové technologické postupy, využívání nových surovinových zdrojů, technické inovace, změny přírodního prostředí a klimatu, demografické trendy, změny životního stylu, legislativní rámec EU apod.

14.1. Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení v Českém ráji

Pozn.: Při spolupráci s pracovníky Městských úřadů v Turnově a Jičíně jsem byla požádána, abych provedla SWOT analýzu dle jejich potřeb na základě poskytnutých interních materiálů. Z tohoto důvodu byla v diplomové práci provedena *Analýza silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení v Českém ráji*.

Výsledky hodnocení významnosti jednotlivých navrhovaných konstatování analýzy by měly být využity pro stanovení priorit dalšího rozvoje turistického regionu Český ráj.

Pro těchto osm tématických okruhů jsou zpracovány jednotlivé body analýzy:

Identita turistického regionu; Prostorové charakteristiky a předpoklady rozvoje; Dostupnost a dopravní infrastruktura; Ochrana přírody a limity rozvoje; Atraktivita, formy a produkty cestovního ruchu; Turistická infrastruktura – služby cestovního ruchu; Lidské zdroje.

Silné stránky:

- ❑ spolupráce obcí ve Sdružení Český ráj
- ❑ věhlas turistického regionu už od 19. století
- ❑ výstižně zvolený název regionu
- ❑ výrazná silueta Českého ráje z hlavní trasy Praha-Liberec
- ❑ skalní a hradní dominanty v terénu
- ❑ památkové objekty, muzea
- ❑ hustá síť značených turistických stezek a cykloturistických tras
- ❑ stoupající počet ubytovacích a stravovacích zařízení
- ❑ dobrá lokální informovanost
- ❑ první lokální nabídky netradičních turistických atraktivit (squash, bowling, umělé lezecké stěny atd.)
- ❑ možnost pěstování extrémních sportů jako paragliding, provozování horolezectví
- ❑ nabídka vyhlídkových letů
- ❑ existence zájmového sdružení
- ❑ spolupráce obcí ve sdruženích obcí – mikroregionech
- ❑ zvyšující se pozornost a podpora cestovního ruchu ze strany celostátních a krajských orgánů
- ❑ podpora místní veřejnosti o zapsání regionu na seznam UNESCO
- ❑ zájem o řešení stávající situace i preventivní řešení
- ❑ dobrá dostupnost území autem, turistické autobusové linky, hustá železniční síť
- ❑ nejstarší CHKO v České republice, existence dalších maloplošných chráněných území

Slabé stránky:

- ❑ nedostatek náhradních aktivit v případě nepříznivého počasí
- ❑ chybí jednotný průkaz („turistický pas“) zvýhodňující návštěvu dalších památek či jiných atraktivit v rámci regionu
- ❑ neexistence cestovní kanceláře specializované na Český ráj
- ❑ v průměru nízká kvalita služeb a zařízení CR
- ❑ nedostatek WC a sociálních zařízení
- ❑ nedostatek informací od provozovatelů jednotlivých zařízení
- ❑ nedostatečná informovanost o regionu mimo jeho území
- ❑ vysoká cena služeb neodpovídající jejich kvalitě

- málo odkazů na Český ráj v propagaci jiných turistických regionů (internet, brožury)
- nedostatek koupališť, žádný blízký venkovní aquapark
- nedostatečná koordinace místních orgánů při řešení problémů regionu
- slabý zájem podnikatelů o propagaci
- roztržitost veřejné správy (120 obcí, 5 okresů, 3 kraje, 2 regiony NUTS II.)
- chybí jednotná představa o využití a dalším rozvoji Českého ráje
- nedostatečné parkovací kapacity v atraktivních lokalitách
- neexistence profesionálních strážců ochrany přírody
- poškozování pískovcových skal v důsledku nedodržování horolezeckých pravidel

Příležitosti:

- zápis na Seznam světového dědictví UNESCO
- podstatné zvýšení kvality zařízení a služeb
- rozvoj venkovské turistiky
- nabídky nových produktů – zimní aktivity, pobyty seniorů, nové sporty, hipoturistika, tématické stezky, produkty pro rodiny s dětmi (např. formou sbírání razítek za návštěvy vybraných míst se závěrečnou odměnou)
- programy pro děti (např. dětské koutky – hlídání, rozhledny, celodenní či víkendové „tábory“, naučné programy o táboření)
- návrh vhodných tras celodenních výletů pro pěší, motoristy a cykloturisty
- zvýšení výběru ubytovacích zařízení podle druhů a kvality
- nabídka univerzálních „pasů“, opravňujících ke vstupu do souborů vybraných památek, slevy v restauracích, v dopravě apod.
- ucelené nabídky kombinovaných služeb – vytváření nabídkových balíčků
- využití historických objektů
- „vlastní“ cestovní kancelář specializovaná na Český ráj
- rozvoj půjčoven a servisů kol, zřízení úschoven kol u významných turistických objektů
- využití strukturálních fondů EU a dotačních titulů
- rozšíření nabídky pro celoroční využití služeb
- vytvoření on-line systému rezervace ubytování
- programy pro podporu škol v přírodě a školicích středisek
- pobyty typu „all inclusive“, s animací, pro movitou klientelu
- využití existujících sportovních areálů

- rozvoj služeb souvisejících s mimoturistickými aktivitami (zábava, diskotéky, hvězdárny, střelnice)
- výcvikové pobyty zaměřené na paragliding, skálolezení, vodáctví
- nabídka balíků slev pro dopravu jednotlivců, rodin a skupina do regionu a jejich pobyt v regionu
- rozvoj sportovního létání a nabídka vyhlídkových letů
- zintenzivnění propagační činnosti marketingu na všech úrovních (lokálně, na celorepublikové úrovni)
- přímá spolupráce regionu se zahraničními cestovními kancelářemi, s přílehlými či podobnými regiony
- vytvoření destinačního managementu
- prezentace regionu pro zástupce médií formou placených poznávacích pobytů (fam tripy), včetně mezinárodních
- cílené využití poplatků z cestovního ruchu
- spolupráce s Klubem českých turistů a dalšími občanskými sdruženími
- umístění informací o atraktivitách na silnicích
- alternativní způsoby dopravy do vybraných lokalit (např. vyhlídkové vláčky)
- smysluplné motivační usměrnění toků návštěvníků
- posílení informačních a strážních služeb

Ohrožení:

- nezájem o společný postup
- upřednostnění lokálních zájmů před regionálními
- nedostatečný pocit sounáležitosti obyvatel některých obcí ve spádové a zejména v okrajové oblasti
- kriminalita, vykrádání aut a rekreačních objektů
- obava domácích z negativních doprovodných efektů rozvoje turistiky
- monotematická nabídka, bez doplňkových aktivit (sálové sporty, koupání, diskotéky)
- ztráta zájmu jistých věkových kategorií, například seniorů
- konkurence jiných regionů (Krkonoše, Jizerské hory apod.)
- nezájem místních obyvatel o podnikání v oblasti cestovního ruchu
- spoléhání na samoregulující schopnosti regionu
- zdlouhavá správní řízení při výstavbě a rekonstrukci

- protichůdné zájmy či představy obcí, malá možnost investovat finanční prostředky do rozvoje zařízení cestovního ruchu
- bezohlednost místních podnikatelů, honba za ziskem na úkor kvality či životního prostředí
- obava podnikatelů z rizika investovat do rozvoje cestovního ruchu
- devastace přírody a památek, na nichž je postavena atraktivita regionu
- nárůst střetů cykloturistů a pěších na společných trasách
- nedostatek finančních prostředků na budování a údržbu turistických stezek (povrch, značení)
- stanovená pravidla nedokáží zabránit devastaci přírody

15. Návrhy na zlepšení současné situace trhu CR v regionu Český ráj

15.1. Souhrnné hodnocení organizace a řízení cestovního ruchu v turistickém regionu Český ráj

Navzdory existujícím kooperačním aktivitám a spolupráci jednotlivých subjektů, nemá turistický region Český ráj dostatečnou institucionální kapacitu, která by zajistila jednotný koncepční rozvoj území a systémovou podporu cestovního ruchu. Většina realizovaných aktivit na úrovni turistického regionu je závislá na externí podpoře, ve větší míře nedochází k aktivizaci a zejména sdružování místních zdrojů (např. na úrovni Sdružení Český ráj nebo mikroregionů). Tento fakt může mít významné negativní dopady pro rozvoj cestovního ruchu a to již v krátkodobém horizontu. **Negativní dopady v důsledku neexistence systémového řízení destinace lze spatřovat zejména ve třech oblastech:**

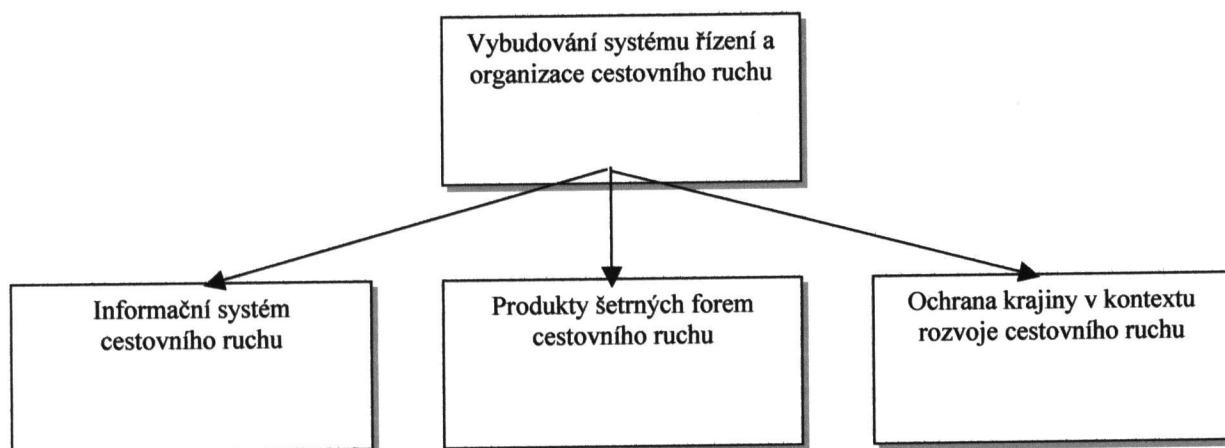
1. turistický region nebude připraven přijímat řádově vyšší podporu na rozvoj CR zejména ze zdrojů EU (nedostatek projektů, nedostatek společných zdrojů apod.),
2. v důsledku dlouhodobě nekontrolovatelného rozvoje turismu může dojít k devastaci přírodních hodnot území a rychlému úpadku celé destinace,
3. turistický region nebude dlouhodobě schopen obstát v konkurenčním boji na trhu cestovního ruchu v důsledku nízké kvality infrastruktury cestovního ruchu, turistických produktů, příp. následkem devastace přírodních hodnot.

Návrh organizace a řízení cestovního ruchu v turistickém regionu Český ráj

Návrh organizace a řízení cestovního ruchu pro modelové území vychází ze současné organizační struktury a řeší otázku, jakým způsobem by se měla perspektivně vyvíjet. Fungování a akceschopnost organizační struktury cestovního ruchu v Českém ráji je v současné době poměrně nízká. Činnost Sdružení Český ráj jako hlavního subjektu, který koordinuje a řídí rozvoj cestovního ruchu na území turistického regionu je limitovaná jak finančními zdroji, tak i neexistencí výkonných zaměstnanců. Reálná činnost je postavená na víceméně dobrovolné bázi, což snižuje efektivitu i profesionalitu jeho aktivit.

Je zde vhodné, aby se podpora rozvoje cestovního ruchu v Českém ráji v této fázi zaměřila na řešení následující hierarchie problémů:

Schéma č. 2 – Návrh organizace a řízení CR v Českém ráji

Zdroj: vlastní šetření

Vybudování systému řízení a organizace cestovního ruchu

Toto je podmínkou implementace celého plánu v krátkodobém horizontu.

Informační systém cestovního ruchu

Informační systém, jehož jádro tvoří kvalitní informační a rezervační webový portál regionu a činnost informačních center, se stává jedním z rozhodujících faktorů, jež ovlivňují efektivitu oslovení cílových trhů destinace a spokojenost návštěvníka s pobytem v destinaci.

Produkty šetrných forem cestovního ruchu

Význam tohoto cíle spočívá v posunech základních trendů cestovního ruchu („návštěvníkům nestačí pouze krajina a pamětihodnosti, potřebují se také bavit“). Zaměření na šetrné formy cestovního ruchu je v souladu se základní vizí regionu a potřebou chránit přírodní i kulturně-historické dědictví v souladu s rozvojem turismu.

Ochrana krajiny v kontextu rozvoje cestovního ruchu

Toto opatření úzce souvisí s přírodní a krajinářskou hodnotou území Českého ráje, která je základním motivačním faktorem návštěvníků. Naléhavost tohoto opatření by se zvýšila v případě zápisu skalních měst Českého ráje do seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Opatření na ochranu krajiny v turistickém regionu zahrnuje dvě základní komponenty – budování ochranných prvků v krajině (např. zpevňování turistických stezek) a návštěvnický management.

15.1.1. Destinační management

Budeme-li vycházet z definice destinačního managementu jako nejvyzrálejší formy řízení CR v turisticky vyspělých destinacích, pak musíme konstatovat, že turistický region Český ráj dosud nedosáhl potřebné úrovně řízení. Řešená oblast se z tohoto pohledu nachází v druhé etapě vývoje spolupráce, charakteristické existencí regionálních organizací CR. Zde je však nutné podotknout, že Sdružení Český ráj, které v daném regionu zastává funkci destinační společnosti, připravuje v blízké budoucnosti realizaci některých aktivit typických pro již vyspělé destinační managementy (venkovská turistika, agroturistika, ekoturistika, ekoagroturistika). Jedná se především o budování regionálního rezervačního systému či regionálně koordinovanou výstavbu infrastruktury (cyklostezky, parkoviště apod.). Sdružení také již druhým rokem vytváří systémy klíčových obchodů tedy řetězce služeb orientované na hosty v této práci označované jako regionální turistické produkty.

Doporučení: Orientaci na kvalitu a značky

Bylo by vhodné nepropagovat každý subjekt, který si tuto službu zaplatí. Propagace subjektu, jehož služby nejsou kvalitní, by mohla poškodit jméno celého regionu. Subjekty propagované Sdružením by měly nejdříve splnit určitá kritéria kvality.

15.2. Marketing

Marketing je proces řízení, jehož výsledkem je poznání, předvídaní, ovlivňování a v konečné fázi uspokojení potřeb a přání zákazníka efektivním a výhodným způsobem zajišťujícím splnění cílů organizace /18/.

Marketing cestovního ruchu je definován jako plynulý proces plánování, zkoumání, naplňování, kontroly a vyhodnocování činností potřebných k zajištění zákaznických potřeb a požadavků, tak i cílů organizace /11/.

Pozornost je věnována především *strategickému marketingu* /4/, který je úzce spjat s hledáním konkurenční výhody. Strategický marketing je chápán jako „marketing plně soustředěný na zákazníka, který vede organizační jednotky ke studiu a k porozumění jeho potřeb a přání, učí je chápat zákaznickovy hodnoty a způsoby myšlení zákazníka.“ Popisuje strategický marketingový proces, který prezentuje strategické marketingové řízení. Strategický marketingový proces se plně zaměřuje na všechny aktivity uskutečňované v rovině výrobek-trh. Představuje kontinuální úsilí podniku alokovat existující marketingové zdroje co nejúčinnějším způsobem pro podnik, což znamená do vitálních cílových tržních oblastí a životaschopných výrobních programů. Strategický marketingový

proces prezentuje strategické marketingové řízení, skládá se ze tří prvků, probíhá ve třech po sobě následných etapách, kterými jsou plánování, realizace, kontrola.

Příprava a realizace marketingových aktivit Sdružení, které jsou zaměřeny především na propagaci a prezentaci regionu a tvorbu regionálních turistických produktů, není podložena kvalitními informacemi z oblasti CR. Což tvoří základ efektivního marketingu. Poslední terénní šetření mezi návštěvníky a provozovateli ubytovacích zařízení, které tyto informace přineslo, se uskutečnilo v roce 2001.

Doporučení: Pravidelný sběr, zpracování a vyhodnocování údajů z oblasti CR

Pravidelné výzkumy by měly být prováděny také ve vztahu k místním obyvatelům. Průzkum veřejného mínění v roce 2001 prokázal obavy mnohých respondentů z nadměrné dopravní zátěže a poškození životního prostředí, které by mohl vyvolat rozvoj CR. Další průzkum se od té doby neuskutečnil, takže nelze odhadnout, jak se situace změnila a navrhnout, jak by měla probíhat komunikace s místním obyvatelstvem.

15.3. Regionální informační systém

Určitá zlepšení lze doporučit také pro zkvalitnění regionálního informačního systému zejména internetové prezentace.

Doporučení: Přidat více map regionu a kvalitních fotografií atraktivit, nápadnější odkazy, častěji aktualizovat stránky, doplnit informace o dopravních spojeních do destinace i uvnitř destinace.

Důležité je také rozvinout spolupráci mezi jednotlivými památkami ve sledovaném regionu. Základem takové kooperace je vzájemná informovanost. Záměrem je, aby návštěvník dostal potřebné informace o dalších kulturních památkách a jiných příležitostech v regionu.

Doporučení: Když turista navštíví např. hrad, měl by zde dostat doporučující informace o možnosti navštívit jiné kulturní nebo přírodní atraktivity v okolí.

15.4. Propagace a prezentace regionu

Základním cílem propagace a prezentace regionu je vytvoření jednotného image turistického regionu Český ráj a jeho vnímání jako atraktivní turistické destinace. Ke kvalitní marketingové podpoře regionu je nezbytné propagovat region pod určitým heslem, které by mělo obsahovat nosnou ideu a podporovat charakteristický image regionu.

Návrh motto pro region:

„ČESKÝ RÁJ – POHÁDKOVÝ KRAJ“

Prostředky propagace

Propagace je tvořena komunikačním marketingovým mixem, který má následující prvky:

1. Reklama
2. Osobní prodej
3. Podpora prodeje
4. Interní reklama
5. Vztahy s veřejností
6. Sponzorování
7. Přímá marketingová komunikace
8. Kooperativní propagace

Tento marketingový komunikační mix musí být zaměřen na vybrané cílové skupiny konečných spotřebitelů a na zprostředkovatele prodeje.

REKLAMA

Placená neosobní komunikace, umožňuje zasáhnout velkou skupinu lidí, je relativně levný komunikační prostředek v přepočtu na jednoho osloveného.

Předpoklad:

Vytvoření jednotného image propagačních materiálů a prezentace turistického regionu Český ráj – vypsání soutěže o logo Českého ráje jednotlivého prvku propagačních materiálů, vzhled výstavního stánku.

Logo i jednotný grafický styl by měl být na všech propagačních materiálech, vztahujících se k Českému ráji, tedy i na kvalitních místních prospektech. DM musí mít přehled vydávaných tiskovin v celé oblasti a dává souhlas k použití loga.

Prostředky reklamy:

- a) informační tiskoviny (letáky, brožury, katalog,..)
- b) inzertní články v novinách (celostátních, regionálních)

- c) inzertní články vč. obrázků v časopisech (odborných, pro širokou veřejnost, v rodinných časopisech, pro ženy, o zdravém životním stylu)
- d) dokumentární pořady v TV
- e) reklamní spoty v regionálním televizním vysílání
- f) venkovní reklama (billboardy)
- g) reklamní spoty v rozhlasovém vysílání celostátním i regionálním
- h) inzerce ve vybraných odborných publikacích
- i) reklamní brožury a katalogy
- j) reklamní 3D předměty
- g) internet (www stránky nejméně tříjazyčné – obrázky u významných lokalit), využití spolupráce s partnerskými městy.

OSOBNÍ PRODEJ

Přímá osobní komunikace, má velkou přesvědčovací sílu, vzájemnou interakci, okamžitou zpětnou vazbu, možnost přizpůsobení komunikace, možnost spojení s prodejní akcí.

V první fázi se vztahuje k nejvýznamnějším obchodním partnerům (touroperátorům), dále se týká turistických informačních center, případně drobných prodejců, kteří by měli prodávat turistický produkt konečným spotřebitelům. Osobní prodej umožňuje rovněž získávat kvalitní informace o skutečných požadavcích konečných zákazníků.

Prostředky osobního prodeje: účast na výstavách a veletrzích

PODPORA PRODEJE

Krátkodobé komunikační stimuly, především jednorázové akce, mající krátkodobý efekt, avšak funguje zde zpětná vazba a dokáží výrazně zvýšit mimosezonní prodej.

Prostředky podpory prodeje:

- a) *press tripy* pro novináře a *fam tripy* pro pracovníky cestovních kanceláří, případně osoby z partnerských měst, které významnou měrou ovlivňují veřejné mínění a mohou přispět k větší návštěvnosti Českého ráje (buď zdarma nebo s výraznou slevou. Na nákladech by se podílely dodavatelé služeb – ubytovatelé, restauratéri, dopravci,..)
- b) *slevové karty* - (turistické pasy, slevy při konzumaci více služeb, slevy pro děti, studenty, seniory, slevy na mimosezónu, při opakovaných návštěvách,...)
- c) *znalostní soutěže o ceny ve sdělovacích prostředcích*
- d) *ocenění nejlepších spolupracovníků* (nepeněžní, ale prestižní záležitost, zveřejnění v médiích)
- e) *výstavy a veletrhy*

f) *odborná setkání, workshopy, semináře, vyhodnocení sezony recepce a společenské akce,...*

INTERNÍ REKLAMA

Součást informačního systému Českého ráje.

Prostředky interní reklamy:

- a) místní veřejný informační systém (plakáty, mapy, informační tabule,..)
- b) turistická informační centra (propagační brožury, katalogy, reklamní předměty, výstavky,...)
- c) Noviny Českého ráje

VZTAHY S VEŘEJNOSTÍ

Public Relations (PR) - aktivity, které pomáhají udržovat, popř. zlepšovat vztahy s místní veřejností a organizacemi, které mohou cestovní ruch v oblasti ovlivnit.

Předpoklad:

Vytvořit plán komunikace, ve kterém budou specifikovány cíle vztahů s veřejností podle jednotlivých skupin, určena strategie pro každou skupinu.

Vybrat prostředky a media, stanovit rozpočet, vypracovat a realizovat záměry, vyhodnotit výsledky, přizpůsobit jim další postup.

Prostředky využívané v PR:

- a) tiskové zprávy zveřejňující výsledky návštěvnosti regionu ostatní pozitivní faktory rozvoje CR
- b) společenské akce, setkání různých skupin podnikatelů
- c) články v novinách a časopisech

SPONZOROVÁNÍ

Poskytování peněžních a věcných prostředků nebo služeb pro nevýdělečné subjekty.

Předpoklad:

Sponzorující strana se objevuje v propagačních materiálech, promočních akcích, na veletrzích, které zajišťuje sponzorovaná strana.

Prostředky sponzoringu:

- a) *reklama* - sponzorovaná strana se objevuje ve sdělovacích prostředcích a tudíž přispívá k reklamním cílům sponzorujícího
- b) *podpora prodeje* - sponzorovaná strana je využívána při prodejních kampaních
- c) *vztahy s veřejností* - sponzorovaná strana přispívá k vytváření dobrého jména sponzorujícího.

PŘÍMÁ MARKETINGOVÁ KOMUNIKACE

Neosobní přímá komunikace oslovující vybrané cílové skupiny.

Prostředky přímé komunikace:

- a) katalogy s objednávkami
- b) letáky s kuponem
- c) reklama v tisku s kuponem
- d) přímé zásilky (Direct Mail) českým i zahraničním touoperátorům

KOOPERATIVNÍ PROPAGACE

Společná propagace více subjektů, umožňující maximálně působit na potenciálního zákazníka.

Předpoklad:

Společným cílem by měla být spokojenost stále většího počtu návštěvníků, kteří si budou pobyt v regionu prodlužovat v čase i v prostoru. Spolupráce musí být výhodná pro obě strany.

Vhodným partnerem může být cestovní kancelář nabízející regionální produkty nebo významná firma v oblasti.

15.5. Podpora nových forem CR šetrných k životnímu prostředí

Jedinečnost krajiny Českého ráje je třeba uchovat i pro budoucí generace. Z hlediska ochrany přírody a krajiny je jednou z nepřijatelnějších rozvojových forem CR venkovská turistika a její specifické druhy, tj. agroturistika, ekoturistika či ekoagroturistika.

Doporučení: Propagace venkovské turistiky

Práce s veřejností a její kvalitní informovanost je jedním z pilířů dlouhodobě účinné ochrany přírody a krajiny.

V chráněné krajinné oblasti se vyskytují dvě silné skupiny: místní obyvatelstvo a návštěvníci. Každá skupina má své speciální požadavky. Zatímco návštěvník vyhledává krásnou, neporušenou přírodu s odpovídajícími službami, místní obyvatel požaduje dostatečný prostor pro rozvoj území, svobodné rozhodování o svém majetku a zaměstnání.

Cíl:

- široká informovanost občanů a veřejnosti tak, aby uchování přírodního prostředí na území CHKO Český ráj považovali za jeden z nezbytných předpokladů své existence a svého bohatství, a CHKO za prostor, kde je ochrana přírody a rozvoj ekologicky vhodného využívání krajiny v rovnováze

Doporučení:

- vytvořit koncepci environmentální výchovy a osvěty na území CHKO Český ráj
- zajistit samostatného odborného pracovníka na environmentální výchovu a vztahy s veřejností
- spolupráce se školami, mimoškolní aktivity (Den Země, Evropský den parků, atd.)

16. Závěr

Český ráj je jednou z nejvýznamnějších turistických oblastí v České republice. Tento tradiční turistický region a vyhledávané místo pro relaxaci i aktivní odpočinek splňuje náročné požadavky na potenciály podmiňující rozvoj cestovního ruchu.

Diplomová práce byla koncipována jako analýza rozvoje cestovního ruchu v Českém ráji. Na počátku práce byl Český ráj vymezen a popsán z hlediska fyzicko-geografického, socio-ekonomického, historického, turistických atraktivit a ochrany přírody.

Zkoumanou oblastí byl současný stav a volný potenciál produktů cestovního ruchu, které Český ráj nabízí.

Z výsledků je zřejmá vysoká geologická hodnota Českého ráje. Z té vyplývá i současná aktivita o zařazení pískovcových skalních měst mezi přírodní památky UNESCO v kategorii evropské geoparky.

Jedinečnost krajiny Českého ráje je dána nejen bohatstvím přírodních krás, z nichž asi největší pozornost vyvolávají pískovcová skalní města, ale také neobvyklou pestrostí kulturních a historických památek. Nádech pohádkovosti dodávají Českému ráji romantické hradní zříceniny, zámky i roubená stavení ve stylu lidové architektury.

Mezi nejvýznamnější kulturně-historické památky patří hrady Trosky, Kost a zámky Hrubá Skála, Hrubý Rohozec. V Českém ráji se můžeme setkat především s CR, jenž se týká sportovních aktivit. Jde především o pěší turistiku a cykloturistiku. Ohrožením by byl vysoký nárůst počtu turistů v destinaci, při jejich neregulovaném pohybu v území. V tomto ohledu je tedy nutné rozptýlit návštěvníky, pomocí informačního systému, do širšího okolí, aby se stav krajiny v centrální části Českého ráje nestal neúnosným. Problémem je též vzájemný střet pěších turistů, cykloturistů a automobilů, nedostatečná propagace cyklotras apod. Doporučuje se věnovat se trvale udržitelným formám CR (hipoturistika, venkovská turistika, vyhlídkové lety a paragliding).

Dopravní dostupnost je silnou stránkou Českého ráje především díky dálniční komunikaci R 10 Praha-Liberec a existenci sezónních turistických autobusů. Slabou stránkou zůstává zastaralá železniční síť, která neumožňuje dosažení velkých rychlostí. Ubytovací kapacita se doporučuje zvýšit s ohledem na možný zápis Skalních měst na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Výrazně dominuje ubytování v soukromí (chata, chalupa, statek, rodinný dům). Ze stravovacích zařízení ve zkoumaném území významně převažují restaurace. Český ráje je propagován především Správou CHKO Český ráj a Sdružením Český ráj, které v regionu zastává úlohu destinační společnosti. Z analýzy jednotlivých aktivit Sdružení vyplynulo, že tento subjekt hraje klíčovou roli v oblasti rozvoje CR v Českém ráji. Výborných výsledků dosahuje zejména v oblasti propagace regionu a tvorby regionálních turistických produktů, které by se do budoucna mohly stát významným nástrojem pro regulaci toku návštěvníků v destinaci, zvyšování mimosezónní poptávky či prodloužení délky pobytu návštěvníků.

Bylo vypracováno několik důležitých dokumentů, které jsou součástí „Programu dlouhodobě udržitelného CR v turistickém regionu Český ráj“ a projektu „Řízení turistické destinace a trvale udržitelný rozvoj CR“.

Dotazníkové šetření bylo koncipováno podle potřeb diplomové práce. Jeho výsledkem bylo zjištění průměrného návštěvníka Českého ráje a získávání statistik o spokojenosti návštěvníka, jejich povědomí a znalost památek v Českém ráji. Bylo zjištěno, že návštěvníci většinou již Český ráj nejméně jednou navštívili. Ze zkoumaných památek mají největší povědomí o hradu Trosky. Turisté jsou ubytováni především v kempech (44%). Polovina z ubytovaných návštěvníků se stravuje částečně v pohostinských zařízeních a částečně z vlastních zdrojů. Necelá polovina turistů (41%) zůstává v regionu 2-3 dny. Podle dotazníkového šetření turisté nejčastěji přijíždějí do Českého ráje automobilem. K otázce celkové spokojenosti se většina dotázaných (91%) vyjádřila kladně.

Výsledky analýzy rozvoje CR a dotazníkového šetření byly upraveny do krátkých výstižných formulací a staly se součástí analýzy silných a slabých stránek, příležitostí a ohrožení ve zkoumaném území. Výsledky hodnocení jednotlivých konstatování analýzy by měly být využity pro stanovení priorit dalšího rozvoje Českého ráje.

Určité nedostatky lze spatřit v oblasti kontroly kvality Sdružením propagovaných služeb, v propracovanosti internetové prezentace regionu a zejména v absenci pravidelných marketingových výzkumů trhu.

Na základě vypracované analýzy, vyhodnoceného dotazníkového šetření a studia odborných analýz, týkajících se CR v Českém ráji, byly vypracovány návrhy na zlepšení současného stavu CR.

Z výsledků této diplomové práce vyplývá, že Český ráj má velmi vysoký potenciál CR. Mezi priority by měla patřit ochrana unikátního území, upřednostňování šetrných forem CR, zlepšení možnosti parkování, prodloužení sezóny, prezentace Českého ráje jako ekoregionu a podpora pokračování započatých projektů a programů v oblasti rozvoje CR v souladu s ochranou životního prostředí.

Pozitivní rozvoj cestovního ruchu ovšem nemůže probíhat samovolně bez materiální a lidské podpory různých subjektů.

Vstup naší republiky do Evropské Unie a s ním vzrůstající zájem zahraničních turistů o Českou republiku může pomoci zvýšit návštěvnost regionu. Toto jsou ovšem pouze teoretické možnosti rozvoje, vše závisí na úsilí a iniciativě vynaložených na odpovědných místech.

Summary

The Czech Paradise is one of the most important touristic destinations in the Czech Republic. This traditional touristic region and a sought place for both relaxation and active rest fulfils demanding requirements for potentials which determine the tourism development.

The dissertation thesis was meant as an analysis of tourism development in the Czech Paradise. At the beginning of my work the Czech Paradise was defined and described from the physical-geographical, socio-economical and historical point of view. I also mentioned the touristic activities and the nature protection.

I focused on the current state and the free potential of the tourism products, which the Czech Paradise offers.

From the results the high geological value of the Czech Paradise is evident. It follows also the current activity to involve the sandstone rocks among the UNESCO heritage in the category of European geological parks.

The uniqueness of the Czech Paradise is given not only by the natural beauties, among which the sandstone rocks are the most attractive, but also by variety of cultural and historical sights. The romantic castle ruins, chateaux and folk houses give the Czech Paradise almost fairy-tale atmosphere.

The rise of the tourists and their non-regulated move would be a danger for this area. That is why it is important to spread the tourists with the help of informational system into a bigger area. The problem is also meeting of hikers, cyclists and cars; insufficient cycle trails advertising and so on. We recommend to go in for steadily kept forms of CR (horses tourism, country tourism, sight-seeing flight, paragliding).

The traffic accessibility is one of the advantages of the Czech Paradise – mainly thanks to communication R10 leading from Prague to Liberec and the seasonal touristic buses. On the other side, the weakness is an older railway system and the slow trains. When thinking about being put on the UNESCO heritage list, the accommodation capacity should increase. As for the catering service, we can find here mainly restaurants. The Czech Paradise is publicized mainly by organization “Control CHKO of the Czech Paradise” and “Federation of Czech Paradise”, which has in a region a role of a destination society. It has excellent results mainly in the field of area promotion and the creation of regional turistic products which could be in the future an important tool for regulation of visitors flow in this area, increase of off-season tourism or prolonging the visitor’s stay.

This survey was done to fit this dissertation thesis. Its results were finding the average visitor of the Czech Paradise and having a statistics about visitor's satisfaction and their knowledge about the sights.

The results of the survey of CR development were transformed into short outputs and became a part of SWOT analysis of this area. The results could be used to determine priorities of other CR development.

We can see the weakness in the field of quality check by Sdružení propagovaných služeb, in the internet advertising and mainly there is an absence of regular marketing surveys.

On the basis of an analysis, survey and study of special analysis about the CR in the Czech Paradise, the suggestions for improvement of the current state were worked out.

This thesis shows that the Czech Paradise has a high CR potential. The priorities should be the nature protection, safe forms of CR, better parking possibilities, season prolonging, presentation of the Czech Paradise as an ecological region and the support of finishing already started projects and programs in the field of CR development in accordance with environment protection.

But positive development of tourism can't be done without material and man support.

Our republic entry to EU and the rising interest of foreign tourists in the Czech Republic can help to bring more tourists to the region. These are only theoretical possibilities of the development; everything depends on the effort and initiative in responsible places.

Použitá literatura

Odborná literatura:

- /1/ Foret,M.,Foretová,V.:Jak rozvíjet místní cestovní ruch.Praha:Grada Publishing,2001
- /2/ Hendrych,J.,Líčeníková,M.:Kulturně historický potenciál krajiny skalních měst Českého ráje.Průhonice,2001
- /3/ Hesková,M.:Základní problémy cestovního ruchu.Praha:VŠE,1999
- /4/ Horáková,H.:Strategický marketing.Praha:Grada Publishing,2000
- /5/ Horner,S.,Swarbrooke,J.:Cestovní ruchu,ubytování a stravování,využití volného času.Praha:Grada Publishing,2003
- /6/ Hrabánková,M.,Hájek,T.:Management cestovního ruchu.České Budějovice:JČU,2002
- /7/ Hrala,V.:Geografie cestovního ruchu.Praha:VŠE,1994
- /8/ Janečková,L.,Vašítková,M.:Marketing měst a obcí.Praha,1999
- /9/ Királ'ová,A.:Marketing destinace cestovního ruchu.Praha:Ekopress,s.r.o.,2003
- /10/ Kortison,A.M.:Marketing pohostinství a cestovního ruchu.Praha:Victoria Publishing,1995
- /11/ Morrison,A.:Marketing pohostinství a cestovního ruchu.Praha:Victoria Publishing,1995
- /12/ Kotler,P.:Marketing-Management.Praha:Grada Publishing,1998
- /13/ Madaj,M.:Lidová architektura v Českém ráji.Pardubice:1986
- /14/ Machátová,Z.:Chráněné krajinné oblasti cestovního ruchu.Praha:1997
- /15/ Oriška,J.:Technika služeb cestovního ruchu.Praha:Idea Servis,1999
- /16/ Pásková,M.,Zelenka,J.:Cestovní ruch.Výkladový slovník.Praha:MMR,2002
- /17/ Slámová,D.,Trnková,O.,Wichsová,M.:Území a cestovní ruch.Praha:VŠE,1993
- /18/ Světlík,J.:Marketing-cesta k trhu.Zlín:EKKA,1994
- /19/ Synek,M.a kol.:Jak psát diplomové a jiné práce.Praha:VŠE,2002
- /20/ Vaníček,J.:Marketingový výzkum.České Budějovice:JČU,2002

Časopisy, noviny:

- /21/ Majerová,H.:UNESCO-A co dál...Hlasy a ohlasy Turnovska,společensko-kulturní měsíčník pro Turnov a okolí,2004,roč.7,č.9
- /22/ Marketing a komunikace
- /23/ Sezonní turistické noviny Český ráj,2005
- /24/ Všudybyl – průvodce labyrintem českého cestovního ruchu

Internet:

/25/ Česká centrála cestovního ruchu (www.czechtourism.cz, www.czecot.cz)

/26/ Český statistický úřad (www.csu.cz)

/27/ Chráněné krajinné oblasti (www.chkocr.cz)

/28/ Internetové stránky Českého ráje (www.cesky-raj.cz, www.cesky-raj.info,
www.bohemian-paradise.cz, www.craj.cz, www.rajnet.cz)

/29/ Oficiální prezentace měst (www.jicin.cz, www.turnov.cz)

/30/ World-tourism (www.world-tourism.org)

Ostatní zdroje:

/31/ Analýza potenciálu území turistického regionu Český ráj, interní materiál Sdružení Český ráj

/32/ Návrh systému řízení CR v turistickém regionu Český ráj, interní materiál Sdružení Český ráj

/33/ Plán péče CHKO Český ráj, interní materiál Sdružení Český ráj

/34/ Cestomapa – za pověstmi Českého ráje, materiál MIC Jičín

/35/ Český ráj – katalog CR a nabídkový katalog, materiál MIC Turnov

/36/ Řízený rozhovor s paní Zatloukalovou (Městský úřad, odbor kultury a cestovního ruchu)

/37/ Interní materiály Městských úřadů v Turnově a Jičíně

Seznam příloh

- Příloha č. 1** – Vzor dotazníku
- Příloha č. 2** – Graf hlavních důvodů návštěvy Českého ráje
- Příloha č. 3** – Mapa odstupňované ochrany přírody v CHKO Český ráj
- Příloha č. 4** – Přehled národních přírodních památek, přírodních památek a přírodních rezervací v regionu Český ráj
- Příloha č. 5** – Mapa turistického regionu Český ráj
- Příloha č. 6** – Graf sportů provozovaných návštěvníky Českého ráje
- Příloha č. 7** – Cyklotrasy a cykloturistické trasy v oblasti
- Příloha č. 8** – Střety aut s pěšími nebo cykloturisty, střety pěších a cykloturistů v regionu
- Příloha č. 9** – Přehled ubytovacích a stravovacích zařízení v Českém ráji
- Příloha č. 10** – Kalendář pravidelně pořádaných kulturních akcí v oblasti
- Příloha č. 11** – Mapa s vybranými kulturně-historickými atraktivitami
- Příloha č. 12** – Soutěžní letáček produktu: Za pověstmi Českého ráje

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Zemědělská fakulta

Dotazník

Dobrý den, jmenuji se Gabriela Švecová a jsem studentkou Jihočeské univerzity. Ve své diplomové práci se zabývám průzkumem spokojenosti klientů i samotných obyvatel Českého ráje s nabídkou produktů CR. Mohu Vás požádat o zodpovězení několika otázek? Zabere to jen pár minut a pro mou práci je to zásadní. Vaše odpovědi jsou striktně anonymní.

1. Uveďte hlavní důvod Vaší návštěvy?

- a) dovolená (relaxace)   b) návštěva příbuzných /přátel   c) pracovní   d) výlet   e) sport
f) jiný

2. Délka Vašeho pobytu?

- a) jednodenní (bez přenocování)   b) 2 - 3 dny   c) 4 - 7 dní   d) delší

3. Jaké ubytovací zařízení jste zvolili (pokud je pobyt na více dní)?

- a) hotel   b) penzion   c) kemp   d) chalupa   e) u přátel /příbuzných

4. Jak se zde stravujete?

- a) převážně s využitím pohostinských služeb
b) částečně v pohostin. zařízeních a částečně z vlastních zdrojů
c) převážně z vlastních zdrojů

5. S kým cestujete?

- a) sám   b) s rodinou   c) s přáteli   d) s organizovanou skupinou   e) jiné

6. Jaké aktivity nejraději provozujete během návštěvy?

- a) pěší turistiku   b) vodní sporty   c) poznávání památek   d) cykloturistika
e) horolezectví   f) jiné (míčové hry, běh, jezdeckví atd.)

7. Z jakého zdroje jste se o Českém ráji dozvěděl(a)?

- a) známí   b) média   c) propagační materiály   d) jiné

8. Který dopravní prostředek jste použil(a)?

- a) osobní automobil   b) autobus   c) vlak   d) kolo   e) jiný

9. Jste tu poprvé?

- a) ano   b) ne

10. Hodláte znovu navštívit Český ráj?

- a) ano   b) ne   c) nevím

11. Kdybyste měl(a) označit jedno místo, které se Vám zde líbí, které by to bylo?

.....

12. Co tomuto regionu podle Vás nejvíce schází?

.....

13. Vaše celková spokojenost?

- a) zcela spokojen(a)   b) celkem spokojen(a)   c) nemám zásadní výhrady
d) mám určité výhrady (jaké?)..... e) jsem zcela nespokojen(a) (proč?).....

Identifikační otázky:

14. Kolik je Vám let?

- a) méně než 18   b) 18 - 30   c) 31 - 45   d) 45 a více

15. Trvalé bydliště (kraj)?

.....

16. Jaké je Vaše pohlaví?

- a) muž   b) žena

17. Jaké je Vaše ukončené vzdělání?

- a) základní   b) vyučen(a)   c) středoškolské   d) vysokoškolské

18. Vaše zaměstnání?

- a) zaměstnanec   b) soukromý podnikatel   c) v domácnosti   d) student
e) důchodce   f) jiné

Děkuji Vám za Váš čas a velmi si cením Vaší spolupráce.

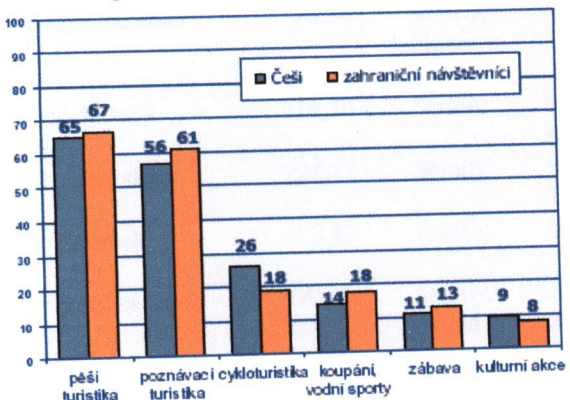
Respondentů: 931
Zahranických návštěvníků: 19%

ČESKÝ RÁJ

**Hlavní důvod návštěvy: poznávání (43%),
relaxace (22%), turistika a sport (17%)**

Nejlákavější aktivity v regionu (%)

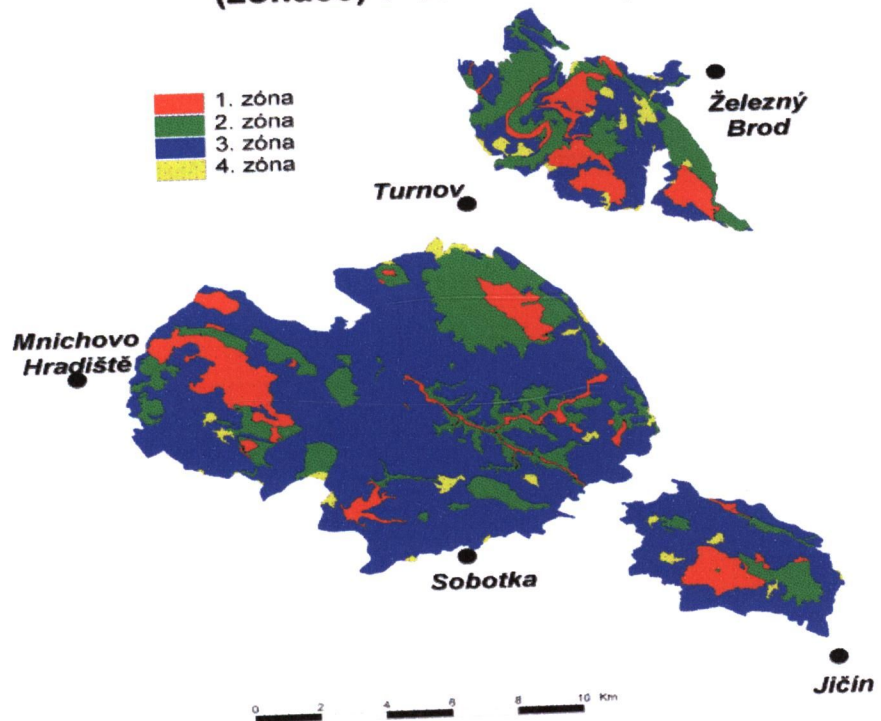
- 27% pobytů - 1 den (bez noclehu)
- 55% pobytů - 3 noci a více
- 33% navštívilo poprvé
- 27% plánuje opakovanou návštěvu do 0,5 roku, 52% později v budoucnu

Největší rezervy regionu:

- chybí více informací o regionu / špatné značení (5,9%)
- bazény / koupaliště chybí / špatná úroveň (3,4%)
- špatná otevírací doba obchodů, služeb, památek (2,6%)
- nevyhovující stav komunikací (2,3%)
- chybí WC / špatná úroveň (2,0%)

Zdroj: www.czechtourism.cz

Odstupňovaná ochrana přírody (zonace) v CHKO Český ráj

Zdroj: www.chko.cz

Příloha č. 4 – Přehled národních přírodních památek, přírodních památek a přírodních rezervací v regionu Český ráj

Přírodní rezervace regionu

Název PR	Výměra (ha)	Okres	Katastrální území	Poznámka
Apolena	18,20	Semily	Troskovice	Ve stávající CHKO Český ráj.
Bažantník	14,10	Semily	Karlovice	Ve stávající CHKO Český ráj.
Bučiny u Rakous	24,64	Semily, Jablonec n. Nisou	Rakousy, Besedice	V přírodním parku Maloskalsko.
Hruboskalsko	219,20	Semily	Hrubá skála, Kacanovy, Karlovice, Mašov	Ve stávající CHKO Český ráj.
Klokočské skály	228,13	Semily	Bělá u Turnova, Klokočí u Turnova, Sekerovy Loučky	V návrhu pro přičlenění do CHKO Český ráj.
Na hranicích	3,82	Semily	Bukovina u Dolánek	Návrh kategorizace na přírodní památku.
Podtrosecká údolí	143,04	Semily, Jičín	Hrubá Skála, Troskovice, Rytířova Lhota, Malechovice, Vyskeř, Dobšice, Roveň u Sobotky	Ve stávající CHKO Český ráj.
Údolí Jizery u Semil a Bítouchova	69,88	Jičín	Bítouchov, Chuchelna	Součást přírodního parku Maloskalsko.
Prachovské skály	243,50	Jičín	Pařezská Lhota, Horní Lochov, Prachov, Záměstí	V návrhu pro přičlenění k CHKO Český ráj.
Údolí Plakánek	90,80	Jičín, Ml. Boleslav	Vesec u Sobotky, Podkost	Ve stávající CHKO Český ráj.
Úlibická bažantnice	27,53	Jičín	Úlibice, Robousy	Je na hranici řešeného území.
Bažantnice u Loukova	7,15	Ml. Boleslav	Loukov u Mnichova Hradiště	Je těsně za hranici řešeného území
Příhrazské skály	519,20	Ml. Boleslav	Branžež, Březina, Dneboh, Mužský, Srbsko, Žďár	Ve stávající CHKO Český ráj.
Údolí Plakánek	90,80	Ml. Boleslav, Jičín	Došín, Horní Bousov	Ve stávající CHKO Český ráj.
Žabakor	18,60	Ml. Boleslav	Březina, Žďár	Ve stávající CHKO Český ráj.

Zdroj: Dle podkladů Agentury ochrany přírody a krajiny

Přírodní památky regionu

Název PP	Výměra (ha)	Okres	Katastrální území	Poznámka
Borecké skály	29,28	Semily	Hnanice p. T., Štěpánovice u Rovenska p. T.	-
Galerie	5,54	Semily	Bítouchov u Semil	-
Kovářův Mlýn	0,23	Semily	Košťálov	-
Libuňka	3,76	Semily	Hnanice, Hrubá Skála, Ktová	Ve stávající CHKO Český ráj.
Smrčí	2,98	Semily	Vesec (Smrčí, Klokočí)	-
Trosky	3,46	Semily	Troskovice	Ve stávající CHKO Český ráj.
Vústra	2,24	Semily	Olešnice u Turnova	Ve stávající CHKO Český ráj.
Jezírko pod Tábořem	0,29	Semily	Lomnice nad Popelkou	-
Cidlinský hřeben	135,31	Jičín	Pekloves, Paseky	-
Oborská louka	11,81	Jičín	Březka	-
Rybník Vražda	6,27	Jičín	Jinolice	-
Libunecké rašeliníště	18,69	Jičín	Libuň	-
Meziluží	1,47	Jičín	Dobšice	Ve stávající CHKO Český ráj.
Na víně	5,47	Jičín	Semínova Lhota	-
Svatá Anna	3,83	Jičín	Dolní Lochov, Ostružno	-
Ondříčkovický pseudokrasový systém	14,46	Jablonec n. Nisou	Ondříkovice	Součást přírodního parku Maloskalsko.
V Dubech	4,75	Ml. Boleslav	Žehrov	-
Vrch Káčov	1,86	Ml. Boleslav	Sychrov nad Jizerou	Nachází se na hranici vymezeného území.

Zdroj: Dle podkladů Agentury ochrany přírody a krajiny

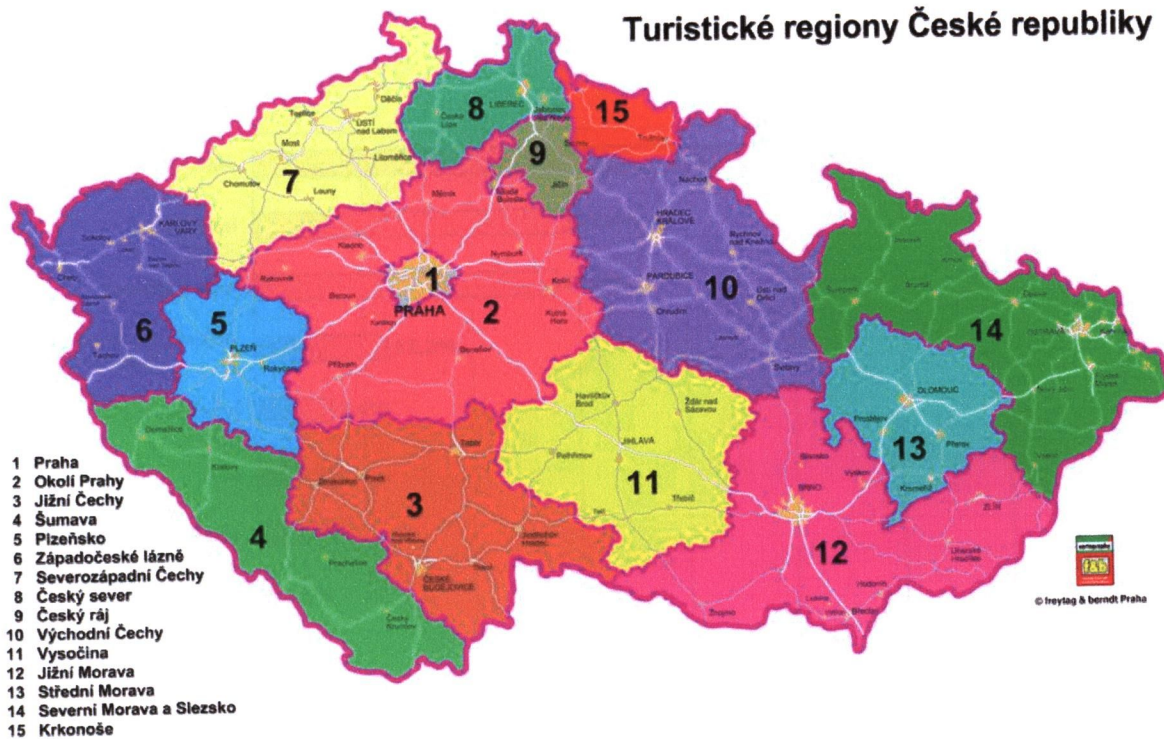
Národní přírodní památky regionu

Název NPP	Výměra (ha)	Okres	Katastrální území	Poznámka
Bozkovské jeskyně	7,41	Semily	Bozkov u Semil	Na hranici řešeného území.
Kozákov	163,85	Semily	Loktuše, Lestkov pod Kozákovem, Vesec pod Kozákovem	V uvažovaném, přírodním parku Kozákovsko, uvažuje se o přiřazení k CHKO Český ráj.
Suché skály	23,66	Jablonec n. N.	Besedice	V návrhu pro přiřazení k CHKO Český ráj.
Klokočka	3,00	Ml. Boleslav	Bělá pod Bezdězem	-
Rečkov	3,45	Ml. Boleslav	Nová Ves u Bakova	-

Zdroj: Dle podkladů Agentury ochrany přírody a krajiny

Turistické regiony České republiky

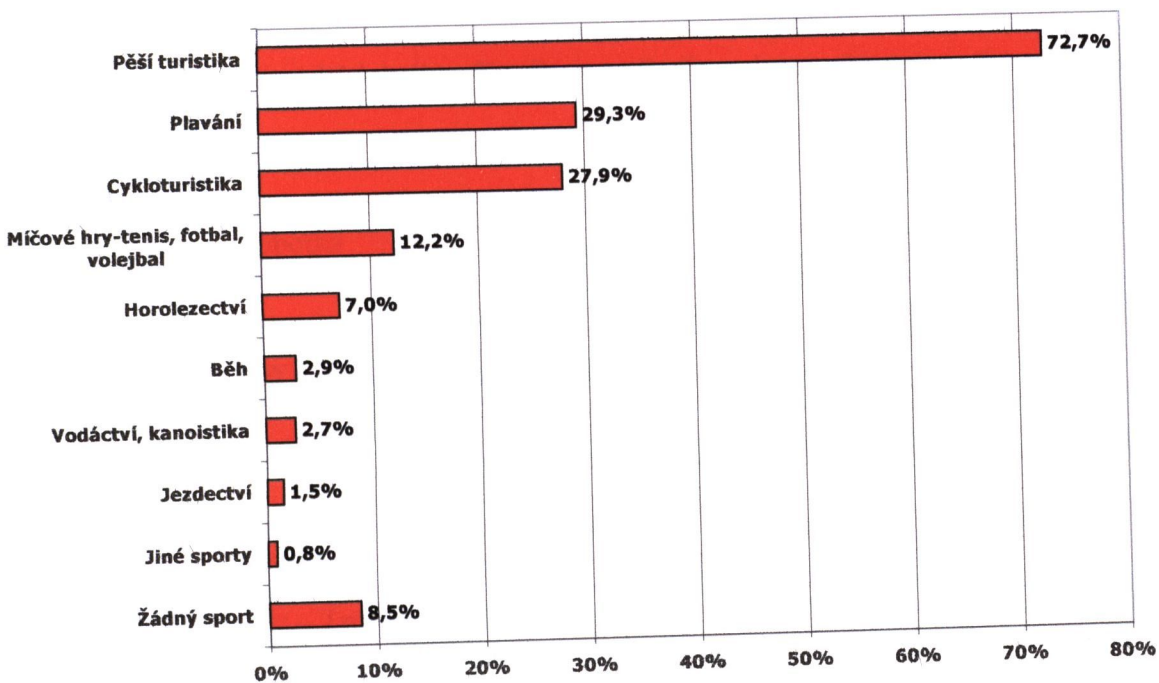

Zdroj: www.czechtourism.cz

Příloha č. 6

Druhy sportů provozovaných návštěvníky Českého ráje

(Součet procent přesahuje 100, protože respondenti uváděli více než jeden výběr činností.)

Zdroj: Sofres Factum, 2003

Příloha č. 7

Cyklotrasy v Českém ráji:

Regionem prochází jediná **dálková cyklotrasa č. 14** Zittau (SRN) – Hrádek nad Nisou - Liberec – Český dub – Sychrov – Turnov – Kacanovy – Vyskeř – Mladějov – Prachovské skály - Jičín – (Nymburk – Praha)

Cyklotrasa 3044

Liberec – Hodkovice nad Mohelkou/Frydštejn – Radimovice (– Přepěře – Turnov spolu s č 14)

Cyklotrasa

Jičín – Ostružno – Sobotka

Cykloturistické trasy – 280 km pásového značení v Českém ráji:

Červená

Turnov – Valdštejn - Hrubá Skála – Vidlák – Trosky – Újezd pod Troskami - Prachovské Skály – Jičín
Turnov – Zbirohy – Besedice – Koberovy – Kozákov - Tábor

Modrá

Turnov – Sedmihorky – Trosky - Věžák - Kost – Nová Ves – Valečov – Příhrazy – Kacanovy – Turnov

Modrá

Trosky – Mladějov – Prachovské skály

Modrá

Turnov – Rotštejn – Klokočí - Záhoří – Koberovy – Malá Skála – Kopanina

Modrá

Frydštejn - Drábovna - Dolánky – Turnov

Zelená

Valečov – Branžež – Žehrov
Turnov – Všeň – Kacanovy – Vyskeř – Podlažany

Bílá

Prachovské skály – Jinolice – Újezd pod Troskami
Trosky – Nebákov – Libošovice - (Kost) – Kněžmost – Valečov

Příloha č. 8

Střety aut s pěšími nebo cykloturisty

Lokalizace	Popis střetu zájmu
Žehrov – Kost	Frekventovaná silnice II. tř. – nevhodná pro vedení cyklotras.
Turnov – Rakousy – Malá Skála	Cyklotrasa po silnici, bylo by vhodné nahradit cestami kolem Jizery.
Jičín – Prachov	Nevhodné vedení červené turistické značky po frekventované silnici (bez pásu pro chodce nebo chodníku) přes obec Holín. Koridor souběžně označen jako cyklo trasa.
Zelený háj	Vedení cyklotrasy po frekventované silnici.
Rovensko pod Troskami - Ktová	Nevhodné vedení turistické značky po frekventované silnici.
Staňkova Lhota (u Sobotky)	Nevhodný přejezd (křížení) cyklotrasy přes silnici I. tř.

Střety pěších a cykloturistů

Lokalizace	Popis střetu zájmu
Zápudov – Branžež	Nevhodný souběh pěších a cykloturistů. Cesta je nenahraditelná jiným úsekem, ale zvláště za mokra nebo deště neschůdná (rozbahněná) a místy úzká.
Mladějov – Dolský rybník	Komunikace vyznačená jako červená značka pro pěší. Je hojně užívaná cyklisty jako výhodná zkratka. Téměř vždy je rozbahněná, s mnoha překážkami ve sjízdnosti (kořeny a neudržovaná komunikace) a na mnoha místech úzká.
Přihrazy – Olešnice	Souběh modré turistické značky pro pěší a cyklo trasy. Jedná se o náročně průjezdnou cestu s pískovým povrchem a značným převýšením. Naprosto nevyhovující pro běžné cykloturisty.
Obětní kámen (vrch Smrkovec, Přihrazské skály)	Zbytečně vytvořený střet pěších a cykloturistů. Značenou pěší trasu je možno vést i náhradní variantou.
Sedmihorky – Hrubá Skála	Nevhodně zvolený až nebezpečný souběh pěší a cyklotrasy po dlážděné silnici.
Bačov – Zelený háj	Nevhodně zvolený úsek pro cyklisty. Velice náročný terén ve spojení s pěší turistickou značkou. Značné převýšení nevhodné pro běžného cyklistu.
Podvyskeřský mlýn – Chlum Vidlák - Žalejov	Nevhodný souběh pěší a cyklotrasy na žluté turistické značce. Frekventovaná cesta pro pěší využívána také cyklisty. Místy úzká a rozbahněná
Prokopské údolí	Pěší turistická značka, hojně využívána cyklisty. Dochází k postupné devastaci pěší trasy.

Zdroj: Interní údaje MÚ Jičín

Příloha č. 9 – Přehled ubytovacích a stravovacích zařízení v Českém ráji

Přehled ubytovacích zařízení v jednotlivých zónách (2003)

Druh ubytovacího zařízení	I. zóna	II. zóna	III. zóna	celkem
Hotel	25	10	10	45
Penzión	21	31	7	59
Motel	2	4	1	7
Ubytování v soukromí : rodinný dům statek, farma chata, chalupa	83	49	6	138
Ekofarma	0	4	0	4
Podnikové rekreační zařízení	5	4	1	10
Ozdravovna	1	1	0	2
Kemp	6	8	2	16
Chatová osada	4	6	2	12
Turistická ubytovna, hostel	13	14	3	30
Zařízení pro vzdělávací pobyty	1	2	1	4
Škola v přírodě	0	0	0	0
Dětský tábor	5	6	2	13
Jiné ubytování	3	4	0	7
CELKEM	169	143	35	347

Zdroj: interní informace Městského úřadu Turnov

Přehled stravovacích zařízení v jednotlivých zónách (2003)

Druh stravovacího zařízení	I. zóna	II. zóna	III. zóna	celkem
Restaurace	44	58	18	120
Jídelna	3	4	4	11
Pizzeria	6	4	3	13
Motorest	3	2	0	5
Bistro	8	5	3	16
Hospoda	12	34	18	64
Cukrárna	10	11	4	25
Kavárna	1	2	3	6
Vinárna	2	7	4	13
Vinný sklep	2	2	0	4
Pivnice	1	10	2	13
Bufet	6	1	3	10
Stánek s občerstvením	17	9	2	28
Disco	5	3	4	12
Klub	8	2	1	11
Herna	6	9	5	20
Jiné zařízení	2	2	1	5
CELKEM	136	165	75	376

Zdroj: interní informace Městského úřadu Turnov

Příloha č. 10

Kalendář pravidelně pořádaných kulturních akcí v regionu Český ráj

Název	Termín	Místo konání	Stručný popis akce
Velikonoční dobové trhy	víkend před Vel.	Sychrov, zámecký park	velikonoční dobové trhy s kultur. programem
Velikonoce na Dlaskově statku	duben	Dolánky u Turnova	folklorní pořad s velikonočními obyčejí
Valečovská slavnost	1. května	hrad Valečov	divadelní, hudební a šermíř.vystoupení
Turnovské staročeské trhy	květen	Turnov - městský park	tradiční trh s ukázkami lid.řemesel
Jazz pod Kozákovem	květen	Semily	jazzový festival
Svatojánská pouť	červen	Dolánky u Turnova	program představ. svatojánské čarování
Dvořákův Turnov a Sychrov	červen	zámek Sychrov	festival vážné hudby
Sředověký jarmark	červen	Mladá Boleslav	jarmark s bohatým kultur.programem
Železnobrodský jarmark	červen	Železný Brod	řemeslný trh
Historický šerm na Troskách	červenec	hrad Trosky	dobový trh,šermíř.,hudeb. a div.představení
Slavnosti svijanského piva	červenec	Svijanský Újezd	slavnosti piva s bohatým programem
Folková noc na Frýdštejně	červenec	Frýdštejn - koupaliště	festival folkové hudby
Benátská noc	červenec	Louky v Poříčí	festival rockové hudby
Šrámkova Sobotka	červenec	Sobotka	literární festival
Kámen a šperk v Čes.ráji	červenec	Turnov	cyklus akcí přibližující řemeslnou tradici
Vítejte ve starých časech	červenec	zámek Hrubý Rohozec	netradiční prohlídky zámku, dobová hudba
Lomnické kulturní léto	srpen	Lomnice na Popelkou	hudebně-dramatický festival
Rovenské zvony	srpen	Rovensko p. Troskami	reg.přehlídka amatér.kapel country hudby
Slavnosti slámy - Slamák	srpen	Radvánovice	letní festival navazující na tradici dožíněk
Posvícenský jarmark	srpen	Sobotka	jarmark s bohatým programem
Skotské hry	srpen	zámek Sychrov	tradiční skotské hry, kultura, hudba
Valečovská slavnost	1. sobota v září	hrad Valečov	slavnost na zakončení turist.sezóny
Svatováclavské posvícení	září	Dolánky u Turnova	tradiční svatováclav.slavnost
Jičín - město pohádky	září	Jičín	kulturní festival, svátek dětí i dospělých
Staročeský jarmark	září	Mladá Boleslav	jarmark s ukázkami dobových řemesel
Adventní dobové trhy	prosinec	Sychrov, zámecký park	dobový trh s ukázkami řemesel a programem
Vánoční trhy	prosinec	Turnov, Jičín	vánoční jarmark s ukázkami dob. Řemesel

Zdroj: Český ráj – katalog cestovního ruchu

